

EVANGÉLIKUS Életo

**Hittel, humorral,
énekszóval**

**Boldog szívvel
szembekacagni
a tavaszi nappal**

**Milyen a mi
Istenünk?**

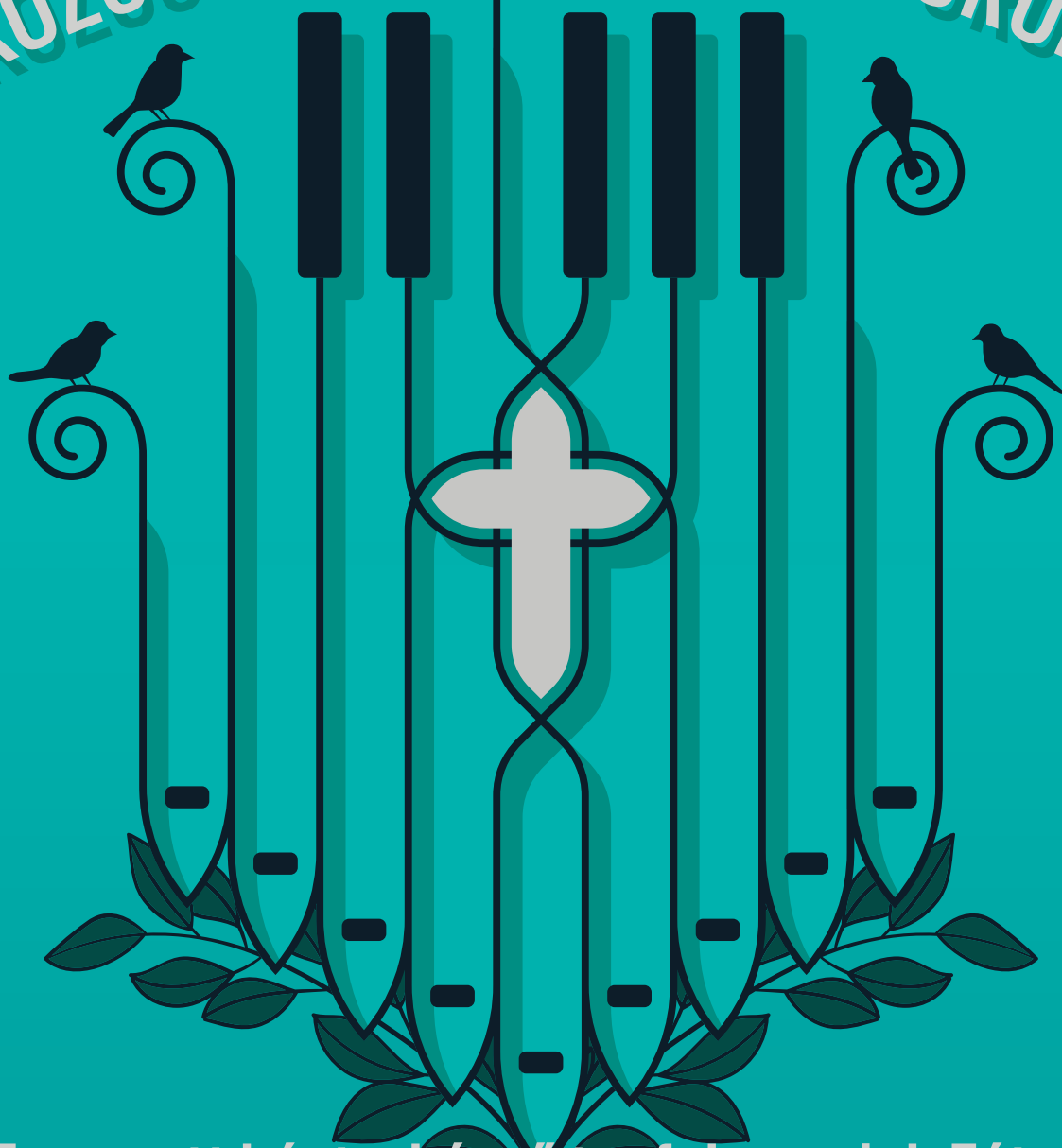
Digitális húsvét, digitális egyház

Online istentiszteletek, kreatív megoldások – 45. oldal

Kántorképző

KÖZÖSSÉG - SZOLGÁLAT - ÖRÖM

Tervezett kántorképző tanfolyamaink Fóton

1. tanfolyam

június 25. - július 11.

2. tanfolyam

július 16. - augusztus 1.

3. tanfolyam

augusztus 3-19.

Jelentkezési határidő: **május 31.**

Továbbképző tanfolyam: augusztus 23-26.

Jelentkezési határidő: **július 31.**

Naprakész információk a kantorkepző.lutheran.hu/6tanfolyamok/10nyari oldalon olvashatók.

Lehetőségek időszaka

Több mint egy hónapja vannak zárva templomaink, nem tartunk hagyományos módon istentiszteleteket, hétközi alkalmakat, ám a kreatív megoldásoknak se szeri, se száma. Nem kevesen vannak azok a lelkészek, akik az internet segítségével, online istentisztelettel szolgálnak, áhítatokat készítenek és osztanak meg híveikkel. Van, ahol írott anyagokat küldenek e-mailben, vagy dobznak be a postaládákba. Van, ahol lapunkat is így juttatják célba segítőképző önkéntesek. Sok lelkészünk telefonon keresi a híveit...

Szerkesztőségünk sem mehet el szó nélkül amellett, hogyan alakítja át ez a különleges helyzet az életünket. Lapszámunk több írása is szól erről, legyen szó Homoki Pál lelkésznek a nagyhét és a húsvét üzenetét az ünnep utánra is továbbvívó gondolatairól vagy éppen egy karanténban élő lakóközösség átalakulásának történetéről.

Ám lehetőségeket is rejt ez a szokatlan időszak. Bizonyoság erre például a balkonéneklés, amelynek a hazai elterjesztésére a nagykanizsai evangélikus lelkész, Makoviczky Gyula szervezett virtuális közösséget. Boda Zsuzsa írásából láthatjuk, mire volt képes az élni és tenni akarás, a leleményesség a mainál összehasonlíthatatlanul nehezebb helyzetben: a második világháború után, a romok között szervezett szabadegyetemet munkásoknak az evangélikus Schelken Pálma, ezzel – nem túlzás – életüket jobbá téve.

Egyházunk énekeskönyvkincseit, illetve a magyarországi rendszerváltozást bemutató tárlatot is ajánlunk olvasóink figyelmébe, és ezúttal is „utazhatnak”: riportunkban a bakonycsernyei evangélikus óvodát ismerhetik meg közelebbről.

Végezetül *Küldetés* rovatunkból László Lajos lelkész gondolatával zárom ajánlómat: „A dolgunk végső soron valóban az [...], ami a maglódi szószerűen látható: szórni a magot, imádkozni, tudva, hogy az áldás onnan felülről jön.”

■ KÉZDI BEÁTA

Boldog szívvel szembeakogni a tavaszi nappal

Hetvenöt éve ért véget a második világháború. Akik túléltek, feledni szerették volna a borzalmakat. Érthető hát, hogy a csepeli Weiss Manfréd-gyár munkásai között nagy sikert aratott a számukra szervezett szabadegyetem.

24. oldal

A kiállítás, amely rólunk szól

„Magyarország 1100 éves történetének egyik legjelentősebb éve 1989” – áll a Nemzeti Múzeum *Közös időnk* című kiállításának nyitó szövegében. A tárlat sokak által gyűjtött dokumentumokból, tárgyakból állt össze a rendszerváltozás harmincadik évfordulójára.

34. oldal

Közösséget gazdagító minigyülekezet

A Bakonycsernyén működő evangélikus óvoda két évtizede nyitotta meg kapuit. Az intézménynek a családokat vonzó evangéliumi szellemiségéről is szó esett, miközben az óvodavezető és a helyi lelkészek felidéztek az indulás óta történeteket.

29. oldal

TARTALOM

Láthatóan evangélikus, Oratio oecumenica	4
A vasárnap igéje • Bencze András	5
Új nap – új kegyelem • Péter Zoltán	6
Krónika • Hírek, tudósítások	7
Égtájéko • Fabiny Tamás írása	16
Portré • Borsai György földrajz–történelem szakos tanár	18
Tallózó • Gyülekezeti lapok, keresztény hírportálok, blogok szemléje	19
Interjú • Makoviczky Gyulával a balkonéneklésről	22
Múltidéző • Hetvenöt éve ért véget a második világháború	24
Jegyzet • Ezernégyszáznegyven perc... • Stifner-Köháti Dorottya írása.....	28
Riport • Húszéves a Bakonycsernyei Evangélikus Óvoda	29
Thesaurus • A győri diakonissza-anyaház utolsó éve	32
Kultúrkörök • A kiállítás, amely rólunk szól	34
Cantate • Öt évszázad énekeskönyvei	36
Élő víz • Gáncs Tamás rovata	38
Küldetés • László Lajos írása	39
Kultúrkörök • Nógrádi dombok között a középkor nyomában	40
Ajánló • Könyv a vitatott Jézusról	42
Jegyzet • Milyen a mi Istenünk? • Füller Tímea írása	43
Kötőszó-szemle • Segítségre szabadon	44
Jegyzet • Digitális húsvét, digitális egyház • Homoki Pál írása.....	45
Gyermekeknek • Füller Tímea rovata	46
Krónika • Hírek, tudósítások	49
Május hónap igéje • Balicza Iván	55
Oratio oecumenica	56
A vasárnap igéje • Pethó Attila	57
Új nap – új kegyelem • Hokker Zsolt	58

LÁTHATÓAN EVANGÉLIKUS

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Szabó István János zenész, gyülekezeti énekkari tag – Miskolc. A dömösi Magyar Kékkereszt Egyesület missziója segítségével 2008-ban szabadultam az alkohol fogságából. Azóta érzem a szabadulás kegyelmét és erejét. Az alkoholizmusomra majdnem ráment a házasságom és az egész életem.

Zenészként sokáig nem foglalkoztam a vallással, bohém életet éltem. Több templomba elmentem, de nem éreztem jól magam. Testvérem mondta, hogy menjek el egyszer az evangélikus gyülekezetbe. Amikor bejöttem ide, úgy éreztem, hogy hazaértem. Azóta is itt érzem otthon magam. A miskolci gyülekezetbe érkezésemkor elmondtam, hogy milyen mélységből jövök, és hogy az Úr megszabadított az alkoholizmustól. Itt olyan közösségre találtam, akik egyből befogadtak.

Visszatekintve látom, hogy milyen pusztító rabság az alkoholizmus. Feleségem sokat segített, próbált biztatni, elvonókúrára küldött, de a magam erejéből nem tudtam leszokni. Egyszer azt kiáltottam, hogy „Uram, segíts, mert elhiszem, hogy vagy!”. Azóta más az életem, lett erőm ahhoz, hogy letegyem az italt. Járok börtönmisszióba, ott az elítélteknek zenélni szoktam, és hirdetem számukra, hogy van lehetőség megváltozni.

A mai evangélikus arcképcsarnok az interneten a Lathatoan.reblog.hu és a [Facebook.com/lathatoan.evangelikus](https://www.facebook.com/lathatoan.evangelikus) címen érhető el.

Elmarad az ökumenikus lelkeszi (és munkatársi) missziói konferencia. A jelenlegi helyzetre való tekintettel a Magyarországi Egyházak Ökumenikus Tanácsának (MEÖT) Missziói és Evangelizációs Bizottsága úgy döntött, hogy a 2020. évi révfülöpi ökumenikus lelkeszi (és munkatársi) missziói konferenciáját jövőre halasztja. Az új időpont: 2021. június 21–25.

DR. FISCHL VIMOS, a MEÖT főtitkára

GYÁSZHÍR

Özvegy Gáncs Aladárné született Hybl Klára életének 92. esztendejében hazatért Teremtőjéhez. „Tudom, hogy az én Megváltóm él, és utoljára porom felett megáll...” (Jób 19,25) Temetéséről később adunk hírt.

A gyászoló család

**ORATIO
OECUMENICA**

Mennyei Atyánk! Hálát adunk kegyelmedért és irántunk érzett végtelen szeretetedért. Köszönjük, hogy értünk, elveszett bárányokért elküldted egyszülött Fiadat, hogy megmentsen a halál, illetve a bűn rabságából, és jó pásztorként az örök életre vezessen bennünket. Az ő nevében terjesztjük most eléd kéréseinket.

Istenünk, könyörülj a világon! Adj testi-lelki egészséget az orvosoknak, ápolóknak, hogy kitartóan végezhessek a rájuk bízott szolgálatot. Gyógyítsd meg a fertőzötteket. Vezesd kegyelmesen azokat is, akiknek a halál völgyén kell áthaladniuk. Vedd el félelmüket, és töltsd el őket a te békességeddel. Vigasztald a gyászolókat, és erősítsd őket a feltámadásba vetett reménységükben.

Megváltónk, jó pásztorunk! Te úgy legelteted nyájadat, ahogy kell: nem érdekből, hanem szeretetből. Add, hogy mindenki, aki felelős pozícióban van, tanulhasson tőled, és áldássá válhasson a környezetében.

Drága Szentlélek! Kérünk, mozdítsd elő a keresztények közötti egységet. Add, hogy egy nyájként vihessük könnyörgéseinket az Atya színe elé. Kérünk, töltsd el új erővel egyházunkat is. Vezesd püspökeinket, lelkészeinket, hitoktatóinkat, az Evangélikus Hittudományi Egyetem minden oktatóját és hallgatóját, hogy kreatívan adhassák tovább a rájuk bízott örömhírt.

Kérünk, tartsd meg és erősítsd hitében gyülekezetünk minden tagját: te áldd meg a diakóniai intézményeink lakóit és egyedül élő idős testvéreinket. Erősítsd a szeretet kötelékét a családokban. Add, hogy az otthon töltött időt mindannyian minőségi tartalommal tölthessük meg, és megtalálhassuk a módját, hogy szent jelenlétben töltekezhessünk. Tégy minket hús-vér templomaiddá, hogy húsvét után is dicsőíthessünk téged kézzel, lábbal, szívvel, szájjal. Ámen.

Húsvét ünnepe utáni 2. vasárnap

(Misericordia Domini) – ApCsel 20,25–32

Húsvét előtt, húsvét után

Két héttel húsvét előtt írom e sorokat, amelyeket két héttel húsvét után olvasnak majd. Egy évvel ezelőtt még képzeletem átszárnyalt volna ekkora időt, ma azonban már nem látok ilyen messzire. S nem a szemem romlott.

Pál apostol jól látott előre. Önmagával kapcsolatban is, a gyülekezettel kapcsolatban is. Jól látta, hogy önmagának a sorsa nem lehet más, mint Jézusé. Ő is Jeruzsálem felé halad – milyen furcsa ezt írni a húsvét utáni 2. vasárnapra gondolva –, ahogyan Jézus Jeruzsálem felé indult.

A földön küzdő egyház mindig a kereszttel tartó egyház. Húsvét előtt is, húsvét után is. Ahogyan Jézus idézte tanítványainak a próféta szavait: „Megverem a pásztor, és elszélednek a nyáj juhai” (Mt 26,31), úgy emlékezteti Pál apostol is az efezusi véneket arra, hogy távozása után a gyülekezetet is megpróbáltatások érik. Ezért figyelmezteti tehát a gyülekezet vezetőit: vigyázzatok a nyájra.

Az egyház mindig a kereszttel tart. Mennyire félhetjük most is gyülekezeteinket, hogy miközben kénytelenek úrvacsoraböjtöt tartani, és újra átéljük azt, hogy az élő, éltető ige nem tartja egyben – valóban elszélednek a nyáj juhai, és „ragadozó farkasok” züllesztik szét Krisztus népet. Vigyázzatok hát a nyájra! Akik „hazugságokat beszélnek”, azzal keltenek illúziókat, mintha már a megdicsőült egyház, a célba ért gyülekezet tagjai volnánk. Krisztus, a jó pásztor, a halottak közül támadt fel – előttünk megy Galileába –, és mi követjük őt.

Az Úr kegyelme betölti a földet – valljuk a zsoltárossal (Zsolt 119,64). Pál apostol mégis azt mondja magáról: könnyek között szüntelenül intette az efezusiakat. Nem örömkönnyekek ezek. Nem is a fáradhatatlan munka testi könnyei. Ezek a hiábavaló munka könnyei. Mert az apostol is magán hordja, az ige hirdetés szolgálata is magán hordja a bűn büntetését – „tövist és bogáncsot hajt neked” (1Móz 3,18) –, kevés gyümölcsöt terem, pedig Isten „azt akarja, hogy minden ember üdvözüljön, és eljusson az igazság ismeretére” (1Tim 2,4).

Nem abból fakadnak Pál apostol könnyei, hogy nem jut neki elég siker, nem „lájkolják” ige hirdetését elegendően – hiszen még irigykedtek is rá Efezusban az ötvösök. Hanem abból fakadnak a könnyek, hogy mennyien maradtak le arról a felismerésről, hogy az Úr kegyelme betölti a földet, és kerestek ahelyett rövid távú örömeket, reményoptlékokat, vagy a reménytelenség nyugalmával törődtek bele a megváltoztathatatlan rosszba. Pedig Pál apostol szüntelenül, éjjel és nappal hirdette Isten elhatározását: hogy Jézus Krisztus által megtartja azokat, akik benne bíznak. Krisztus feltámadásának örömhíre igaz reménységre vezet bennünket, hogy ebben a keretek közé zárt világunkban megszembre lássunk. Hogy meglássuk zárt ajtóink – zárt terünk és időnk – ellenére az élő Jézust, aki ismer minket (Jn 10,14–15).

ANTHONY FALBO: JÉZUS OTTFOG VELED TALÁLKOZNI, AHOOL VAGY (2013)

Nem abból fakadnak Pál apostol könnyei, hogy nem jut neki elég siker, nem „lájkolják” ige hirdetését elegendően – hiszen még irigykedtek is rá Efezusban az ötvösök. Hanem abból fakadnak a könnyek, hogy mennyien maradtak le arról a felismerésről, hogy az Úr kegyelme betölti a földet, és kerestek ahelyett rövid távú örömeket, reményoptlékokat, vagy a reménytelenség nyugalmával

törődtek bele a megváltoztathatatlan rosszba. Pedig Pál apostol szüntelenül, éjjel és nappal hirdette Isten elhatározását: hogy Jézus Krisztus által megtartja azokat, akik benne bíznak. Krisztus feltámadásának örömhíre igaz reménységre vezet bennünket, hogy ebben a keretek közé zárt világunkban megszembre lássunk. Hogy meglássuk zárt ajtóink – zárt terünk és időnk – ellenére az élő Jézust, aki ismer minket (Jn 10,14–15).

Két héttel húsvét előtt írom e sorokat, amelyeket két héttel húsvét után olvasnak Testvéreim. Ma nem tudom áthidalni magamban ezt a távolságot. Nem tudom, könnyebbednek-e vagy súlyosbodnak terheink. A távlatok azonban megnyitáltak előttünk: az Úr kegyelme betölti a földet. Sokszor zárt falakat látunk magunk körül. Ám az ige emlékeztet a feltámadott Krisztus új valóságára: benne élünk. Ezért bízva Pál apostol Istenre és kegyelmének igéjére a gyülekezetet.

Mert ez az ige tud megtartani bennünket a kereszttel vezető úton is emberségünkben, istenképességünkben. Hogy bár gépeken és papírokon keresztül tartunk kapcsolatot, eközben ne veszítsük el személyes kötődéseinket, emberarcunkat.

■ BENCZE ANDRÁS

Imádkozzunk! Úr Jézus Krisztus, aki halott voltál, de ime élsz, add meg nekünk kegyelmesen, hogy míg e földön élünk, feltámadásod erejével őrizzük emberségünket, vigyázzunk a ránk bízottakra, és maradjunk meg egyházadban, még ha a szenvedés útján vezetsz is bennünket! Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (április 26.) Akkor jött egy zsinagógai előljáró, név szerint Jairus, aki meglátva őt, lába elé borult, és esedezve kérte: A kislányom halálán van, jöjj, tedd rá a kezed, hogy meggyógyuljon, és életben maradjon. Jézus ekkor elindult vele. Mk 5,22–24a (Jón 2,3a; Jn 10,11–16[27–30]; 1Pt 2,21b–25; Zsolt 136) Jézus nem torpan meg a halál küszöbénél. Elindult Jairussal is. És ma is megy azokkal, akik hívják őt. Az aggódókkal, a betegekkel, a fájdalommal teliekkel, a kétségbeesettekkel, a gyászolókkal. És meddig megy? A belső szobánál is beljebb: a halál „szobájába” is belép. Neki van hatalma felette: „a legmélyebbre / az a sír nyúlik, / amely a halált temette el // így sokkal nagyobb / az élet előnye” (Kurt Marti: Az üres sír).

Hétfő (április 27.) Mert nem a szolgaság lelkét kaptátok, hogy ismét féljete, hanem a fiúság Lelkét kaptátok, aki által kiáltjuk: „Abbá, Atyám!” Róm 8,15 (1Móz 3,8; Jn 1,1–10; 1Pt 1,22–25) Aki a testének kívánságain keresztül értelmezi a világot, az végző soron a bűn és a halál törvényszerűségeinek „szolgáltatja ki” magát. Miért? Mert a test (énközpontúság) „nem ismer sem Istent, sem embert”. Az énközpontú élet a hamisított élet. A félelmet az okozza, hogy közben Isten törvénye mégis vádol és nyugtalanít. De az ott van a lelkiismeretben is. Pál belátta, hogy önző életünk kényszeresen erős, és pusztulást hoz. „Kicsoda szabadít meg ebből a halálra ítélt testből?” (Róm 7,24b) Nem arra vagyunk rendelve, hogy magunknak szolgáljunk. Isten gyermekei vagyunk, de ez csak akkor lesz valósággá, ha Krisztus Lelke bennünk van (Róm 8,10). A Lélek által felszabadulhatunk a magunk körül forgás rabságából, és megtapasztalhatjuk: „Akiiket pedig Isten Lelke vezérel, azok Isten fiai.” (Róm 8,14)

Kedd (április 28.) Úgy fussatok, hogy elnyerjétek [a versenydíjat]. 1Kor 9,24b (1Kor 22,19a; Mt 9,35–10,1[2–4]5–7; 1Pt 2,1–10) A világvágy miatt elhalasztották az olimpiát. Az élsportolónak most otthon is komolyan edzeniük kell, különben leeresztenek. Egyik lányom kézilabdázik, edzőjétől szintén otthoni napi edzéstervet kapott. Rendszeres mozgás nélkül ugyanis nem lehet fitten maradni. Vajon a lelkünket is eddük, tápláljuk napról napra, hogy le ne eresszen a hitünk, a reménységünk? Hát akkor hajrá!

Szerda (április 29.) [Legyetek] a szolgálatkészségben fáradhatatlanok, a Lélekben buzgók: az Úrnak szolgáljatok. Róm 12,11 (Préd 9,10; Jn 17,20–26 és 1Pt 2,11–17) A mai járványhelyzetben halljuk, hogy a betegekért és a betegség megfékezéséért dolgozók mennyire komolyan szolgálják közösségünket.

Szolgálatuk fontosságának tudata többleterőket képes mozgósítani. Fáradtan is fáradhatatlanul dolgoznak. A keresztény embert figyelmeztesse ez is, hogy mi is buzgón szolgáljunk abban, ami viszont ránk bízott: Krisztus tanúiként élni az emberek között.

Csütörtök (április 30.) Szeretteim, ha pedig a szívünk nem ítél el, bizalommal szólhatunk Isten előtt; és amit csak kérünk, megkapjuk tőle, mert megtartjuk parancsolatait, és azt tesszük, ami kedves öelőtte. (1Jn 3,21–22 (Zsolt 73,1b; Ef 4,[8–10]11–16; 1Pt 2,18–25) Van úgy, hogy azért némulunk meg Isten előtt, mert rossz a lelkiismeretünk. Mint az a gyerek, aki tudja, hogy valami rosszat követett el, és kerüli szülei pillantását, hallgat, sumákol. De felnőttként is előfordul a makacs hallgatás. Talán éppen akkor, ha a saját szívünk ítél el bennünket. Nehéz beismerni a bűnöket. Pedig Isten „nagyobb a mi szívünknel, és mindent tud” (1Jn 3,20). Tudása nem fölüeny, hanem irgalmas. Jézus ki tud emelni minket az önsajnálathoz vagy az önvád mélységeiből is! Istenhez igazából csak bizalommal lehet szólni.

Péntek (május 1.) Talán kevés ehhez az Úr ereje? 4Móz 11,23a (Mt 6,28–29.31; Mt 26,30–35; 1Pt 3,1–7) Holnapra húst esztek! – ígérte a pusztában az Úr Mózesnek, mivel Izrael húst követelt. Mózes pedig elkezdett számításokat végezni, és így válaszolt: „Lehet-e annyi juhok és marhák vágni nekik, hogy elég legyen nekik?” (4Móz 11,22) A kishitűség Jézus tanítványai között is jelen volt (Jn 6,7). Talán kevés az Úr ereje? Isten bizonyított. Fűrjeket adott, és Izrael jóllakott. Jézus pedig megáldotta az öt kenyert és a két halat. Több mint ötezen jóllaktak. A mi erőnk a kevés, a mi hitünk a kevés, a mi bizalmunk van fogytán, nem az Úré. Még jó, hogy az Úr nem hagyja el övéit, és mindig megmutatja hatalmát. Bízunk ma is erejében!

Szombat (május 2.) Ne vess el orcád elől, szent lelkedet ne vedd el tőlem! Zsolt 51,13 (Kol 1,3.13; Jn 14,1–6; 1Pt 3,8–12) „Tűnj a szemem elől, látni sem akarlak!” Dávid király úgy érzi, hogy bűne miatt (2Sám 11–12) Isten akár ilyen keményen is elvethetné őt. Pedig milyen jóban volt azelőtt Istennel! Most így könyörög: ne vess el magadtól! Élete gödrének aljáról kiált fel. Érti, hogy Isten lelkének (áldásának) elvesztésével mindent elveszítene. Hiába van nagy hatalma, serege, fizikai ereje, érdekérvényesítő képessége. Ha Istennel nem tud megbékülni, akkor másokkal sem, és magával sem. És mi? Jézus szelíd szemét keressük, ha roskadoznánk! Isten általa ránk tekint (EÉ 385).

■ PÉTER ZOLTÁN

EVANGÉLIKUS Élet FIZESSEN ELŐ LAPUNKRA!
megrendelheti online is: evangelikuselet.hu/elofizetes

Püspökeink húsvéti szolgálatai

Kiemelt ünnepeink után az Evangélikus Élet hasábjain is rendre be szoktunk számolni a Magyarországi Evangélikus Egyház püspökeinek szolgálatairól. Bár a koronavírus-járvány miatt idén a lehetőségek – finoman fogalmazva – szűkültek, egyházunk mindhárom kerületének lelkészi vezetője módot talált arra, hogy közvetítse húsvét evangéliumát.

FABINY TAMÁS *elnök-püspök*

Az Északi Egyházkerület lelkészi vezetője a Budavári Evangélikus Egyházközségben szolgált. (A liturgiában Bence Imre igazgató lelkész is közreműködött.) Az ünnepi

FOTÓ: SZIGETVÁRY ZSOLT / MTI

istentiszteletet – amelyen a koronavírus-járvány miatt hívek nem vehettek részt – április 8-án rögzítették (*képünkön*), és húsvétvasárnap a gyülekezet honlapján, valamint YouTube-csatornáján tették közzé.

KONDOR PÉTER *püspök*

Húsvétvasárnap, április 12-én a Kossuth rádióban 18.02 órai kezdettel hallhattunk evangélikus istentiszteletet a budapesti Deák térről a Déli Egyházkerület lelkészi vezetőjének igehirdetői szolgálatával.

SZEMEREI JÁNOS *püspök*

A Győri Evangélikus Egyházközség „videós formában” közvetítette idén a húsvéti istentiszteletet a püspöki székház kápolnájából. Ezt a felvételt a győri gyülekezet és a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület honlapjára töltötték fel.

Külhoni magyar evangélikus üzenetek

Egyházunk központi internetes portálja, az Evangélikus.hu külhoni magyar evangélikusokat is felkért arra, hogy videós üzenetben számoljanak be, hogyan érznek és gondolkodnak a koronavírus-járvány idején.

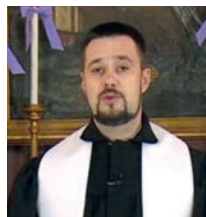
ADORJÁNI DEZSŐ ZOLTÁN
püspök

„Kiderül most, mi az életünk igazi értelme!” Elsőként Adorjani Dezső Zoltánnak, a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház püspökének – úgy is mint a külhoni magyarok egyetlen püspöki szintű képviselőjének – böjti-húsvéti üzenete került fel az Evangélikus.hu oldalára.

„Isten megpróbál és mérlegre állít bennünket ezekben az időkben – mondta a püspök, aki szerint ezekben a nehéz napokban kiderül majd az is, mi az életünk igazi értelme. – Bár lelkészek és gyülekezeti tagok fizikailag távol vagyunk egymástól, lélekben mégis közelebb kerültünk. Isten velünk van minden napon a világ végezetéig, az ő tenyerébe vagyunk vésve, onnan nem lehet bennünket kitörölni, ez ad nekünk erőt a jövőbeli reménységre.”

DOLINSZKY GÁBOR
püspökhelyettes

„Az imádság ereje köt össze leginkább bennünket” Dolinszky Gábort, az Ágostai Hitvallású Evangélikus Keresztény Egyház Szerbiában-Vajdaságban püspökhelyettesét a szabadkai Pannon RTV kérdezte.

„Az imádság ereje és annak lehetősége köt össze leginkább bennünket – fogalmazott Dolinszky Gábor a húsvétra való felkészülés kapcsán. – Ebben az időszakban

különösen nagy szerepet tölt be az imádság. Ezt kihasználva alkothatunk közösséget embertársainkkal és Istennel.”

Nagycsütörtökön az evangélikusok Szabadkán nem istentiszteletet tartanak, hanem a hívőkkel közösen beszélgetnek az úrvacsoráról. Ez azonban most elmaradt. „Amit üzeni tudok a megváltozott körülményekre tekintettel: fontos, hogy a Szentírás ott legyen mellettünk. Használjuk a Szentírást. Fontos az, hogy gondoljunk egymásra, imádkozzunk egymásért. És fontos az, hogy kérjük Istent, hogy mielőbb segítsen át minket ezen a helyzeten, hogy újra közösséget alkotva tudjunk találkozni” – mondta a püspökhelyettes.

WAGNER SZILÁRD
lelképítész

„A kényszerű bezártság alapjaiban változtat meg mindent...” A koronavírus-járvány és a hozzá kapcsolódó kormányzati intézkedések az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet életét is jelentősen érintik. Az istentiszteletek Bécsben és Grazban elmaradnak, de a gyülekezet vezetője és tagjai – digitális úton-módon – lelkiileg is támogatják egymást ebben a kihívásokkal teli időszakban is.

A nagyhéten Wagner Szilárd is megosztotta gondolatait az olvasókkal. „A gyülekezet honlapján a koronavírus-járványtól függetlenül is rendszeresen elérhető az igehirdetések – mondta a bécsi parókiájáról szolgáló evangélikus lelkész. – Kár volna tagadni, hogy a kényszerű bezártság alapjaiban változtat meg mindent, amit elterveztünk, és sok mindent meg is kérdőjelez, amit eddig a világról, annak működéséről vagy az emberekről gondoltunk.”

A lelkigondozás mellett az Ausztriai Magyar Evangélikus Gyülekezet önkéntesei a mindennapokban, akár a bevásárlásban is segítenek a rászorulóknak – olvasható a Volksgruppen.orf.at honlapon.

Összeállítás: Evangélikus.hu

Együtt imádkoztuk a Miatyánkot

Az evangélikusok is csatlakoztak Ferenc pápa felhívásához

„Egy helyen most nem tudunk közösen összejönni, hogy imádkozunk, de ha a Jézustól tanult imádságot együtt mondjuk, akkor tér és idő fölött össze leszünk kötve egymással és a világ más keresztényeivel. Az imádságban egyesülve imádkozunk Isten irgalmáért, gyógyító erejéért és a járvány elmúlásáért.” E szavakkal Ferenc pápa fordult böjt negyedik vasárnapján a világ keresztényeihez. A Lutheránus Világszövetség vezetésének bátorítására – mások mellett – a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsa is arra kérte egyházunk híveit, hogy március 25-én déli 12 órakor csatlakozzanak a Miatyánk közös elimádkozásához.

Ferenc pápa március 22-én – az *Úrangyala* elimádkozása után – fordult felhívással a különféle felekezetekhez tartozó összes keresztényhez. Azt kérte, hogy március 25-én, szerdán délben mindenki együtt imádkozzon a magasságos, mindenható Istenhez. A vatikáni felhíváshoz a világ nagy egyházi szervezeteinek sorában a Lutheránus Világszövetség is csatlakozott.

Részlet a pápai felhívásból

„Ezekben az emberpróbáló napokban, amikor az emberek a fenyegető világjárványtól rettegnek, szeretném javasolni az összes kereszténynek, hogy egyesített hanggal, együtt esedezzünk az Ég felé. Kérem az összes egyház és az összes keresztény közösség vezetőjét, valamint a különféle felekezetekhez tartozó összes keresztényt, hogy imádkozzon a magasságos, mindenható Istenhez, és mondjuk el egyszerre azt az imát, amelyet Urunk, Jézus tanított nekünk.

Kérek tehát mindenkit, hogy egyrészt mindennap többször is imádkozza el a Miatyánkot, március 25-én, szerdán délben viszont közösen, mindnyájan együtt imádkozzuk. Azon a napon, amikor sok keresztény arra emlékezik, hogy Szűz Mária hírt kap az Ige megtestesüléséről (Gyümölcsoltó Boldogasszony), az Úr hallgassa meg összes tanítványa egy lélekkel mondott imáját, kik a feltámadt Krisztus győzelmének megünneplésére készülnek. [...]

A vírus világméretű terjedésére az ima, az együttérzés és a gyengédség világméretű terjedésével akarunk válaszolni. Maradjunk egyek! Éreztesük meg közelségünket a legmagányosabb és leg-

inkább megpróbált emberekkel! Éreztesük meg közelségünket az orvosokkal, az egészségügyi dolgozókkal, az ápolókkal és ápolónőkkel, az önkéntesekkel... Közelségünket a hatóságokkal, amelyeknek szigorú intézkedéseket kell hozniuk, de a mi érdekünkben! Közelségünket a rendőrökkel és a katonákkal, akik próbálják fenntartani a rendet az utcákon, gondoljunk rájuk, hogy megtegyék mindazt, amit a kormány kér tőlük valamennyiünk java érdekében! Éreztesük meg közelségünket mindenkivel!”

Támogató megnyilatkozások

Olaf Fyke Tveit, az Egyházak Világtanácsának (EVT) főtitkára, Christian Krieger, az Európai Egyházak Konferenciájának (CEC) elnöke és Najla Kassab, a Református Egyházak Világközösségének (REV) elnöke is pozitívan és a krisztusi egység szellemében fogadta a kezdeményezést, és csatlakozásra hívta a gyülekezeteket szerte a világban. A REV arra kérte a tag-egyházakat, hogy „hordozzák egymást imádságban, tegyenek erőfeszítést arra, hogy kapcsolatukat elmélyítsék, erőteljes kommunikációval és kihívásai, szükségük és reménységük megosztásával”.

„A súlyos kihívások közepette a minket egyesítő közös imádság alkalmi egyben arra is emlékeztetnek, hogy valamennyien az emberiség családjának tagjai vagyunk” – fogalmazott az EVT főtitkára.

A CEC elnöke szerint a világ ma egy ségre hív minket. „Nem csupán a gyilkos járvánnyal folytatott küzdelemben, hanem azért is, hogy átérzzük a támogató közösséget, ami arra figyelmeztet, hogy vonjuk le a tanulságot a mostani krízisből.”

FOTÓ: VATICANI MEDIA HANDOUT / EPA-EFE / SHUTTERSTOCK

Evangélikus részvétel

A Lutheránus Világszövetség főtitkára, Martin Junge is arra kérte világszerte az evangélikusokat, hogy csatlakozzanak a pápa felhívásához, és imádkozzák együtt a *Miatyánkot*. „Egyházként nem tudunk sajnos egy helyen, azaz templomainkban összejönni, de a Jézus által tanított imádságban egyek lehetünk a távolságok és az időbeli korlátok ellenére. Együtt az imádságban könnyöregyünk Isten irgalmáért, gyógyító erejéért és ennek a járványnak a végéért. Együtt kell imádkoznunk, és együtt kell dolgoznunk, mert a jelenlegi járványhelyzetet csak akkor tudjuk leküzdeni, ha az emberek és a nemzetek összefognak” – mondta Junge.

A Lutheránus Világszövetség vezetésének bátorítására a Magyarországi Evangélikus Egyház püspöki tanácsa is arra kérte híveit, hogy csatlakozzanak Ferenc pápa felhívásához a *Miatyánk* közös elimádkozására.

Forrás: Magyar Kurír

Fordította: Tózsér Endre SP

Reformatus.hu / Lutheranworld.org

Fordította: Horváth-Bolla Zsuzsanna

Székelyföld-szerte harangoztak

Egyszerre kétszázötven templomharang szólalt meg Maros, Hargita és Kovászna megye számos településén április 1-jén 13 órakor. A kezdeményezés Marosvásárhelyen született, és a történelmi egyházak felkarolták, hogy lelki erősítést nyújtsanak az egészségügyi dolgozóknak, illetve mindazoknak, akik a lakosságot szolgálják, munkájukkal hozzájárulnak ahhoz, hogy senki ne szenvedjen szükségét semmiben.

A marosvásárhelyi RMDSZ-körzetek [Romániai Magyar Demokrata Szövetség – a szerk.] és Vass Levente parlamenti képviselő megkeresésére először a marosvásárhelyi római katolikus, református, unitárius, evangélikus, görögkatolikus és ortodox egyházak vállalták, hogy április 1-jén 13 órakor egyszerre kongatják meg harangjaikat. Ezután számos más település, köztük Sepsiszentgyörgy, Székelyudvarhely, Kézdivásárhely, Szászrégen, Dicsőszentmárton, Csíkszereda templomközösségei is jelezték, hogy csatlakoznak a marosvásárhelyi kezdeményezéshez.

Vass Levente elmondta, hogy igazából lelki és bátorító üzenetet hordoz a kezdeményezés, amely köszönetnyilvánítás mindazoknak, akik ezekben a napokban nem maradhatnak otthon: orvosoknak, asztisztenseknek, ápolóknak, gyógyszerészeknek, bolti eladóknak, szállítóknak, takarítóknak, rendfenntartóknak és mindenkinek, aki a lakosságért dolgozik a világjárvány ideje alatt.

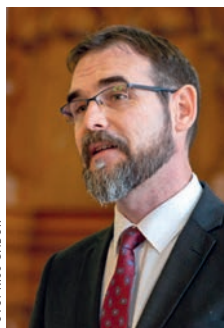
„Hálával tartozunk valamennyi egyháznak és az egyházak lelkészeinek, közösségeinek, amelyek mellénk álltak, kifejezték szolidaritásukat a járványhelyzetben helytállókkal” – fogalmazott a marosvásárhelyi parlamenti képviselő, hozzátéve: örül, hogy ez a kezdeményezés Marosvásárhelyről indult. Annak függvényében, hogy az elkövetkezőkben hogyan alakul a járvány, további biztatás, lelki erősítés céljából hasonló kezdeményezés még születhet – válaszolta Vass Levente a Székelyhonnak.

Forrás: Szekelyhon.ro

Új rektora van a Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézetnek

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet szavazótestülete február 25-én dr. Kolumbán Vilmos József református teológiai tanárt választotta az intézet rektorává a 2020–2024 közötti időszakra.

Forrás: PTI

FOTÓ: KISS GÁBOR

Megszólalt Németország összes harangja

Németországban közös püspöki felhívás kérte arra az evangélikus és a katolikus egyházközösségeket, hogy a koronavírus-járvány idején ökumenikus harangozással adják „a bizakodás jelét”. A nagyhét kezdetén, április 5-én, virágvasárnap 19.30-kor, valamint április 12-én, húsvétvasárnap délben egyaránt megszólalt valamennyi németországi templom harangja – jelentették a hírügynökségek.

„Ezzel a harangozással Jézus üzenetére szeretnénk emlékeztetni: virágvasárnap beharangozzuk közösen a nagyhétet. A húsvéti ünnepi harangozás pedig kifejezi a húsvéti öröm üzenetét: a halálnak nincs hatalma az élet felett. Szeretnénk ezzel a harangozással és a húsvéti örömmel minden keresztény számára a koronavírus-járvány drámája idején a reményt közvetíteni” – mondta előzetesen Heinrich Bedford-Strohm püspök, a Németországi Protestáns Egyház (EKD) tanácsának elnöke.

A katolikus Német Püspöki Konferencia elnöke, Georg Bätzing püspök kifejtette: „Hálásak vagyunk jelenvalóságunk elmúlt hetekben megmutatkozott sokféle jeléért; a szertartások idejét jelző harangszókért, az istentiszteletek online közvetítése miatt, az erkélyeken éneklésekért, az ablakokba kihelyezett gyertyákért. Ezekkel is kifejezzük köszönetünket azoknak, akik az életért szolgálnak, akik a betegek és idősök mellett állnak. Virág- és húsvétvasárnap most közösen teszünk felhívást: harangozzunk, hogy elérjük az emberi szíveket!”

Április legelején történt egyeztetés a Német Püspöki Konferencia és az egyházmegyéik, valamint a Németországi Protestáns Egyház tanácsa és a húsz tartományi protestáns egyházkerület között a közös húsvéti harangozás érdekében. „Örülünk annak, hogy sok egyházmegye és egyházkerület csatlakozni fog. Így a kereszténység legnagyobb ünnepén hangszőnyeg fog képződni országunk felett, amely kifejezi: senki sincs egyedül, mert húsvétot ünneplünk” – fogalmazott közös felhívásában a katolikus és az evangélikus püspök.

■ DR. KULCSÁR DÁVID

Forrás: 777blog.hu

Házhoz ment a lap

Romániai magyar evangélikus lelkészek és önkéntesek hához vitték húsvéti jókívánásaikat és a Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház lapját, a Harangszót. „Nem akartuk, hogy a koronavírus-járvány miatt gyülekezeti tagjaink húsvéti újság nélkül maradjanak” – tudatták a kezdeményezésről kiadott közleményükben.

Forrás: Romániai Evangélikus-Lutheránus Egyház

Krisztus keresztyére a remény jeleként tekinthetünk

Imádságra buzdítanak az LVSZ vezetői

„Mindennap új híreket kapunk a Covid-19, azaz a koronavírus terjedéséről. A világ számos országában korlátozó intézkedéseket vezetnek be, hogy kordában tartsák a terjedését, és elkerüljék az egészségügyi ellátórendszer túlterhelődését” – írták a Lutheránus Világszövetség vezetői, Musa Panti Filibus elnök és Martin Junge főtitkár a tagegyházaknak szóló levelükben.

„A március 10-re szóló útmutatói ígében ezt olvashattuk: »Mert nem a félelem lelkét adta nekünk Isten, hanem az erő, a szeretet és a józanság lelkét« (2Tim 1,7) – folytatódik a levél. – Szeretnénk bátorítani a Lutheránus Világszövetség tagegyházait, azoknak a vezetőit és tagjait, hogy ezekben a nehéz időkben véssék jól szívükbe ezt a bibliai verset.

Továbbra is bízunk kell abban, hogy a könyörülő Isten jelen van az emberek között. Bátorságot meríthetünk abból a meggyőződésből, hogy Isten soha nem hagy el bennünket, még akkor sem, amikor a kereszttel tapasztaljuk meg. Krisztus keresztyére az erő és a remény jeleként tekinthetünk.

Az imént idézett ige a józanság mellett a felebarát iránti szeretetre is buzdít. A szeretet és a józanság összetartoznak, ez a jelenlegi helyzetben különösen fontos számunkra. Azzal, hogy tartózkodunk minden olyan kontaktustól, amely elkerülhető, kimutathatjuk szeretetünket és

aggódásunkat a legsebezhetőbbek iránt. Ezért kérjük, hogy a józanságot és az önmérsékletet Isten ajándékaiként fogjuk fel. Különleges körülmények között ez akár az összejöveteleink és istentiszteleteink gyakorlatának felülvizsgálatát is jelentheti. Hálásak vagyunk az ázsiai LVSZ-tagegyházak példamutatásáért e tekintetben, és bátorítunk arra, hogy tegyünk meg a megfelelő lépéseket a vírus kordában tartásának és a gyengébbek védelmének érdekében.

Továbbra is javasoljuk, hogy kövessük az adott ország hivatalos egészségügyi szerveinek útmutatását. Vessünk gátat a sok téves információ terjedésének azáltal, hogy hivatalos forrásokra, például az Egészségügyi Világszervezet információira támaszkodunk.

Kérjük a tagegyházakat, hogy imádkozzanak egymásért szerte a világon, különös tekintettel azokra az országokra és egyházakra, amelyek a járvány terjedésének epicentrumában vannak. Nehézsé-

Musa Panti Filibus,
a Lutheránus Világszövetség elnöke

get okoz, hogy napi kapcsolatainkat nem tudjuk az eddig megszokott módokon megélni. Munkavállalók és munkáltatók egyaránt aggódnak a jövő miatt. A különböző korosztályú emberek az egészségüket féltik. Miközben próbáljuk ezt az új kihívást kezelni, emlékeztetni szeretnénk az embereket azokra a betegekre is, akik napi szinten néznek szembe más jellegű egészségügyi problémákkal: a Dengue-lázzal, a maláriával, a sokak számára továbbra is pusztító valóságot jelentő HIV-AIDS megbetegedéssel vagy más életveszélyes állapotokkal.

Imádkozunk azért, hogy a koronavírus ne tegyen bennünket közömbössé a fentebb említett problémák iránt sem, hanem az emberi élet törékenységének megtapasztalása segítsen bennünket a felebarátért mondott imádságban és a szolgáló szeretetben (Lk 10,25–37).

Alázatos lélekkel osztjuk meg ezeket a gondolatainkat evangélikus testvéreinkkel, és imádságban hordozzuk egész közösségünket” – zárul a Lutheránus Világszövetség elnökének és főtitkárának a tagegyházakhoz írt levele.

Forrás: Lutheranworld.org
Fordította: Balicza Klára

FOTÓK: ALBIN HILLERT / LVSZ

Közbenjáró ima rendkívüli időben

A Lutheránus Világszövetség március 19-én közzétett imádsága

Most, amikor a társas érintkezést korlátozni kényszerülünk, így Krisztus testének tagjai nem találkozhatnak egymással, a Szentlélek által gyűlünk össze ott, ahol éppen vagyunk – házaikban, lakásainkban, szobáinkban. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Adj bátorságot és bölcsességet az országok vezetőinek és a hatóságoknak, hogy be tudják tartatni azokat a közegészségügyi intézkedéseket, amelyek mindenkinek a jólétét szolgálják, és hogy minél határozottabb erőfeszítést tudjanak tenni a mindenkit érintő vírus terjedésének megállítása érdekében. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Add a szeretet és az önuralom lelkét egyháznak, hogy bartsa a rendelkezéseket és a korlátozásokat mindannyiunk jóléte érdekében. Erősítsd meg egyházad tanúságtételét, hogy példát mutathassunk az együtt érző önmérsékletben. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Istenünk, légy irgalmas hozzánk! Gyógyítsd a betegeket, erősítsd az időseket és a gyengéket, őrizd meg mindenkit az új típusú koronavírus terjedésétől. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk hallgass meg minket!

Istenünk, légy irgalmas hozzánk! Légy az egészségügyi dolgozók támasza és védelmezője, vigyázz mindazokra, akik a betegeket segítik, és nagy fertőzési kockázatnak vannak kitéve. Különösen is eléd visszük a menekülteket és a róluk gondoskodókat. Erősítsd mindazokat a szervezeteket, amelyek a közegészségügy területén tevékenykednek. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Istenünk, légy irgalmas hozzánk! Vigasztald és emeld fel mindazokat, akik egyedül vannak, akik el vannak szigetelve, akiket erőt vett a magány és a szorongás. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Istenünk, könyörülj az egész emberiségen és teremtett világodon. Hallgass meg imádságunkat, amelyet külön is eléd viszünk hangosan vagy szívünk csendjében kimondva. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Töltsd be mindannyiunk szívét a te kegyelmedbe vetett bizalommal, amely megszabadít és közösséggé formál bennünket. Fiad, Jézus Krisztus teste által. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Küldd el Szentlelkedet. Újítsd meg egyházadat az imádságban és a felebarát iránti szolidaritásban. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Kegyelmedbe ajánljuk az elhunytakat és azokat, akik a mai napon távoznak közülünk. Hozzát kiáltunk, Istenünk,

Urunk, hallgass meg minket!

Te azt mondtad, hogy minden napon velünk leszel. Ezért nagy irgalmadban és feltétel nélküli ígéretedben bízva visszük eléd imádságunkat. Ámen.

Forrás: Lutheranworld.org (fordította: Balicza Klára)

THE
LUTHERAN
WORLD
FEDERATION

A Communion
of Churches

**Erőt kértem az Úrtól –
s ő nehézségeket adott,
melyeken megedződtem.**

**Bölcsességért imádkoztam –
és problémákat adott,
melyeket megtanultam megoldani.**

**Előmenetelt óhajtottam –
gondolkodó agyat
és testi erőt kaptam,
hogy dolgozzam.**

**Bátorságot kértem –
és Isten veszélyeket adott,
melyeket legyőztem.**

**Szeretetre vágytam –
és kaptam az Úrtól
bajba jutott embereket,
hogy segítsék rajtuk.**

**Kegyes jóindulata helyett
alkalmakat kaptam a jóra.**

**Semmit nem kaptam, amit kértem,
és mindent megkaptam,
amire szükségem volt.**

Meghallgatta imádságomat!

(Szent Ritának tulajdonított imádság)

A nápolyi protestáns kórház életmentő szolgálata

Pár héttel ezelőtt a nápolyi családok még a tengerparton sétálgattak és beszélgettek, élvezve a meleg napsütést – idézi fel Cordelia Vitiello. Mára úgy tűnik, mintha ezer éve történt volna. Olaszországban azóta széles körben lezárások vannak érvényben, miután az ország a koronavírus (Covid-19) által leginkább sújtott és a legtöbb halálesetet is jelentő állammá vált a Kínán kívüli világban.

Cordelia Vitiello az Olaszországi Evangélikus Egyház és a Lutheránus Világszövetség tanácsának tagja, egyben a nápolyi Villa Betania Protestáns Kórház igazgatótanácsának elnöke. A kórház a város egyik legszegényebb negyedében található, és szolgálatának tekinti, hogy – vallási hovatartozásra való tekintet nélkül – mindenkinek segítséget nyújtson. Ingyenes kezeléseket és szaktanácsadást biztosítanak bevándorlóknak és másoknak is, akik nehezen tudnának fizetni az ellátásért.

Amikor március második hetében a koronavírusos esetek száma emelkedni kezdett Olaszországban, az igazgatótanács nehéz döntést hozott: felfüggesztettek minden szolgáltatást, kivéve az intenzív és a szülészeti ellátást, hogy ágyakat szabadítsanak fel a vírus által okozott tünetekben szenvedők számára.

Egészségügyi eszközökből hiány van

Bár a halálesetek nagy része az észak-olaszországi városokhoz köthető, az ország minden vidékén nő a fertőzések és az áldozatok száma. Vitiello lakóhelyén, a tengerparti Torre del Greco-ban is legalább húsz beteget azonosítottak, egy személy pedig elhunyt. *[Az írás eredetileg március 20-án került föl az internetes oldalra. – A szerk.]* „Nagyon nehéz a helyzet – mondja Vitiello –, de igyekszünk a lehető legjobban alkalmazkodni és kezelni a krízist.”

Az egészségügyi és adminisztratív személyzet huszonnégy órás műszakokban dolgozik a százötvennyolc ágyas intézményben, ugyanakkor komoly hiány van sebészi maszkokból, védőköpenyekből és kesztyűkből, amelyek viszont szükségessé volnának a növekvő számú fertőzött kezeléséhez. A kínai helyzet enyhülésével

egy ottani protestáns egyház felvette a kapcsolatot a nápolyi kórházzal, és ígéretet tett további felszerelések szállítására. Számos olasz gyár is átállítja gyártósorait az alapvető eszközök készítésére.

Összetartás és emberi kapcsolatok

Vitiello a krízis hosszú távú következményei és a várható pénzügyi problémák miatt is aggódik, hiszen az elkövet-

Az olasz kormány rendeleteinek értelmében az evangélikus gyülekezetek sem tartanak istentiszteleteket vagy egyéb alkalmakat, és tagjaik betartják a karanténnal kapcsolatos, március 9-én bevezetett szigorú intézkedéseket. „A lelkészek napi áhítatokat és online istentiszteleteket küldenek körbe például WhatsApp-csoportokban, az emberek pedig igyekeznek a lehetőségekhez képest kapcsolatban maradni és segíteni egymásnak” – teszi hozzá mindehhez Vitiello.

Nápolyi dalok

A bizonytalanság ellenére az olaszok megtalálják a módját annak, hogy megőrizzék a jókedvüket. Például naponta esti koncerteket szerveznek, amelyeken az emberek

FOTÓ: BRANDMAKER

kező időszakban semmilyen megszokott szolgáltatást vagy tevékenységet nem tudnak folytatni. Az igazgatótanács – amelyben Vitiellón kívül hét olaszországi protestáns közösség képviselője is benne van – rendkívül hálás az Amerikai Evangélikus-Lutheránus Egyház vészhelyzeti támogatásáért, valamint azért, hogy a Württembergi Evangélikus Egyház és az olasz valdens egyház is megemelte az általuk nyújtott rendszeres támogatás összegét.

távolságot tartva, erkélyeken énekelnek együtt népszerű dalokat vagy olvasnak fel verseket. „Azt hiszem, hogy amikor vége lesz ennek a krízisnek, új szokásokkal, új életstílussal gazdagodunk majd. Az emberek kezdik megérteni, hogy az élet több mint csak a munka, és kezdik felfedezni a kultúra, a beszélgetések és az emberi kapcsolatok fontosságát” – mondta Cordelia Vitiello nápolyi evangélikus orvos.

Forrás: Lutheranworld.org
Fordította: Balicza Kára

A MÖS átmeneti otthonaiban is készülnek maszkok

Különleges hétindító értekezletre került sor március 30-án az Ökumenikus Segélyszervezet országos központjában. A megbeszélésen – a szervezet vezető munkatársai mellett – részt vett Lévai Anikó jószolgálati nagykövet is.

Az értekezleten elhangzott, hogy a járványhelyzet súlyosan érinti az Ökumenikus Segélyszervezet valamennyi intézményének működését. Bár a családok és gyerekek felzárkózását segítő közösségi programokat minden nappali ellátást nyújtó intézményben felfüggesztették, a munkatársak nem engedik el a környezetükben élő rászorulókat kezét. A szociális szolgáltatások egy részénél a segítő munkát úgy szervezték át, hogy a kapcsolattartás ne igényeljen személyes találkozást, tehát a tanácsadások telefonon vagy online, az adományátadások pedig kontakt nélkül zajlanak.

A bentlakásos szociális intézményekben, a családok átmeneti otthonaiban szí-

gorú ki- és bejárás tilalom mellett biztosítják a lakók teljes ellátását. Az intézmények munkatársai mindent megtesznek azért is, hogy a gyerekek részt tudjanak venni a digitális oktatásban, és hogy a tanuláson túl biztosítsák a sport és a játék lehetőségét is, amelyek oldják a bizonytalan ideig tartó bezártság okozta feszültségeket.

Az Ökumenikus Segélyszervezet járványhelyzetben végzett rendkívüli programjai között elindult a mosható maszkok készítése is: elsőként a családok szolnoki átmeneti otthonában kezdődött meg a hiánypótló egészségügyi eszközök varrása. A programhoz a munkatársak, önkéntesek és az átmeneti otthon varrni tudó la-

FOTÓ: FEKETE DÁNIEL / MÖS

kói mellett Lévai Anikó jószolgálati nagykövet (*képünkön*) – a maszkok készítésén túl alapanyagok adományozásával és szabásmintákkal – is csatlakozott.

Forrás: Segelyszervezet.hu

A világhálón keresztül is segítenek

86 éves a Segelyszervezet.hu honlap legidősebb adományozója

A vírus terjedése miatt sokan kényszerülnek internetes megoldásokat találni az élet egyre több területén. A járványhelyzettel összefüggő rendkívüli feladatainak támogatására az Ökumenikus Segélyszervezet is az online adományozás egyszerű, gyors és biztonságos formáját javasolja mindenkinek, már csak azért is, mert az interneten keresztüli adományozás a csekkfeladáshoz szükséges postai sorban állástól is mentesít.

Gáncs Kristóf, az Ökumenikus Segélyszervezet kommunikációs igazgatója elmondta: „A folyamat egyszerűségét jól példázza egy nyolcvanhat éves adományozó esete, aki telefonon jelezte, hogy korábban mindig sárga csekken fizette be támogatását, de a járványhelyzet miatt most teljesen egyedül adományozott a *Segelyszervezet.hu/koronavirus* oldalon. A kisebb összegek is nagy segítséget jelentenek, ezer forintból például egy átmeneti otthonunkban élő gyermek napi ellátását tudjuk biztosítani.”

A kommunikációs igazgató hangsúlyozta: rászorulókat ezrei számítanak most a segélyszervezetre. A beérkező adományokat intézményeiken keresztül használják föl az átmeneti otthonaiban élő családok

támogatására, akiknek nincs máshol „otthon maradni”. Ezért a következő hónapokban a segélyszervezetnek kell biztosítania

Az Ökumenikus Segélyszervezet járványhelyzetben is zajló munkáját, illetve rendkívüli feladatait otthonról támogatni lehet:

- bankkártyás adományozással a [Segelyszervezet.hu/koronavirus](https://www.segelyszervezet.hu/koronavirus) oldalon;
- online banki átutalással a **11705008-20464565-ös számlaszámra küldött összeggel, „koronavírus” megjelöléssel.**

teljes ellátásukat és – szigorú ki- és bejárás tilalom mellett – a gyerekek digitális oktatásban való részvételét.

Segíti a szervezet az intézményeik látókörében élő hátrányos helyzetű családokat, amelyeket eleve nehéz körülmények között értek utol a járvány következményei, és még kilátástalanabbá vált küzdelmük a napi megélhetésért. Támogatja a hajléktalanokat, akik a segélyszervezet továbbra is nyitva tartó intézményeiben remélhetnek segítséget a járvány elleni védekezésben. „Ha fizikailag most nem is szabad egymás kezét fognunk, ne engedjük el a bajban a rászorulókat!” – hangsúlyozta Gáncs Kristóf.

A *Segelyszervezet.hu/koronavirus* oldalon történő adományozáshoz csak egy bankkártya szükséges, és a tetszőleges összeg kiválasztása után néhány perces művelettel el is juttatható a felajánlás. Adományozásra természetesen netbankon keresztüli átutalással is van mód.

Forrás: MÖS

Plüssök a kanapén

Otthoni karantén idején is fontos a napi rutin kialakítása

A szülőknek és a gyermekeknek is nehéz belerázódni az új élethelyzetbe, amelyet a koronavírus elleni védekezés állított elénk. A napi rutin kialakítása mellett azonban fontos, hogy szakítsunk időt a beszélgetésre. A szakemberek szerint csak így érthetik meg gyermekeink a jelenlegi helyzetet, az előttünk álló feladatokat.

KÉPINK ILLUSZTRÁCIÓ

Kazár Judit közel egy hete dolgozik otthonról. A kétgyermekes édesanya már a járvány kitörésekor leült a fiaival, hogy válaszoljon a kérdéseikre. Mint mondja, az első osztályos Zéténynek már a tanító néni is sok mindent elmondott a vírusról, és hogy miért fontos a megelőzés, a rendszeres kézmosás, illetve a zsebkendő használata.

„Amióta bezárt az iskola és a bölcsőde, mondtuk nekik, hogy a vírus miatt a barátokkal és a nagyszülőkkel sem tudunk egy darabig találkozni, mert ez egy olyan betegség, amit a gyerekek, lehet, meg sem éreznek, de könnyen továbbadhatják másoknak, akikre viszont nagyon veszélyes lehet” – meséli Judit.

Az édesanya szerint igen nehéz a nagyszülőktől távol lenni, de a telefon és az online lehetőségek sokat segítenek abban, hogy fenntartsák a kapcsolatot, napi szinten támogassák őket, és a gyerekek is hallhassák a hangjukat. Hozzáteszi: amióta otthon vannak, a tétét nem kapcsolja be a gyerekeknek, mert nem szeretné, ha azt hallgatnák, hogy mennyien betegedtek meg. Ezért inkább min-

dennap kitalál nekik valamilyen kreatív feladatot. De, ahogy fogalmaz, a kertes házuk udvarán is rengeteg játéklehetőség adódik; most egy kicsit több idő jut a közös játékokra, egymásra.

Zsíros András evangélikus lelkész, háromgyermekes családapa is az első naptól kezdve próbálta tudatosítani gyermekeiben azt, hogy milyen óvintézkedéseket kell komolyan venni a fertőzés idején.

„Amikor a járvány elkezdett közeledni az országhoz, és bezárták az iskolákat, a gyerekek azóta nem hagyták el az otthonukat, így kicsi az esély, hogy megfertőződtek. Ugyanakkor nekem el kell mennem néha bevásárolni, így könnyen hazahozhatom a vírust. Éppen ezért próbáljuk megértetni velük, hogy nagyon fontos a kézmosás, figyeljenek oda, hova köhögnek, tüsszentenek, hogyan fújnak orrot, és a papír zsebkendővel mit csinálnak utána. És persze próbáljanak kicsit nagyobb távolságot tartani egymástól, ami ebben a helyzetben nem egyszerű, óhatatlan, hogy összeölelkezünk, szeretgetjük egymást. Viszont ha lehet, akkor mindenki mellé ültetünk egy plüssöt a kanapén, így tartva be játékosan az egymás közötti távolságot” – árulja el a lelkész.

András úgy látja, hogy a gyerekek a híradásokból, a barátaitól hallják, mi történik az országban, tisztában vannak az eseményekkel. Könnyedén eljutnak hozzájuk is az információk, tudják, hogy járvány van. „De próbálunk nem erre gondolni, elfoglalni magunkat és a jót kihozni ebből a helyzetből. Felfedezni új játékokat, átélni a közös pillanatokat. Szülőként úgy érzem, ebben a helyzetben az a legfontosabb feladatom, hogy biztonságot és szeretetet nyújtsak nekik. Igyekszem nyugodtságot sugározni feléjük és megteremteni azokat a feltételeket, hogy lehetőleg ne szenvedjenek hiányt semmiből” – hangsúlyozta az édesapa.

■ VÁGVÖLGYI NÓRA
Forrás: Beol.hu

Válaszoljunk őszintén a gyerekek kérdéseire. Mielőtt leülnénk beszélgetni gyermekeinkkel a koronavírusról, teremtsünk nyitott és támogató közeget, ahol a gyerekek biztonsággal kérdezhetnek. Fontos azonban, hogy ne erőltessük a beszélgetést, amíg az apróságok nem állnak készen rá. Ugyanakkor válaszoljunk a kérdéseikre őszintén. A gyerekek általában tudják, vagy rájönnek arra, ha nem mondunk igazat. Ezzel megrendülhet a felnőttébe vetett bizalmuk, és a későbbiekben nehezebben fogadják majd el nyugtató szavainkat. De arra is érdemes figyelni, hogy olyan szavakat és fogalmakat használjunk, amelyeket a gyerekek is megértenek. Illetve készüljünk arra, hogy többször el kell ismételni az információkat és a magyarázatokat. Néhány dolgot nehéz lesz a gyerekeknek elfogadni. Éppen ezért értsük meg a gondolataikat, érzéseiket és reakcióikat, és biztosítsuk őket arról, hogy kérdéseik és aggodalmaik fontosak, helyénvalók ebben a helyzetben – tanácsolta a Magyar Pszichiátriai Társaság.

Ahol alapszolgáltatás az online istentisztelet

Nemrégiben számolt be Szarka István, a Bakonycseryei Evangélikus Egyházközség lelkészi vezetője arról, hogy milyen szépen haladnak a fejlesztések az ifjúsági ház körül. Most egészen más kihívásokkal kell megküzdenie a tiszteletesnek és a vele együtt dolgozóknak: a fertőzésveszély miatt tudvalevően zárva maradnak a templomok, imahelyek ajtajai a hívek előtt. De a közösségek kitartanak. A lelkipásztor a próbatételekről és az új helyzet teremtette lehetőségekről is beszélt a Feol.hu hírportálnak.

– Ahogy a legtöbb felekezetenél, úgy, gondolom, önöknél is az idősebb korosztály van inkább jelen az istentiszteleteken. A „maradj otthon” parancs mindenkire vonatkozik, de rájuk a leginkább. Mi az ön tapasztalata, mennyire hallgatnak erre?

– Mivel magam is igyekszem tartani a „maradj otthon!” életmentő kérését, és csupán a legszükségesebb esetekben megyek ki, ezért a kérdést csupán korábbi tapasztalataimra hagyatkozva tudom megválaszolni. Gyülekezeteinkbe jog- és szabálykövető emberek járnak. Különösképpen igaz ez az ön által kérdezett idősebb korosztályra. Amikor mégis kimegyek a lakásból, például bevásárolni, nagyon kevés időssel találkozom.

– Mennyire hiányolják a megszokott hitéletet, rendet?

– Nagyon, de gondolom, ezzel mindenki más is így van. Hiányzik korábbi, megszokott életünk. Tanítványaim arra panaszkodnak – akár milyen furcsa kimondani –, hogy hiányzik nekik az iskola, a tanár magyarázata, és természetesen hiányoznak az iskolatársak. Egyik fiatal kollégám említette, mennyire szomorú, amikor csak temetések alkalmával találkozhatnak személyesen a testvérekkel. A vasárnap üres templom látványa még akkor is szívszorító érzés, ha a családommal együtt mindannyian azon dolgozunk, hogy gyönyörű szép, vigasztaló tartalmú istentiszteletet adjunk azok számára, akik be tudnak kapcsolódni az élő közvetítésbe. De azt is tudom, hogy „stratégiailag” fontos munkacsoportjaink úgy is tudnak szolgálni, ha fizikailag nem vagyunk együtt. Az imaközösség a szokott időben változatlanul könyörög: a betegek gyógyulásáért, erőért az egészségügyéért, a rendvédelmi,

a közigazgatásban dolgozó embertársainkért. Intenzíven imádkozunk a tanároknak, a diákoknak és minden emberért. Természetesen a bajok megszüntetéséért felelős kormányzatért is.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

– Meg tudják oldani az egyházi előjárókkal és a modern eszközök igénybevételével, hogy ezekben a gondterhes időkben eljusson az evangélium, a sok tanítás, az üzenet a hívekhez?

– Természetesen igen. Határtalan örömmel és hálával tölt el kollégáim kreativitása és leleményessége. Az online istentisztelet alapszolgáltatás. De van, aki bibliáorát, meditációt, telefonos segélyszolgálatot indított. S van olyan gyülekezet is, ahol szervezeten gondoskodik a látókörükbe került idősek ellátásáról is. Igehirdetési kiadványokat készítenek, hogy azokhoz is eljusson a vigasztalás és bátorítás öröme, akik még nem rendelkeznek digitális eszközökkel. Mindemellett ne feledkezzünk meg ar-

ról, hogy lelkészeink többsége családos ember, és a gyermekek vagy az unokák között is helyt kell állniuk. Nekik köszönöm, és az Úr áldja meg imáikat és minden munkájukat!

– Mit tudnak mondani a közösség tagjainak, főleg az időseknek? Mivel lehet őket megnyugtatni?

– Egy tanulmányban olvastam, hogy a krízist leíró kínai írásjel két egymástól eltérő jelentésű íráskép egybeillesztéséből keletkezett. Szerepel benne a veszély és az esély is. Ragadjuk meg e próbatétel pozitív oldalát! Van benne lehetőség. E veszély két utat kínál számunkra. Esetleg elcsüggedünk, és még mélyebbre kerülünk, mint a magyar átlag, vagy megragadjuk a krízis kínálta esélyt. Én például elkezdtem tanulni egy új kiadványszerkesztő programot. Az új körlevél már ezzel készül. Elmélyedhetünk az egyéni spiritualitásban. Olvassunk többet! Például életmentő az, ha több időt töltünk a lelkiséggel, Istennel, megváltó Krisztusunkkal, mint a hírek böngészésével. Aki teheti, kerétkedjen. S gondoljanak Keresztelő János bölcsességére: most olyan időkben élünk, amelyekben meg kell tanulnunk kisebbé lennünk [lásd Jn 3,30], hogy a megváltás, a remény, a megváltó Krisztus növekedjen bennünk.

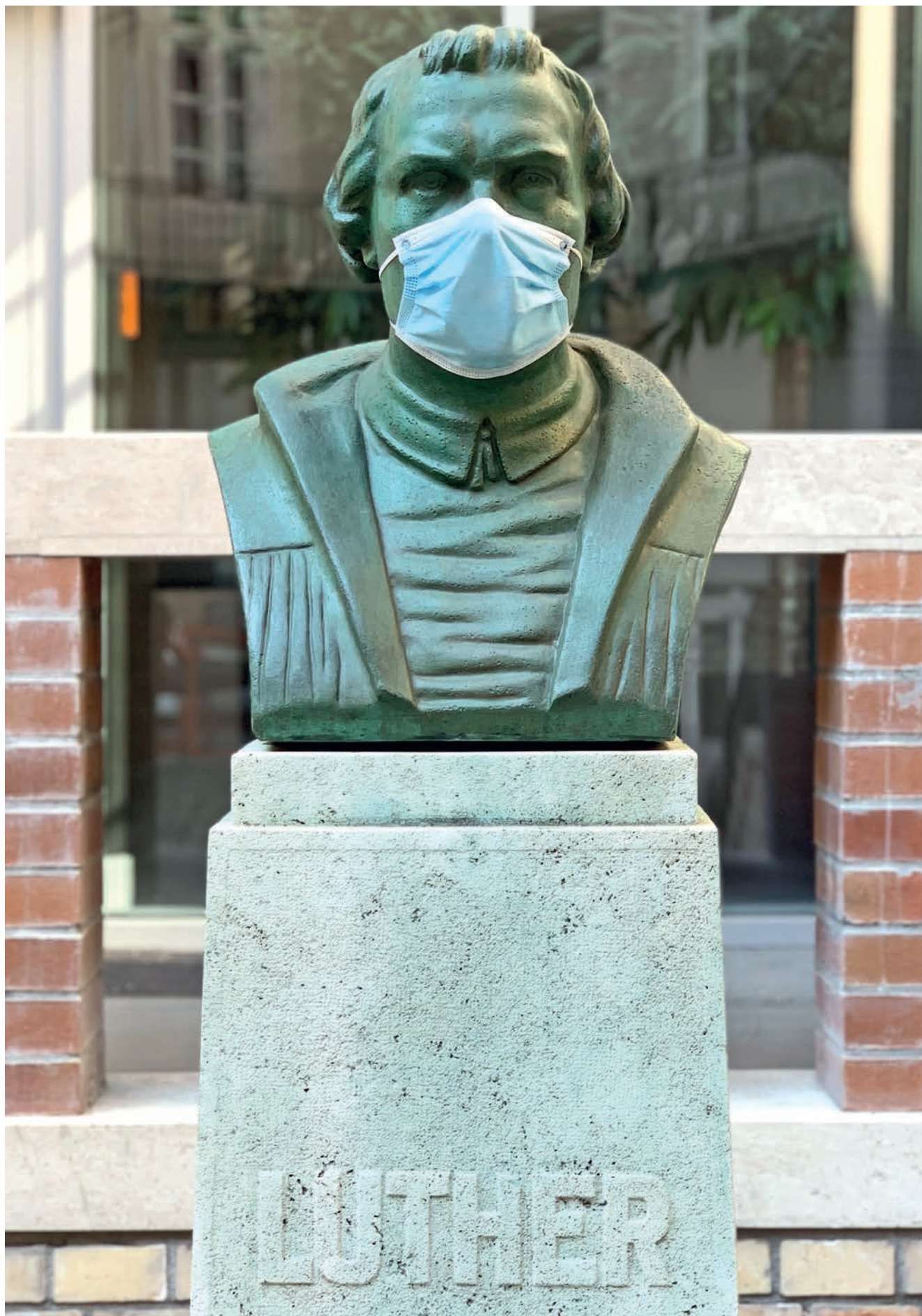
– Össze lehet tartani a nyáját, ha nem találkoznak a pásztorral? Ha igen, meddig?

– A pásztorral, az igazi jó pásztorral bárhol és bármikor találkozhatunk, e sorok olvasása közben is megszólíthat bennünket Jézus. Mindenkinek máshol van a tűréshatára. Szerintem csupán a folyamat elején járunk. Tanácsolom: ne veszítsék el a derűjüket! A keresztény ember mindennek ellenére optimista, mert nem a láthatókra néz, hanem a láthatatlanra, „mert a láthatók ideigvalók, a láthatatlanok pedig örökkévalók” [2Kor 4,18b].

– Mi az ön személyes véleménye a helyzetről?

– Drága árat fizetünk azért, mert elhittük, sebezhetetlenek vagyunk. De egyben esélyt is kaptunk egy jobb, egy igazibb, egy szeretettel teljesebb életre. Egy olyan életre, amelyben az anyagi, tehát a látható dolgok túlsúlyát némiképpen ellensúlyozni fogják a lelkiek.

■ PALOCSAI JENŐ
Forrás: Feol.hu

FOTÓ: SZABÓ DÁVID KÁROLY

Magvetés másként

Fabiny Tamás püspök
Északi Egyházkerület

„Orvosságot osztok, és én is beveszem. Tartózkodom a fertőzött személyektől és helyektől, ha nincs ott rám szükség, így vigyázva a saját egészségemre, nehogy én mérgezzek és fertőzzek meg másokat, és így hanyagságból okozzam mások halálát. Ha az Isten meg akar találni, akkor meg is talál, de így mindent megtettem, amit megtehettem, és így sem a magam, sem pedig mások haláláért nem vagyok felelős. Ha a felebarátomnak szüksége van rám, nem fogom elkerülni sem a helyet, sem a személyt, hanem önként odamegyek hozzá, és segítek neki [...]. Nézd, ez igazi, istenfélő hit, amely nem vakmerő, nem pimasz és nem istenkísértő.”

Döbbenetesen érvényesek ma is Luther 1527-ben született mondatai az *Elmenekülhetünk-e a halál elől?* című iratából. [Megjelent a *Luther Válogatott Művei sorozat 5., Bibliafordítás, vigasztalás, imádság* című kötetében; Luther Kiadó, 2011. – A szerk.] Egyházunkban mi is vigyázunk a magunk és mások egészségére, komolyan vesszük a szükséges távolságtartást, ugyanakkor a másik megsegítésének kötelességét is.

Alkalmazkodni kell az új helyzethez. Számos programot lemondunk vagy későbbre halasztottunk. Nemcsak napirendünk, hanem egész gondolkodásunk is megváltozott.

Személyes leszek. Az aggodás mellett sok-sok örömben is osztályrészem lehet, ebből szeretnék most valamit megosztani az olvasóval. Először is hálás vagyok, hogy annyi igehirdetést hallgathatok és olvashatok. Ezáltal nemcsak lelkiileg épülök, de az eddigienél is jobban megismerhetem számos lelkész kolléga teológiai gondolkodását és persze leleményét, amellyel online vagy hagyományos módon eljuttatja az igét a hívekhez. Egyházunkban amúgy is napirenden volt egy komoly digitális fejlesztés. Ezt most az élet felgyorsította; sokan napok alatt szinte informatikussá képezték át magukat.

Jó, hogy a lelkészek igénybe tudják venni a híveik, legtöbbször tehetséges fiatalok segítségét is. Telefonos beszélgetéseken vagy videókonferenciák keretében mindig kértem ugyanakkor a lelkészeket, hogy azokról se feledkezzenek meg, akik nem járatosak a számítástechnikában, és ajánlottam, hogy egy-egy leírt igehirdetés levélszekrénybe dobásával vagy egy régmódi telefonhívással is tartsák a kapcsolatot a főleg idősebb gyülekezeti tagokkal.

Ugyanezt a kettősséget látom az iskolai távoktatásban. Egyrészt nyílt színi tapost érdemelnek tanáraink és diákjaink, akik igen komoly erőfeszítéseket tesznek a digitális tanítás

és tanulás terén. Tudni kell azonban, hogy vannak, akiket így nem érünk el, hiszen sokaknál még mindig nincs internet vagy megfelelő eszköz. Nem szabad engedni, hogy a válság idején az a bizonyos szociális olló még nagyobbra nyíljon.

A diakóniai intézmények munkatársai és gondozottjai folyamatosan imádságainkban vannak, hiszen sokak számára lehet végzetes, ha egy ilyen intézmény gócponttá válik. Hadd írjam le itt is: drága munkatársak, köszönjük a hősiességeket! Szeretett idős, fogyatékkal élő vagy éppen hajléktalan testvérek: legyetek további türelemmel!

Napról napra tapasztalok valami nagyszerűt. Kilencven felé közelgő lelkész testvér boldogan számol be arról, hogy nem szünetel a település katolikus (!) híveinek tartott katekézise, mivel a plébános konferencia-üzemmódba kapcsolta több mint húsz hívő telefonját. Megtudtam tőle azt is, hogy vasárnap négy helyről kapott ebédet, az egyiket meg is osztotta az utcájában dolgozó közmunkással.

Az egyik budapesti gyülekezetben egy ugyancsak kilencven körüli orvos *Skype-on* tart bibliáorát. Máshol a fiatal lelkész házaspárt éppen akkor érem utol telefonon, amikor a híveknek viszik az élelmiszert és a lelki táplálékot. Rengeteg nagyszerű énekes összeállítás készül gyülekezetben, iskolában, szeretetszolgálatban.

Sokan a perselypénzről sem feledkeznek meg. Megáll egy autó a parókia előtt, a sofőr felteszi a szájmascskot, és egy borítékot dob be a lelkési hivatal postaládájába. Van, aki befőttesüvegben gyűjti, vagy éppen banki átutalással fizeti be az offertóriumot vagy az adományt. Több gyülekezetben fiatalok vagy úgynevezett „biciklis angyalok” viszik el a hívekhez a gyülekezet körlevelét és az *Evangelikus Életet*.

Amikor véget ért a wittenbergi pestisjárvány, Luther vezetőmagot kért egy barátjától: „Istennek hála, a pestisnek vége, és ha visszatért az egyetem, Krisztus majd más tennivalót is ad. Kérlek, gondoskodj újabb magvokról kertem számára, annyiféle fajtáról, amennyiről csak tudsz, mert ha megmaradok, bizony kertész leszek.”

A mai járvány is véget fog érni. Sok minden nem mehet úgy tovább, ahogy eddig. Ám az nem kérdés, hogy a magvetés és a plántálás munkáját folytatnunk kell. Sok szép feladat vár majd ránk. A mostani idő korántsem hiábavaló: egyéni és közös tapasztalatainkat, az összefogás és a leleményes egyházépítés sok módját mind-mind hasznosítani tudjuk majd. ■

Sztechlo Gábor nyomdokain tanítani

Borsai György
a tanári együtt gondolkodásról

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

„Ha azt a habitust tudjuk követni, amit Sztechlo egy vérzivatáros időszakban képviselt, és példájával kijelölt a számunkra, akkor, azt hiszem, büszkék lehetünk arra, hogy a nyomdokain járunk” – vallja Borsai György. A Budapest XVIII. kerületében működő Sztechlo Gábor Evangélikus Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium földrajz–történelem szakos tanárával a keresztény nevelésről, az építő iskolai légkörről és a visszacsatolásról is beszélgettünk.

– 2013 óta dolgozik az intézményben. Mit jelent az ön számára, hogy evangélikus gimnáziumban taníthat?

– Diákjaim ismerik az evangélikus elkötelezettségem, meg is szokták tőlem kérdezni, hogy miért jó, hogy evangélikus vagyok. A keresztény felekezeteket nézve úgy gondolom, hogy mi, evangélikusok vagyunk a legnyitottabbak a többi felekezet és a világ felé. Életemben, így munkámban is az istenhitből kiinduló életszemléletet kívánom az iskola falain belül is képviselni. Iskolánk speciális helyzetben van, közel kilenc éve lett egyházi fenntartású. Ezt megelőzően a kerületben nem is volt keresztény középiskola. Mostanra bemutatkoztunk a kerület lakóinak, egyre több gyerek jelentkezik hozzánk, megszerettek minket. A környék lakói, a szülők az idejártó diákok által is meglátták, hogy mi a gyer-

mekek mellett vagyunk, hogy nyitottan nézünk a világra.

– Mit lehet tudni a Sztechlóba jelentkezőkről? Miért választják az iskolát?

– Öröm, hogy egyre több gyermek a keresztény szellemisége miatt választja intézményünket. Ugyanakkor olyan diákjaink is vannak, akiknek a szülei vagy a nagyobb testvérei jártak az intézményünket megelőzően itt működő iskolába. Közöttük vannak olyanok is, akik nem kötődnek egyik felekezethez sem. Számukra próbáljuk bemutatni, hogy van egy másik út, életszemlélet, amiről eddig nem biztos, hogy hallottak.

– Miként jelenik meg a tanórákon a keresztény szellemiség?

– Történelem- és földrajztanárként számos megközelítési módomból adódik arra, hogy tanórán is foglalkozzunk a Biblia

tanításával. Ilyen például, amikor a világ kialakulásáról tanítok. A tudományos és a vallási megközelítést is el szoktam mondani, hangsúlyozva, hogy mindenki a saját világképe szerint fogadja majd el a világegyetem kialakulását. Fontosnak tartom, hogy minden diákunk tudjon a másik nézőpontról is.

– Bizonyára nemcsak az iskola neve emlékeztet Sztechlo Gábor evangélikus lelkészre, hanem a szellemisége is jelen van az intézményben.

– Büszkék vagyunk arra, hogy Sztechlo Gáborról elnevezett iskolában taníthattunk. Rendszeresen ellátogatnak hozzánk egykori Sztechlo-gyerekek. Az ő beszámolóik alapján hiteles képet kapunk „Gábor bácsiról”. Sztechlo maga volt a nyitottság és a befogadás. Mi kell más egy iskolának, mint hogy – a professzionális oktatáson túl – nyitott és befogadó legyen? Ha azt a habitust tudjuk követni, amit Sztechlo egy vérzivatáros időszakban képviselt, és a példájával kijelölt a számunkra, akkor, azt hiszem, büszkék lehetünk arra, hogy a nyomdokain járunk.

– Ön miként választotta a gimnáziumi tanári hivatást?

– Az általános iskola negyedik osztálya óta földrajz és történelem szakos tanár akartam lenni. Ennek megfelelően tanultam. Az egyetem elvégzése után egy ideig nem találtam tanári állást. Ekkor a Ferihegyi repülőtéren dolgoztam. Hívatásomban itt, a Sztechlóban kezdettem el munkálkodni. Tudom, hogy okkal vagyok itt, hogy ezt nemcsak magamnak, hanem Istennek is köszönhetem. Vannak tanárok, akik az általános iskolai korosztállyal tudnak jól foglalkozni, én világeletemben a középiskolás generációval értettem meg igazán magam. Ma, ha a gimnazisták nem érzik, hogy egy tanár szava mögött teljesítmény van, akkor vesztes az ügyünk. Ez nagyon nehéz, ugyanakkor inspiráló környezetet eredményez. A tanár a tudásával és a személyesen nyújtott segítsége révén tudja a diákokat formálni. Tanítási módszeremben ezt figyelembe veszem, alapvetően feedback- [visszacsatolás, visszajelzés – a szerk.] technikával és együtt gondolkodással tanítok.

■ G. Á.

Örömteli koncertezés

Arckép egy keresztény muzsikusról

Teleki Miklós orgona- és zongoraművész a székesfehérvári zeneművészeti szakgimnáziumban tanít, alkalmanként kántorizál a siófoki evangélikus templomban, közben folyamatosan koncertezik. Feleségével együtt hitben nevelik harminchárom hónapos kislányukat.

Orgonaművészi diplomáját 1995-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Egyetemen szerezte Lehotka Gábor növendékéként, zongoraművészként a Szegedi Tudományegyetemen végzett 2018-ban. 1993 szeptemberében elnyerte a budapesti nemzetközi Liszt Ferenc orgonaverseny különdíját. Több éven át a siófoki nemzetközi orgona-mesterkurzus oktatójaként dolgozott. 2006-ban Artisjus-díjat kapott. 2007 óta a székesfehérvári Hermann László Zeneművészeti Szakgimnázium és Alapfokú Művészeti Iskola orgona- és zongoratanára, 2011-től a siófoki evangélikus templom címzetes orgonaművésze. Eddig nyolc szóló-CD-je jelent meg.

Nem zenész családban született Rákospalotán. Zenei indíttatását részint a Rádda Barnen utcai ének-zene tagozatos általános iskolában, részint zeneszerető, hangverseny-látogató szüleitől kapta. A hangszeres zene tanulását tizenegy évesen kezdte; rövid ideig, de annál nagyobb örömmel harmonikázni tanult. A harmonikát hamarosan felcserélte az orgonára és a zongorára. A zongoratanára Csebiss Lídia zongoraművész-tanár volt. Az orgonatanulást Máté János orgonaművésznél kezdte, majd ő irányította tovább Baróti Istvánhoz, az esztergomi bazilika orgonaművészéhez, aki a II. kerületi zeneiskola [ma Járdányi Pál Zeneiskola - a szerk.] emblematikus orgonatanára volt. Szülei féltették a fiút a zenei pályától, de ő a gimnáziumi évek és az érettségi után is kitartóan zenei pályára vágyott, ez volt az álma.

1989-ben vették fel a Zeneakadémia orgonaművész-tanári szakára. Lehotka Gábor professzor tanárként és művészként egyaránt nagy hatást gyakorolt rá, 2009-ben bekövetkezett haláláig mentora és barátja volt. A Zeneakadémián az ifjú művésznövendék zongoratanára Prunyi Ilona zongoraművész volt. Noha Teleki Miklós fő hangszeres az orgona, sosem hagyta abba a zongorázást. Végül

a negyvenes éveinek második felében szerzett diplomát zongoraművészként, azóta zongoristaként is hangversenyezik. A főtárgytanára Zsigmondné Pap Éva zongoraművész-tanár volt.

Már diákévei alatt kapott koncertfelkéréseket, jelenleg kilencven-száz koncertet ad évente, rendszeresen fel lép jótékonyági rendezvényeken is. Pár héttel ezelőtt a kaposvári evangélikus templomban zenélt, a bevételt az épülő evangélikus bölcsőde javára ajánlották fel. A gyakorlás, a tanulás örömteli munka számára, akkor sem hagyta abba, amikor a Honvéd férfikar kísérelőjeként dolgozott, Enyingen a református iskola igazgatója volt, vagy amikor a siófoki zeneiskolában tanított.

Feleségével együtt hetedik éve létrehozott egy koncertsorozatot, a *Majestic Soundsot*. Ezeket a hangversenyeket maguk szervezik a Balaton régióban és Székesfehérváron. Eddig mintegy száznyolcvan klasszikus zenei hangversenyt rendeztek, kitűnő hangszeres művészek és énekművészek fellépésével.

Az utóbbi években orgonaszakértéssel is foglalkozik. A legsikeresebb munkája szakértőként a székesfehérvári evangélikus templom orgonájának építése. A félbehagyott munkálatok után a befejezésre a reformáció emlékére kapcsán kértek és kaptak támogatást a várostól és az Emberi Erőforrások Minisztériumától. A művész tavaly október 31-én az avatókoncerten játszhatott a hangszeren. Mint mondja, az ország egyik legjobb orgonája született.

Szeret tanítani a székesfehérvári zeneművészeti szakgimnáziumban, de nem akarja, hogy az kösse le minden energiáját. Úgy fogalmaz, túl sok kreativitás van benne, ezt a tanításban nem tudja kiélni.

2011-től Teleki Miklós a siófoki evangélikus templom címzetes orgonaművésze. A kántorkodást ingyen végzi, alkalmanként, amikor erre megkérik őt. Reformátusként konfirmált, de az

FOTÓ FORRÁSA: TELEKIMIKLOS.HU

evangélikus egyházzal is szoros, erős a kapcsolata [...]. 2004-től néhány évig Siófokon zenetanárként dolgozott, akkor került kapcsolatba egyházunkkal. [...] Nemcsak a szerződés, az alkalmoszerű kántorkodás, de baráti szálak is fűzik oda. Apósának családja, felmenői is evangélikusok, az evangélikus körökben jól ismert Ittzés család.

A hit nagyon fontos számára. Szülei unszolására konfirmált; életének volt egy olyan időszaka, amikor ateistaként élt. Utána viszont a korábbinál jobban megerősödött a hite. Ez ma is életének vezérfonala. Vezérigéje: „Mindennek rendelt ideje van, és ideje van az ég alatt minden akaratnak.” (Préd 3,1; Károli-fordítás).

Feleségével együtt hitben nevelik kislányukat, Zsófit. Naponta emlékeztetik őt arra, hogy kihez tartozik, imádkoznak érte, megáldják őt. A kislányt még nem keresztelték meg, azt szeretnék, hogy majd ő döntse el később, milyen keretek között gyakorolja a hitét.

Zsófi születését Isten csodájának, Isten ajándékaként élik meg. [...] A szülők nagyon akarták, várták őt, és amikor emberi szempontból már nem volt remény, Isten akkor ajándékozta meg őket az egészséges kisbabával. Erős vezetés ez számukra.

■ BALLA EMŐKE

ÚRVACSORA

Fölordottan, megáldottan ülök a padban, feleségem, Györgyi némán ül mellettem. Ő nem vehetett úrvacsorát. Némán térdelek a padban Györgyi mellett. Ő áldozott, én csak kísérhettem.

Ha valaki jól meggondolja, micsoda merénylet ez „keresztény/keresztyén” házasságunk ellen, egész más színben fogja látni a „bátor” 16. századi férfiakat, akik kölcsönösen kiátkozták egymást. Igen, az igaza mellett bátran álljon ki, akinek igaza van. De az átkokat elsiették. Hiszen Jézus nem azt parancsolta, hogy „vegyétek, és egyétek, ha meg tudjátok érteni a titkot”. Még kevésbé azt, hogy „igyatok ebből mindnyájan, ha majd mindnyájan egyformán tudjátok érteni”. Mindenkinek van Bibliája, nézzen utána. „Értetek és sokakért kiontatik.” Minden szervezeti és szokásbeli különbség jelentősége eltölpül Jézus szavához képest. Éppen az asztalközösséget nem kellett volna fölbontani.

„Ki tiltja meg, hogy elmondjam, mi bántott...?” [József Attila *Levegőt című versének részlete – a szerk.*] Ki tiltja meg, hogy vágyjak arra, ami oly természetes? Függhet-e keresztény és keresztyén százmilliók imája a legfelső egyházi körök tétova megegyezési szándékaitól? És a pásztor vajon nem nyájára figyel-e inkább, mint a juhok teológusaira? (Jn 10,14–16) Az egység készen áll Jézus kezében. Csak át kell vennünk tőle!

Föllelkesültem, amikor a katolikus templomokban elkezdtek imádkozni a 2020. évi nemzetközi eucharisztikus kongresszusért. Az ima maga is gyönyörű, olvassák el a honlapon. Az esemény alkalmas lesz a mély elgondolkodásra, és talán alkalom a változtatásokra is.

Kinézem Ferencből és Péterből is. Nem is szólva Tamásról! Amikor meghirdette az úrvacsora évét, azt kellett gondolnom, hogy elegánsabb és bölcsebb gondolatot senki sem tudott volna meg-

fogalmazni. Nem élhetünk egy országban úgy protestánsok és katolikusok, mint előtte évszázadokig, mintha semmi közünk nem lenne egymáshoz. Hiszen akkor Jézushoz sem lehetne semmi közünk.

Az úrvacsorát egy zseni találta föl. Zseniális az is, hogy annyi minden tud lenni egyszerre. Örömmünnep is, gyász előszele is, égi sírás és égi nevetés, dicsőséges transzszubsztanciáció [átlényegülés – a szerk.] és emlékvacsora, az Úr feltámadását hangsúlyozó étkezés (Lk 24,42) és az örök menyegző előétele.

Nem vagyok valami nagy imádkozó, még kevésbé nagy misztikus, aki isteni válaszokról számolhatna be. De egyszer, boldog-szomorúan térdelve, halk susogást hallottam (1Kir 19): „Még a te életben létrejön az asztalközösség...”

Hát csak szólok: az én életemből már nincs sok hátra. Igyekezni kellene.

■ HEGYI PÉTER

mérnök-tanár, Sopron

PIETER POURBUS: AZ UTOLSÓ VACSORA (1562) - BRUGGE, MIASSZONYUNK-TEMPLOM

Úrvacsoráról szenvedélyesen

Nem titkolom, hogy közel huszonnégy évi szombathelyi lelkési szolgálatom legnagyobb öröme, hogy a gyülekezet úrvacsorázó gyülekezetté nemesedett. Minden vasárnap és ünnepnap az oltáriszentség ünnepe is, és a gyülekezet örömmel veszi az úrvacsorát. Miként lehet ezt még a filiában is megvalósítani? Imádsággal, tanítással, türelemmel és persze akarattal. Akarni kell a papnak, aki, valljuk meg őszintén, sokszor a kisebb ellenállás felé mozdul, és – gyakran teológiai meggyőződése ellenére – kiszolgálja gyülekezetének sekélyes lelki igényeit. Akarni kell a presbitériumnak, és végtére akarni kell a gyülekezet magjának, azoknak, akik rendszeresen látogatják az istentiszteletet.

Wilhelm Löhe (1808–1872) német evangélikus lelkész, a bel- és külmisszió nagy harcosa sokat prédikált az úrvacsoráról Neuendettelsauban, és a felvilágosodás és a racionalizmus sodrában tanította máig érvényesen: a szolgálatunk (misszió és diakónia) az oltártól indul, és az oltárhoz kell, hogy újra és újra visszatérjen. Gyönyörű kép mély reformátori monda-

nivalóval, hisz Luther sem fukarkodott az úrvacsora kapcsán a biztatással: „Ha a hívek valóban tudnák, hogy mit is kapnak az úrvacsorában, akkor kényszerítenék (sic!) papjaikat, hogy minél gyakrabban részesülhessenek e nagyszerű adományban.” Akarjuk hát valóban tudni, hogy mit is kapunk az úrvacsorában! Íme, egy egész év áll előttünk, hát csodálkozunk rá újra e kincsre! Reformáljuk meg úrvacsorázó kegyességünket!

Ahogy 2011-ben is megírhattam: „Az úrvacsora megváltásunk szent titka, amelynek vételekor Krisztus vendégeként örömet és erőforrást találunk, amelyből meríthetünk a kísértések és küzdelmek idején. Az öröm legyen átütő öröm, és a belőle fakadó szabadság látszódjék is rajtunk és gyülekezetünkön!

Római katolikus barátainkkal együtt vallhatjuk: a szentség jel. Nem olyan jel, amely csak utal valamire, hanem olyan jel, amely meg is valósítja azt, amit jelez. Egy szerelmes csók nemcsak jelképe a szerelemnek, hanem maga a szerelem gyakorlása és közlése. A szentségek istentiszteletünk legfontosabb jelei, látha-

tó igék, amelyek nem csupán utalnak a kegyelemre, hanem meg is valósítják azt, amit jeleznek. Tekintsünk így a keresztségre és az oltáriszentségre! Kegyelmi eszközök ezek, amelyekkel élhetünk, és ha nem élünk velük, akkor megsértjük azt, aki adja. Fel hát, evangélikus keresztyének! Az istentiszteleten utat járunk be mélységgel és magaslattal, csendben és kitörő örömmel. Járjátok be hétről hétre az elejétől a végéig! Az úrvacsora az egyik magaslát, ahol mély levegőt veszünk, és Isten közvetlen közelségét éljük át Krisztus valóságos testének és vérének vételében. A mennyei istentisztelet tagjaival közösen részesedünk az eucharisztiaiban, az igazi örömben Jézus Krisztus lakomájának vendégeként. Éljetek oltártól oltárig!” [Részlet a szerző *Oltártól oltárig – a szentségreje és a szabadság* című írásából – a szerk.]

■ GREGERSEN-LABOSSA GYÖRGY
evangélikus lelkész, Szombathely

Valamennyi írás forrása: Dunántúli Harangszó – a Nyugati (Dunántúli) Evangélikus Egyházkerület lapja, 2020. tavasz

FOTÓK: MAKOVICZKY GYULA

Hittel, humorral, énekszóval

Avagy a balkonokról jelentjük

A Nagykanizsa és Környéke Társult Evangélikus Egyházközség fiatal lelkészét, Makoviczky Gyulát – sok más mellett – közösségépítő talentummal is gazdagon megáldotta az Úristen. Emellett nagyszerű humorérzékkel bír. Keresztény karikatúrák és vicces fotók sokaságát osztja meg évek óta a közösségi oldalakon. A kényszerű bezártság idején gondolt egyet, írt, kottát másolt, mobiltelefonot ragadott, és... sok lelkes követője lett ötletének. Annak nevezetesen, hogy esténként ki-ki az erkélye vagy tárt ablaka keretében zárja a napot – Istent dicséző énekkel. „Balkonúrral” beszélgettünk.

– Olasz példa nyomán indult március közepén a balkonéneklés egyházunkban; bizonyára többen is az ön Facebook-oldalán látták meg a felhívást. Azonnal tudta, hogy importálni szeretné ezt a szokást?

– A történet előzménye, hogy hónapokkal ezelőtt, a koronavírus-járvány kínai kitörésekor láttam a vuhanai képeket. A kijárási tilalom alatt az emberek a toronyházakban átkiabáltak az erkélyekről, beszélgettek egymással, majd ez valahogy énekléssé formálódott. Elgondolkodtató, felemelő, megható képsorok voltak: karanténjukban mégis közösséget

alkottak, így is próbálták átvészelni ezt az embert próbáló időszakot. Aztán megjelent a vírus Európában, s jól ismerjük az olaszországi drámai fejleményeket: a lezárt városokban Istenhez fohászkodva, köszönetképpen az egészségügyi személynél erőfeszítéseikért és nem mellesleg egymás megajándékozásaként kezdték el a balkonéneklést. Egyházközségünkben március 15-én volt az utolsó istentiszteleti alkalom, március 16-tól bezártak az iskolák, a gyerekeim is itthon maradtak. Így jutott eszembe, milyen jó lenne, ha mi is belefognánk az esténkénti éneklésbe. Ha nincs is balkonunk,

de az ablakot ki lehet tární. Választunk egy szép esti éneket, akár egy gyertya fényénél el lehet énekelni, lehet imádkozni, azokra gondolni, akik most nagy nyomorúságban vannak, és azokra, akik a lelküket teszik ki a rászorulókért az élet különböző területein.

– Akik ismerik önt a Facebookról vagy máshonnan, tudják: rendkívül érzékeny a nyelvi humor iránt. „Gyúlatya”-ként e sorok íróját nemegyszer nevette meg. Az éneklős mozgalomnak is a „keresztapja” lett...

– Több neve van a kezdeményezésnek: Balkonconcert, Balkon Fantasztikusz, BF [utalva a Balkan Fanatik nevű, műfaji és stílusbeli határokat átlépő együttes nevére – a szerk.], ha már játszunk a szavakkal. S én lettem a „Balkonúr” mint szervező. Kezdetől fogva mi is énekelünk a családdal. Esténként felmegyünk a templom karzatára – ha nem is mindennap, de amikor tehetjük – gyülekezetünk kántorával, Gölles Martin karnaggyal, és elénekelem az aznapi dalt. Legnagyobb öröömre már a harmadik estén a szomszéd kisfiú, Soma trombitált, elfújta az *Adjon Isten jó éjszakát-ot*, áthallatszott hozzánk. Felemelő élmény volt! Szerdai napon kezdtük el, s a következő hét keddjére összeállt egy heti rend. Ennél többet nem is szerettem volna, a beindítás sikerült, nem magam akartam meghatározni hónapokon keresztül, hogy mikor ki mit énekeljen. Persze szép, ha ugyanaz az ének hallatszik a

szomszéd házból is. Az első heti rendet az ökumenikus énekfűzetből állítottam össze, később pedig kiegészítettem kedvenc evangélikus énekeimmel: *Ó, maradj vélem, az est közelget; Szép hajnalszillag; Ó, terjeszd ki, Jézusom...* De volt kánon: *Itt az este, ránk borul árnya*; volt csángó magyar népdal: *Adjon Isten jó éjszakát* vagy gregorián eredetű dallam is: Krisztus, ki vagy nap és világ.

- A BF az indulás óta ökumenikus lett, és az országhatárt is átlépte.

- Az induláskor Első Magyar Ökumenikus Balkonéneklésnek neveztem a közösséget. Vagyis bárki csatlakozhat határon innen és túl, aki tud magyarul, és szívesen énekel velünk. Közös keresztény énekkincsünkből és magyar gyökerű dalainkból is válogattam, és erre biztatok mindenkit. Az *Evangélikus énekeskönyvben* is sok olyan ének van, amely felekezeti határokon átível. Sorolhatnám a történeteket... Már az elején kértem, hogy aki tud, készítsen kis videót, töltsse fel, küldje el nekem. Hihetetlen, hány evangélikus gyülekezetből érkeztek pár perces videók, megható látni, hogy megmozdultak a testvérek. Készültek videók, képek erkélyről, ablakból, templomi karzatról. Érkeztek nagyvárosból és kistelepülésről. Jött kép Szlovéniából, a dombtetőről Andrejek Györfi Judit lelkésztől. Népdalénekest kértem a környékről, énekelje el az *Erdő mellett estvéledtem* kezdetű népdalunkat, sok megosztást kapott.

- Véleménye szerint hogyan segít ez a lelki összekapcsolódás ebben a krízisben?

- Ez abban mérhető le, hogy immár a saját útját járja a mozgalom. Ki-ki magára talált. Magam már nem koordinálok, de énekelek a családommal. Az *Evangélikus énekeskönyv* esti és böjti énekeit válogatták a testvérek, ahogy látom a felvételekből.

- Az ön sokszórványos egyházközsége hogyan ünnepelte idén a húsvétot?

- Hat gyülekezetem van Szepetnektől Marcaliig. Nehéz a kapcsolattartás. A hónap első istentiszteletén például öt helyre szoktam menni, ebből három úrvacsorás alkalom. Százhusz kilométer autóval. Sajnálom, hogy nem lehettünk együtt. Böjt elején az volt a tervem, hogy Szepetneken, Nagykanizsán, Sandon, Szökedencsen kérek az oltárról egy-egy kis csokor virágot, és a legkisebb gyülekezet, Marcali oltárára teszem le meglepetésnek. Ez sajnos nem jöhetett létre,

de a vasárnapi online istentiszteleten virtuálisan átnyújtottam. Gyülekezeti újságot adtunk ki az ünnepre háromszáz példányban, önkéntesek hordták ki a postaládákba. Köszönjük a Luther Kiadónak a *Mi, evangélikusok* című kiadványt, amellyel gazdagítani tudtuk kis csomagunkat. Az online istentiszteleteken pedig vasárnapról vasárnapra találkozunk. A húsvét utáni hat vasárnapon, egészen pünkösdig, végigjárom hat gyülekezetem templomait, és bár közösség nélkül, de onnan hirdetem az igét az internet segítségével.

- Karantén ide, karantén oda, a humorra napról napra szükség van, s ezt ön szállítja is a közösségi oldalakon. Sok karikatúrát továbbítok nem egyházi körökben is – osztatlan sikerrel. A nevetés gyógyít, vigasztal, erősít... Egy fotón Lu-

a mennybe jutni." Azt gondolom: szabad viccelni, jókedvűnek lenni. A humor megerősít bennünket, összefog, könnyíti a terhet, közösséget teremt. S akik ismernek, tudják, hogy a *Facebookon* már régóta „garázdálkodom” ebben a tekintetben. 2012-ben kezdődött, wittenbergi ösztöndíjas voltam, a Luther-évtizedet szervező csapat tagja. Baráti kapcsolatok révén sok nevetető alapanyag birtokába kerültem, ezeket küldözgettem haza. Leginkább a *Luther megmondja* elnevezésű Facebook-oldalon landoltak a viccek, megmagyarított karikatúrák, paródiák, önmagukért beszélő képek. Úgy gondolom, jó fogadtatásuk volt. A mostani, mentálisan is megterhelő helyzetben pedig... jót tesz a humor. Így is el lehet mondani azt, amit keményen és ridegen nem szeretünk már hallani. Például azt,

ther Márton wittenbergi szobra áll, kezében a Szentírás. A kép szövege pedig így szól: „Mindeközben Wittenbergben: Itt állok, másként nem tehetek... De kérek, ti menjetek haza!”

- Édesapám szerette mindig megnevetetni a társaságát finom humorral, sosem bántóan, hanem szórakoztatóan. Az evangélikus gyökerekre utalva pedig a lutheri hilaritást említeném. Luther Márton azt mondta: „Ha tudnám, hogy Istennek nincs humora, nem is akarnék

hogy „maradj otthon”. Ezzel szabad viccelni, mert a szándék jó. Néha muszáj nevetnünk magunkon, a helyzeten, hiszen mindannyian egy hajóban evezünk, egy malomban őrlünk, egy cipőben járunk. Illetve... egy cipőben őrlünk, egy malomban evezünk, egy hajóban járunk, ha összekeverem... és máris mindenki mosolyog. Az együtt nevetés segít, hogy átvészeljük ezt a mindannyiunknak szokatlan, nehéz időszakot.

■ STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA

Boldog szívvel szembekacagni a tavaszi nappal

Hetvenöt éve ért véget a második világháború

Magyarország Ideiglenes Nemzeti Kormányja és a szövetséges hatalmak 1945. január 20-án írták alá a fegyverszünetet, a második világháború utolsó fegyveres harcai pedig hazánkban április 13-án fejeződtek be, bár évtizedeken keresztül április 4-ről „szólt az ének”. A háború borzalmaival túléltek emberek 1945 tavaszán felejteni akartak. Érthető hát, hogy a csepeli Weiss Manfréd-gyár munkásai között nagy sikert aratott a számukra szervezett, három éven át gazdag programkínálattal működő szabadegyetem. Ötletgazdája és motorja a gyár kulturális osztályára újonnan került munkatárs, Schelken Pálma volt. Az evangélikus újságíró, könyvtáros, tanár nevével később az Evangélikus Élet olvasói is rendszeresen találkozhattak a lap állandó szerzői között.

Hazánk egyik legnagyobb gyárát 1882-ben egy testvérpár, Weiss Berthold és öccse, Manfréd alapította. Az eredetileg konzervgyárként működő üzem Pesten, a Lövölde téren létesült. Tevékenységi köre hamarosan konzervdobozok előállításával, valamint vágóhíddal bővült. Tíz évvel később a testvérek Csepelen töltegyárat alapítottak; az első világháború idején a Monarchia haderejét túlnyomó részben ez a gyár látta el lőszerrel.

A második világháború idején a WM-gyár a nácik „bizalmi kezelésébe” került. Egy általuk kikényszerített szerződés alapján költségtérítés nélkül huszonöt évre bérbe vették a család ipari létesítményeit, cserébe a családtagokat – ötöt kivéve, akiket túszként tartottak vissza – semleges országba vitték.

A háborúban Csepelt sem kerültk el a bombázások, sőt hadiüzemként elsődleges célpontnak számított a terület. A gyár veszteségeit a későbbiekben csak súlyosbította, hogy a szövetséges és szovjet csapatok elől menekülő német zászlóalj megkezdte a nagyüzem termékeinek és gépeinek Nyugatra szállítását. 1945. január 9-én hajnalban, maguk után felrobbantva a hidakat, a

németek elhagyták a szigetet. Még aznap délelőtt szovjet katonák szállták meg a települést és a WM-gyárat, amely 1945 őszéig szovjet parancsnokság alá került.

Újjáépítés és munkásfőiskola

A háború után az éhező, rongyos, sokszor otthontalan emberekre szinte emberfeletti feladat várt: el kellett takarítaniuk a háborús romokat, a pusztítás után újjá kellett építeniük az országot, újraindítani a mindennapi életet. Mindemellett hazánknak mint a háborúban vesztes félnek súlyos jóvátételi kötelezettségeket kellett teljesítenie. „1945–1946-ban ismét emberek százezrei éltek igen sanyarú körülmények között: éhezve, fázva s ráadásul a rekviráló szovjet katonák zaklatásainak is kitéve. [...] városiak ezrei gyakran az éhhalállal küszködtek. 1946 elején a 800 ezer budapesti felnőtt átlagos élelmiszer-fejadagja például nem érte el a napi 480 kalóriát, s a nehéz testi munkásoké is csak 1000-1200 kalória körül mozgott. Ez utóbbiak kenyérfejadagja 1945 decemberétől napi 25 dkg, a fizikai munkásoké általában pedig 15 dkg

A Weiss Manfréd-gyár bombázása 1944-ben Budaörs felől nézve ↑

volt. A későbbiekben az átlagos kenyérfejadag 20 dkg-ra, majd 1947 nyarán 25 dkg-ra emelkedett” – írja Romsics Ignác történész a *Magyarország története a XX. században* című könyvében.

FOTÓ: FORTÉPAN / NATIONAL ARCHIVES

Alul: légi felvétel a csepeli szabadkikötő bombázásáról ↓

A csepeli gyár munkásaira különösen is nagy feladat hárult. A szétbombázott gyárépületek többségükben kifosztottan álltak, a gépek jelentős hányadának hiányoztak az alkatrészei. A kemény fi-

zikai munkát végző munkások is sokat éheztek. Legyengült szervezettel nehezen tudtak kellő hatékonysággal dolgozni, pedig 1945 második felében a gyár termelésének hatvankét százalékát jóvátételi szállítások tették ki. Az ország újjáépítéséhez pedig hídsszerkezetekre, mezőgazdasági és egyéb gépekre volt szükség, tehát az ipar nem nélkülözhetette a WM-gyár termékeit sem.

Az újjáépítés gyorsítása érdekében a WM-gyár dolgozói spontán elhatározással termelési munkaversenyre hívták ki a kor másik legnagyobb ipari gyárának, a Magyar Királyi Állami Vas-, Acél- és Gépgyáraknak (MÁVAG) munkásait.

Eközben néhány kilométerrel arrébb a Magyar Rádió egyik – akkor harmincegy éves – munkatársa, Schelken Pálma egyik pillanatról a másikra az utcán találta magát, miként a kollégái közül is többen. Az evangélikus családból származó – édesapja a pesterzsébeti gyülekezetnek volt a presbitere –, a mai Deák Téri Evangélikus Gimnázium elődjében, a Budapesti Ágostai Hitvallású Evangélikus Leánykollégiumban érettségizett fiatal új-

FOTÓ: FORTÉPAN / NATIONAL ARCHIVES

ságíró azonban már az évtized elejétől gyorsírási-, gépírási- és helyesírási-tanfolyamokat vezetett a WM-gyár dolgozói részére. Így amikor elvesztette főállású munkahelyét, a csepeli gyár kulturális osztálya állást kínált neki. Munkásfőiskolát szerveztek ugyanis a dolgozók részére, amelynek szervezési feladatait az új munkatársnő látta el.

Schelken Pálma egy vezetőségi ülésen javaslatot tett szabadegyetemi előadások elindítására is. Az ötlet elfogadása után három éven át kínáltak lehetőséget a gyári munkások számára a kötetlen formájú tanulásra, művelődésre.

Fél liter petróleum, két tojás

Az első szabadegyetemi előadásra még 1945-ben sor került: a meghívott előadó, József Jolán a testvéréről, József Attiláról beszélt. A szabadegyetem későbbi előadás-sorozatai között szerepeltek egészségügyi, irodalmi, zenei témájúak éppúgy, mint csillagászati, természetismereti vagy országismereti tudnivalókat kínáló. Népszerűek voltak a rádióműsorok készítésébe, a sportműsorok közvetítésébe vagy a színházi kulisszatitkokba beavatkozó előadások is.

A meghívott előadók között volt például Keresztury Dezső író, költő, irodalomtörténész, vallás- és közoktatásügyi miniszter; Pluhár István rádiós sportriporter, Kosztolányi Dezsőné, az író, költő özvegye; Bartha Dénes zenetörténész; Bárdos Lajos zeneszerző, a magyar kórusművészet egyik felvirágoztatója; Solt Andor irodalomtörténész és Germanus Gyula orientalista, arab nyelvészeti és kultúrtörténeti író, utazó. A felkért előadók többsége Schelken Pálma személyes jó ismerőse volt, örömmel mondtak igent a csepeli meghívásra. A témák könnyebb befogadhatósága érdekében rendszerint vetített képekkel vagy zenei betétekkel, előadóművészek által tolmácsolott irodalmi művekkel illusztrálták mondanójukat.

Ma már kultúrtörténeti érdekességnek számít az 1946–1947-es tanév első félévének honorárium-nyilvántartási listája. Mivel a díjazásra akkor nem volt elég pénz, a szabadegyetem vezetője, Schelken Pálma azt a javaslatot tette az üzemi bizottság elnökének, hogy biztosítsanak egy háromtagú családnak elegendő élelmiszert, s ő majd ebből honorálja az előadókat. ▶

SZABADEGYETEMI ELŐADÁSOK HONORÁRIUMA /ÉLELMISZER JUTTATÁS/.			
90 dg. margarin	45 dg. marg.	1946. márc. 14.	Kosztolányiné
	45 dg. marg.	1946. márc. 21.	József Jolán
1 liter olaj	50 dg. olaj	1946. febr. 21.	dr. Hanny
	50 dg. olaj		
0,20 dg. árpagöngy	- - -	1946. febr. 21.	Hanny Irén
1,50 kg. rozsliiszt	1 kg. liszt	1946. febr. 21.	Hanny dr.
	50 dg. liszt	" "	" "
0,70 kg. zsír	35 dg. zsír	1946. márc. 14.	Kovrig Emil.
	35 dg. zsír	1946. márc. 21.	Kovrig Emil.
0,20 kg. gyümölcsíz	- - -	1946. márc. 14.	Hanny Irén
0,30 kg. "	- - -	1946. márc. 16.	Hanny Irén
0,30 kg. cukor	15 dg. cukor	1946. márc. 14.	Kosztolányiné
	15 dg. cukor	1946. márc. 21.	József Jolán
0,08 kg. fűszerpótló	- - -		
2 liter petróleum	- - -	1946. márc. 14.	Kosztolányiné
			/kóta EBlesznzés/
50 dg. olaj	50 dg. olaj	1946. ápr. 18.	Hanny Lajos dr.
1,50 kg. burgonya	- - - - -	1946. március 14.	Kosztolányiné.
1 kg. rozsliiszt	- - - - -	1946. ápr. 9.	Barátság
1 kg. fehérliiszt	- - - - -	1946. márc. 26.	Pluhár István
1 kg. kukoricaliszt	- - - - -	1946. márc. 26.	Pluhár István
4 drb. tojás	4 drb. tojás	1946. ápr. 18.	Zala Karola.
2 " tojás.	2 drb. tojás	1946. márc. 26.	Pluhár István.
1/2 kg sajt	1/4 kg sajt	1946. márc. 21.	József Jolán.
	1/4 kg sajt	1946. márc. 21.	Kovrig Emil.
15 dg. császárhús	- - - - -	1946. márc. 26.	Pluhár István.

Szabadegyetemi előadások honoráriuma 1946-ban

Ez meg is történt, az átvételt pedig kocskás papíron, írógéppel készített táblázatokban tartotta nyilván.

Eszerint például Kosztolányiné 1946. március 14-én 45 dkg margarint, 15 dkg cukrot, fél liter petróleumot és 1,50 kg burgonyát vett át. József Jolán március 21-én 45 dkg margarint, 15 dkg cukrot és negyed kg sajtot kapott. Pluhár István fizetsége sporttémájú előadásáért 1 kg fehér liszt, 1 kg kukoricaliszt, 15 dkg császárhús, 2 db tojás, 2 dkg élesztő és 0,50 kg olaj volt, amelyet március 28-án vett át. Zala Karola színművésznőnek 4 db tojás és 2 kg fehér liszt járt tiszteletdíjként.

Irodalmi pályázat

A WM-gyárban elindított szabadegyetemi előadásokkal szinte egy időben felhívás jelent meg a csepeli munkások lapjának, a *Fogaskereknek* az 1946. március 16-i számában: irodalmi pályázatot hirdettek elbeszélés, novella, vers, rövid jelenet, zenedarab, illetve dal írására. A gyár minden dolgozója adhatott be

pályaművet, egyetlen feltétel volt: az alkotás tárgyát a gyár életéből, a dolgozók világából kellett meríteni.

A jelíges pályaművek végül próza és vers kategóriában kerültek a döntőbe. A zsűrizést irodalmi délután keretében

Partépítés a Csepel-szigeten a Ráckevei (Soroksári)-Dunánál a Gubacsi hidról nézve (1948)

Javul az ételmezési helyzet

A májusi verseny legnehezebb pontja az ételmezés kérdésének kielégítő megoldása. Hosszú koplalás után a legkisebb eredmény is jó hatású. A 10 dkg. kenyéradagnak 30 dkg-ra való emelése már jó eredmény. A legközebbi feladat a kenyér minőségét emelni. Az üzemek legjobban dolgozó munkásai, a gyár számláját megterhelve, étel-miszerjuttatást kapnak.

A csőgyár 300 munkása, akik a Vörös Hadsereg első elismerését kapták, étel-miszerjuttatásban részesültek. A WM dolgozói a kenyeret továbbra is 1-40 P-ért fogják kapni. Rövidesen lesz zsirpótló olaj, az egytál ételbe is jutott már hús. A 14 éven aluli gyermekek fejenként két db tojást kapnak e héten. A husadagok kiosztására is sor kerül a héten, tehát a dolgozók étel-miszerellátása lényegesen javul.

Az elmúlt héten nem tudtuk fizetni a munkástársainkat aprópénz hiánya miatt. Ma már ez a kérdés is meg van oldva és a fizetés akadálytalanul fog folyni a következő hetekben.

A szénellátásban, szállítási eszközök hiánya miatt zavar támadt. De Rákoson már 60 vagon szén van. A szállítási kérdését a legrövidebb időn belül megoldjuk és a gyárban teljes üzemmel akarunk és fogunk dolgozni.

Hír a Fogaskerek újság 1945. április 14-i számában

maguk a gyár dolgozói bonyolították le április 23-án. „Mintegy háromszázan kísérték figyelemmel a Kulturális osztály által hirdetett irodalmi pályázat legjobb pályamunkáinak bemutatását” – tudósított a *Fogaskerek* újság. A hat prózai munkát és három verset neves előadóművészek olvasták fel.

Egy kivételével mindegyik döntős pályamű megmaradt Schelken Pálma hagyatékában. Mai szemmel megrendítő olvasni ezeket az írásokat, még ha itt-ott döcögnek is a mondatok. A napi tíz-tizenkét órás műszakban dolgozó kétkezi munkások nem sajnálták az időt a feladatra, komolyan vették, amit vállaltak:

FOTÓ: FORTEPAN / HÁMORI GYULA

Esküvői menet a Szent István-bazilika főbejárata előtt 1946-ban

■ BODA ZSUZSA

Mi történt...?

A nap már melegebben süt. A rügyek kezdenek fakadni. Valami nyugtalan, megmagyarázhatatlan érzés hullámszik mindenem át. Pedig minden oly egyszerű, tavasz van. A közelmúlt borzalmak redői kezdenek simulni, és a háború kegyetlen szüleményei helyett a békegalambfiókák kezdik szárnyaikat bontogatni. Érezni lehet a levegőben, a gyárban, otthon, a szívben.

És ő, egy a sok közül, érezte. Érezte, de nem tudott határozott formát adni érzelmeinek addig, míg véletlenül, vagy ki tudja, miért, megállt egy falitábla előtt, ahol eddig rideg utasítások és ehhez hasonló zord valóságok függtek, most pedig szerényen egy kis hír kapta el figyelmét. Pályázat. Egy kis irodalmi pályázat. Most már tudta, hogy az a sok érzés, a sok mondanivalója kívánczik a tavaszi napfényre. És azt is tudta, hogy igen, pályázni fog.

Ám holnap az utolsó határidő. Nem baj, aki néha a szívével is gondolkodik, annak nem nehéz. Még ma megírja, és akkor elérkezik. Nem vágyott babérokra, de nem akart elmaradni azoktól, akik közé tartozik, akikkel egyenjogú és -rangú. Füttyölni kezdett egy „Tavaszi szerenád”-ot, vagy csak ő gondolta hogy az, és a kalapácsütések között is madárdalt vélt hallani. Repült az idő, és ő gondolatban már írta is pályázati művét.

Egy kis harang megszólalt, dél van. Hamar lenyelte ebédjét, hogy azután egy pár percig élvezze a tavaszi nap ragyogó sugarait. Lehunyta szemeit, és a romok és kormos falak között is megérezte, hogy tavasz van. Új, békés tavasz.

Hang riasztotta föl ábrándozásaiból. Az öreg Szabó bácsi (mindenki így hívta) volt, aki dicsérte a tavaszt, és jajgatott, hogy mennyi baja van, hogy máma kéne hazavinni a fát, amit a gyárból kapott, mert otthon elfogyott az utolsó szál is, és holnapra négy éhes száj várja, hogy anyjuk egy kis ebédet főzzön, de messze lakik, és nem tudja, hogy fogja majd a kiskocsin hazaszállítani. Pedig máma muszáj. A sógor megígérte, hogy segíteni fog, de a felesége vidéken van, beteg és odautazott, messze lakik, és a csontjai már nem fiatalok, meg a nehéz tél miatt gyengék. Még panaszkodott mindenféléről, és ő hallgatta, de álmodozott. Egy különös érzés rezdült meg szívében, és egy terv fogamzott meg agyában.

Így telt el a napi munka, panasz és ábrándok között, de este oda állt ő Szabó bácsi mellé, és magától értetődően segített neki hazavinni a fát, mintha saját magának csinálta volna, és egy olyan jól eső érzés fogta el.

Késő lett, mire hazaért, messze volt, elfáradt, és éppen máma kellett a lámpaüveg is eltörjön. A pályázat megírása elmaradt, de örömmel gondolt arra a hálára, ami Szabóék szívében fakadt. Fájt, hogy a határidő elmúlt, de nem baj, boldogította az a tudat: önzetlenül segített másom. A jutalom nem maradt el. Néhány nap múlva megjelent a közlemény, hogy a határidő meg lett hosszabbítva. Megírta pályaművét, és beadta.

Mi történt...? Semmi. Valaki boldog szívvel kacagott szembe a tavaszi nappal.

■ BALÁZS SÁNDOR

Ezernégyszáznegyven perc az örökkévalóságból

Egy nap, huszonnégy óra, ezernégyszáznegyven perc. Egy hasáb a határidőnaplóban, a jegyzetelgetni szeretők vas-tag noteszében egy teljes oldal. Idén ilyenekkel is, olyannal is felszerelkeztem. Előbbi kicsi, praktikus, mindig nálam: táskában, irodában, interjún, boltban; nélküle, azt hittem, mozdulni sem fogok tudni. Utóbbi célra meg éppen az idén először megjelentetett Luther-határidőnaplót szántam, amely otthon állt készenlétben a lelki, hitbeli gondolatok, igék, kérések, hálás felismerések feljegyzésére. (Otthon, ez jó... mint sokaknak most, nekem is az irodám lett egyúttal.) Amióta nem kell a megszokott tempóban időpontokat, határidőket, neveket, címeiket és telefonszámokat, halaszthatatlan tenni- és mennivalókat rögzítenem az egyikben, félre is tettem – s megszokasodtak a felírandók a másikban.

KEPUNK ILLUSZTRÁCIÓ

Egy nap: újabb megpróbáltatás? Kezeink közül kifolyó idő? Szorongás, sötét gondolatok? Bizonytalan jövő, aggodalmas jelen, borús kilátások? Vagy inkább huszonnégy óra emberséges, felelősségteljes, isteni és emberi törvényeket megtartó rendben? Harmóniára törekvés, értelmes elfoglaltság, józan ésszel felfogott korlátok között a meglevő jóért mondott köszönet? Istentől kapott erővel, a hozzánk tartozókkal a célra tekintve felvesszük a harcot, hogy este tiszta lelkiismerettel hajthassuk álomra a fejünket? Valószínűleg így: végletek között telnek most napjaink, heteink.

„Elsüggedtem, meggörnyedtem nagyon, úgy járkálok egész nap, mint aki gyászol” – sóhajtott fel a zsoltáros (Zsolt 38,7). Amióta világ a világ, minden generáció életében adódtak vészterhes idők. De vigasztaló, hogy a segítség nincs messze egyikünkötől sem. Már a home office előtt pár ezer évvel elkészült, leíratott mindaz, amibe kapaszkodhatunk. Lapozzuk fel a Bibliát, és nézzük, mennyire összecseng az ember és a teremtő Isten párbeszéde! A szentírók korában éppúgy, mint 2020 tavaszán, a koronavírus-járvány kikényszerítette karantén idején.

Az élen Máté evangéliumából Jézus vigasztalása: „Ne aggódjatok tehát a holnapért [...]: elég minden napnak a maga baja.” (Mt 6,34) Ezt még pont elbírnánk, ezt a belátható darabot az időből, mert ő ott van velünk. Másnapra új erőt kapunk, s a dolgok is változhatnak. „Aggódásával pedig ki tudná közületek meghosz-

szabítani életét csak egy perccel is?” – kérdezi korábban ugyanebben a fejezetben Jézus. Nagy leckét tanulunk most: mi a csapás? A legnagyobb, ha nincs hitünk és reményünk, hogy minden a mi mennyei Atyánk tudtával történik. Életünk az ő kezében van. S amit tennünk kell, arra nézve is megkapjuk időben az egyértelmű iránymutatót.

Ha a legjobb módszert keressük a nap bekeretezésére, íme Pál apostoltól tanuljuk meg. Így jellemzi például a béreaiakat az Apostolok cselekedeteiben: „...teljes készséggel fogadták az igét, és napról napra kutatták az Írásokat, hogy igaz-e, amit Pál mond.” (ApCsel 17,11) Nincs gyógyítóbb tipp, mint hogy otthonunkban reggel és este egy-egy csendes negyedóra húzódjunk félre, és csak Isten igéjével foglalkozunk. Ez nem magányos tevékenység, hiszen beszélgetéssé válik. Imádkozunk, írunk pár sort a „lelki naptárunkba”, engedjük, hogy formáljon minket a szöveg – és persze Isten, aki Ura minden napunknak.

Könnyű talajt veszteni ilyen embert próbáló időkben. Könnyű még az amúgy erős lelkületűnek is kétségbeesni, tehetetlenségünket és törekvésünket látva. Ha csak a közösségi médiát és a hírportálokat pörgetjük, megnyugtató híreket várva, akkor a lényeg elrejtőzik. „Tiéd a nappal, az éjjel is tiéd, te tetted helyükre a csillagokat és a napot” – olvassuk a 74. zsoltárban (16). Ha efelől nézzük a történeteket, annak tudatában, hogy Isten a teremtője és gondviselője mindennek, akkor a mi életünk és átmeneti megpróbáltatásunk is más megvilágításba kerül.

A napunk, még ha nem tudjuk is mindig profi időmenedzser módjára beosztani, hasznos, sőt: örök életre szóló értékkel bír, ha Isten közelségében, Jézus megszólítására, útmutatásának meghallgatására alapozzuk. A cselekvéshez – ez jó tapasztata lehet a sarkából kifordult világnak és a felborult napoknak – elengedhetetlen a belső rend megtalálása.

Talán elfáradtunk, és nincsenek szavaink. Vagy nagyon is vannak, de haragszunk, félünk, sírunk. Ha segít, mondjuk ki, írjuk le mindazt, ami nyomaszt. És amint megkapjuk az Úristentől a választ, ha a Bibliánk egy-egy igéje, mint egy világítótorony fénye, áttör a sötétségen, és utat, irányt mutat, akkor ne mulasszuk el feljegyezni azokat sem! Többek között azért sem, amiért Pál kéri Timóteust: „...hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő, fedd, ints, biztass teljes türelemmel és tanítással.” (2Tim 4,2)

Egyet ne felejtünk el soha: nem olyan Istenünk van, aki ne ölelné magához a legelesettebb testi-lelki-mentális állapotunkban is! Feltámadás ünnepe után az üres sírtól induló tanítványok vagyunk. Meghalt és feltámadt értünk Krisztus: ezt, vagyis őt senki és semmi nem veheti el tőlünk.

„Áldott az Úr! Napról napra gondot visel rólunk szabadtó Istenünk.” (Zsolt 68,20) Ő ott van velünk minden egyes napunk minden percében, mind az ezernégyszáznegyvenben. Az ezernégyszáznegyvenegyedik pedig már... egy új nap.

■ S.-K. D.

Közösséget gazdagító minigyülekezet

Húszéves a Bakonycsérnyei Evangélikus Óvoda

Nemcsak a benne dolgozók professzionális szakmai felkészültségéről híres a környéken a bakonycsérnyei evangélikus intézmény, hanem a gyermekek és a szülők felé nyitott evangéliumi szellemiségéről is, ez pedig méltán vonzza a családokat. Nem is csoda, ha az óvodában sétálva Szalézi Ferenc gondolata jutott a tudósító eszébe: „A szeretet mértéke a mértéktelen szeretet.” A Fejér megye legnyugatibb fekvésű településén működő Bakonycsérnyei Evangélikus Óvodát megismerve arra is rájövünk, hogy amit megtapasztaltunk, az a gyülekezet és az intézmény közötti szimbiózisból és a mindezekből következő Krisztus- és emberközpontúságból fakad. Riportunkban Osgyán Gáborné óvodavezetővel, illetve a helyi gyülekezet pásztorával, Szarka Éva lelkeszel és Szarka István esperessel beszélgettünk.

Húsz éve nyitották meg a Bakony egyik legszebb településén, Bakonycsérnyén a gyülekezet fenntartásában működő óvodát. Mindez azonban nem az évszám, hanem a megfontolt elhatározás miatt lényeges. Ezt megelőzően önkormányzati

óvoda tevékenykedett csak a településen. Abban egy csoportot meg kellett szüntetni, így született meg a gyülekezetben a gondolat, hogy a bakonycsérnyei és a környéken lakók igényeit figyelembe véve megalapítsák intézményüket.

Magukénak érzik

Az önkormányzattól ingyenes bérletként kapták használatra az evangélikus templomtól nem messze lévő, a nagyközség szívében elhelyezkedő épületet. „Egyszerű körülmények között, egy csoporttal indult el az óvodai szolgálat. Azóta a színvonalat folyamatosan fejlesztettük, korszerűsítettünk, így jelenleg ötvenöt óvodásnak tudunk kiváló körülmények között professzionális nevelést nyújtani” – mondja Szarka István esperes.

Már a kezdetektől mindenki magának érezte az intézményt, szülők és gyülekezeti tagok jöttek segíteni, hogy minél szebb épület fogadja a gyermekeket, az édesapák meszeltek... ►

Osgyán Gáborné óvodavezető hozzáteszi: „Az óvodával a településnek is segített az egyház, egyúttal választási lehetőséget is kínált a szülőknek, hogy hova szeretnék beíratni a gyermekeiket.”

Osgyán Gáborné óvodavezető

Az intézmény gyorsan bővült, 2001 szeptembere óta két csoporttal működik. „Az eltelt évek alatt az intézmény külső felújításán és az eszközbeszerzések révén nagyon korszerűek lettünk. A szép külső, a professzionális felszerelések ellenére azonban számunkra sokkal lényegesebb, hogy olyan kollégákkal dolgozzunk együtt, akik mind keresztény lelkületű emberek. Munkatársaimmal

nemcsak a munkahelyünkön, hanem a magánéletben is fontosnak tartjuk, hogy istenhívó életet éljünk” – fogalmaz az óvodavezető.

Hálás életre nevelni

Az óvoda a szellemiségében is kötődik fenntartójához, az evangélikus egyházközösséghez. Ez közös programokban is megnyilvánul, de az intézmény falain belül is tükröződik. Az óvodában Szarka Éva lelkész – azon túl, hogy ellátja az igazgatótanács elnöki tisztségét – minden héten óvodai áhítatot is tart. Ennek pedig folytatása is van: „Az óvónők például a bibliai történetek ábrázolásán keresztül dolgoztatják fel a gyermekekkel a hittanórákon elhangzottakat – meséli a lelkész. – Az a tapasztalatom, nagyon jó, hogy lelkész tartja az óvodai hittanórákat, ezáltal ugyanis megismerjük egymást a szülőkkel és a gyermekekkel. Ez a szolgálat szoros összefüggésben van a családok gyülekezetbe történő integrálásával is” – teszi hozzá.

Ezt hangsúlyozza az óvodában szintén szolgálatot végző Szarka István is, aki a gyülekezeti modellel kapcsolatban is példaként említette az óvodai közösséget: „Minigyülekezetként tekintünk erre a közösségünkre is. Az, hogy az óvónők, szülők és gyermekek érzik, hogy a gyülekezet részéről komolyan vesszük őket, meghallgatjuk a kérdéseiket, és foglalkozunk velük, pozitívan visszahat az egyházközösség életére, növekedésére. Ezek a családok örömmel jönnek hozzánk az istentiszteletre.”

Az intézményben sétálva azt is halljuk, hogy a reggeli és az étkezésnél elhangzó imádságokat nemcsak az óvodapedagógusok mondják, hanem gyermekek és felnőtt együtt ad hálát az Úrnak. „A gyermekeket az imádkozáson túl a hálaadásra is próbáljuk nevelni. A mai világban nagyon fontos, hogy ne legyen minden természetes a gyermekeknek. Azt az életszemléletet próbáljuk elültetni a lelkükben, hogy tudják, örömeikben és bánatukban kihez tudnak fordulni” – mondja az óvodavezető.

Arra a kérdésre, hogy miként lehet hálás életre nevelni a gyermekeket, Osgyán Gáborné kifejtette: „Mindenképpen a példaadás és az őszinteség a meghatározó. A gyermek rögtön kiszűri azt, hogy ki az, aki csak mondja a magát, de nem úgy cselekszik, ahogyan beszél. Ezért is lényeges, hogy mi ne csak

Szarka István esperes

beszéljünk arról, amiben hiszünk, hanem hitvalló élettel, meggyőződésből hirdessük Isten szeretetét. Ez az a hitelesség, amelynek öröme és szeretete átragad a gyermekekre és a szülőkre is.”

Együttműködésben a szülőkkel

A bakonycsérnyei lelkészek nemcsak a templom falain belül, hanem a településen és az óvodában is arra töreksenek, hogy barátként forduljanak a másik em-

Szarka Éva lelkész

ber felé. „Szeretettel próbáljuk megoldani a problémákat – mondja a lelkületről a lelkész. – A szülők rendszeresen megkeresnek egyéni szociális problémákkal, családon belüli kérdésekkel, de a hit kérdéseivel is. Nagyon jó érzés, hogy nemcsak úgy, mint egy másik családnál, hanem mint lelkészhez is fordulnak hozzám. Ez azt mutatja, hogy az egyház részéről igenis lehetnek válaszaink, válaszlehetőségeink a felmerülő kérdésekre” – fejt ki Szarka Éva.

„Mindig is jó volt az együttműködésünk a szülőkkel – ezt már az óvodavezető teszi hozzá. – Példás az a segítőkészség, amit felénk tanúsítanak. Igazán örömteli, hogy bármivel is fordulunk a szülők felé, nyitott fülekre találunk.” Több olyan programjuk is van, amely családi rendezvény,

vagy kimondottan a szülőknek szól, de a fő hangsúlyt a mindennapi jó kapcsolattartásra helyezik: „A hétköznapiokban természetes, hogy beszélgetünk egymással, hogy odafigyelünk a másokra. A szülők megosztják velünk kérdéseiket.”

Valódi missziói tér

Bakonycsernyén nem csak evangélikusok laknak. „Mivel ismernek minket a helyiek, és látják, hogy húsz év alatt milyen nevelést valósítottunk meg, ezért a nagyközség és a környék lakói nagyon nyitottak felénk” – meséli az óvodavezető.

A lelkész hozzáteszi: gyülekezeti lelkései szolgálatuk fontos alkalmak a havi rendszerességű családi istentisztelet. „Erre rendszeresen jönnek az óvodás szülők, és hozzák magukkal a gyermekeiket. A gyermekek szereplése mindig inspirálja a részvételre a szülőket, de ha nincs kimondott szereplés, akkor is szép számmal vagyunk jelen a templomban. Nálunk a templom és az óvoda nem válik külön.”

Szarka István az óvoda és gyülekezeti kapcsolatával kapcsolatban egyenesen úgy fogalmaz, hogy „az óvoda valódi missziói tér”. Hogy mindez miként mutatkozik meg az egyházközség életében, arról az esperes azt mondja: „A presbitérium közel nyolcvan százaléka valamilyen formában az óvodán keresztül került kapcsolatba a gyülekezettel.”

Minden évben megrendezik az intézmény nyitott napját, játékdélutánt tartanak, közösen báboznak a gyermekeknek. Júniusban családi napot is rendeznek. A közösség formálódásának alkalmak, ilyenkor nemcsak az óvodásokkal, hanem

a szülőkkel is együtt töltik a napot, beszélgethetnek, megoszthatják egymással a gondolataikat.

„Több felekezetből is érkeznek gyermekek hozzánk, és ennek mi nagyon örülünk. A katolikus, a református és a pünkösdi közösségből is vannak gyermekeink” – tudjuk meg Osgyán Gábornétól. Jellemzően azért a saját felekezethez tar-

tozó ovisokat neveli az intézmény; a jelenlegi ötvenöt óvodás közül huszonhat az evangélikus.

Öröm a szülői köszönet

Szó volt már a gyülekezet és az óvoda kiváló kapcsolatáról, arról is, hogy a környező családok és a település lakói milyen pozitívan fogadják az evangélikus egyház óvodai szolgálatát. Ottjártunkkor magunk is megtapasztaltuk, hogy az óvodai munkatársak hálával tekintenek a gyermekekre, hogy legfőképpen Istennek köszönik meg az óvodások közötti szolgálatot.

De mesélik, hogy maguk a szülők mondanak köszönetet az óvodának. „Előfordult, hogy a szülők azért jöttek be az irodába, hogy elmondják, mennyire örülnek, hogy a Jóisten ide, ebbe az intézménybe vezérelte őket, és ide járathatják a gyermekeiket – mondja Osgyán Gáborné. – Meghatódottan álltam, és a köszöneten túl csak azt tudtam mondani válaszul: »Az irodába az emberek többsége a problémái miatt szokott bekopogni. Nagyon ritka, amikor azért jön valaki, hogy pozitív visszajelzést tegyen.« Nálunk még erre is van példa...”

■ GALAMBOS ÁDÁM

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

A győri diakonissza- anyaház utolsó évei

Míg a két világháború közötti időszak a győri diakonissza-anyaház életében a stabilitás és prosperitás korszakát jelentette, addig a második világháborút követő esztendőkkel sokkal inkább a nehézségekkel és a folyamatos átalakulásokkal való megküzdés jegyében teltek. A győri evangélikus diakóniai munkát bemutató sorozatunk befejező része.

A győri épületegyüttesben a háború hatására átmenetileg visszaesett az internátusi lakók száma, a megürült helyiségekben egy féleven át népfőiskolát működtettek lányok számára. Emellett a várossal karöltve napközi otthont indítottak nyolcvan gyermek bevonásával. Újabb munkaterületet jelentett a gyermeküdültes program megszervezése is. Ennek keretében negyvenfős csoportok három hónapot tölthettek el Győrben. A gyermekeket olyan családokból választották ki, amelyeknek nem volt módjuk a nyaralásra. Sajnos a kezdeményezésnek – egy év után – anyagi hiányában vége szakadt.

1950 nyarán megszűnt a győri árvaház, valamint az internátus is, mivel a korábban ezeken a területeken együttműködő állami szervek ideológiai okokból teljes mértékben leépítették kapcsolataikat az anyaházzal.

Bővülő és szűkülő lehetőségek

Győrben – a megszűnő munkaágak helyére – belmissziói intézetet állítottak fel. Ez fő feladatuként konferenciákat, tanfolyamokat, csendesnapokat, bibliaiskolai foglalkozásokat szervezett. Emellett – eseti jelleggel – speciális alkalmakat is rendezett, például kántorképző tanfolyamot vagy éppen lelkészevangelizációt, de itt bonyolították le a több száz főt megmozgató kerületi presbiteri konferenciákat is.

Börcsön elsősorban árvákkal foglalkoztak ebben az időszakban, emellett az itt tevékenykedő nővérek vezették a helyi iskolát is. Ez utóbbit 1948 nyarán ugyan államosították, ám a tanítás szolgálatát továbbra is diakonisszák látták el. 1950-ben felmerült annak lehetősége, hogy a börcsi épületben fogyatékos gyermekek ellátására rendezkedhetnének be. Erre vonatkozó-

an megállapodást is kötöttek a Veszprémi Gyermekvédő Intézettel. Bár 1950 nyarán megindult a szellemi fogyatékos gyermekek ápolása Börcsön, az erre vonatkozó minisztériumi felhatalmazást pár hónappal később visszavonták, így a munka az ősz folyamán megszakadt. A vezetőség döntése értelmében a továbbiakban idős rászorulókat helyeztek el az épületben.

A külszolgálati lehetőségek hol szűkültek, hol bővültek ezekben az esztendőkk-

tevékenykedő diakonissza nővért az egyes gyülekezetek alkalmazták gyülekezeti munkatársakként. Az 1940-es évek második felében az anyaház épületállománya is bővült: külföldi segélyeknek köszönhetően sikerült megvásárolni egy soproni villát, ahol a pihenésre vágyó nővérek tölthettek el hosszabb-rövidebb időszakokat, valamint az intézményben gondozott árvák nyaraltatását is itt oldották meg.

Változások évei

A második világháborút követő időszak a korábbi stabilitáshoz képest jelentős személyi változásokat is hozott magával. Lukács István, aki közel egy évtizeden át

A győri diakonisszák csoportja az Öregtemplom mellett (1947)

ben. Az állam részéről egyre kisebb igény mutatkozott a diakonisszák szolgálatára. A korábban megszokott nyári napközi otthonok vezetését már nem végezheték. Jellemző, hogy a győri szociális osztályon dolgozó három diakonissza nővér munkájára 1951 elejével a tanács már nem tartott igényt.

Ugyanakkor összességében a lehetőségek nem csökkentek, csupán a hangsúly áttevődött a gyülekezeti munkára. Ekkorra a legtöbb külszolgálati állomáson

végezte az intézmény lelképásztori szolgálatát, 1948-ban – miután győri parókus lelkésszé választották – lemondott hivataláról. Helyére a dunántúli kerületi missziói lelkészt, Veöreös Imrét választották meg intézményi lelkésznek. Elődjével ellentétben ő már nem csupán tiszteletdíjban részesült munkájáért, hanem – bővülő feladatkörrel – az intézmény teljes státuszú munkatársává vált. Ennek jegyében ellátta az egyébként Győrhöz tartozó börcsi leánygyülekezet lelkési szolgálatát is.

Az 1948. esztendő más személyi változást is tartogatott, mivel a komoly betegségekkel küzdő anyaházi főnöknő, Huber Etelka – aki ott bábáskodott már az anyaház felállításánál is – 1948. október 5-én elhunyt. Helyére a Börcsön tanító Buthy Ella nővért választották meg. Az intézmény megszűnéséig fennmaradó három esztendőben további két lelkészváltásra került sor: előbb rövid ideig dr. Nagy Gyula, majd Sümeghy József töltötte be az intézményi lelkési tiszteket.

Az 1940-es években a Győrben szolgáló diakonissza nővérek száma eleinte folyamatosan gyarapodott. Ez nem csupán az itt végzett növendékek beöltözésének volt köszönhető, hanem annak a ténynek is, hogy a politikai változások miatt a pozsonyi anyaházból kiutasított nővéreket a győri anyaház fogadta be már a háború alatt is, s így tett a háborút követően is. 1948-ban összesen huszonkilenc fogadalmat tett nővér és huszonhárom próbánővér szolgált az intézményben. Bár a jelentkezők száma a negyvenes évek végén már csökkent, ám még 1950-ben is öt növendék tett sikeres záróvizsgát, s öltötte magára a diakonissza nővérek hagyományos viseletét.

Kényszerű megszűnés

Az egyre több területen jelentkező nehézségek ellenére még a negyvenes évek végén sem számított senki arra, hogy rövidesen országos szinten meg kell szünniük a diakonissza-anyaházaknak. Erre utal az a tény is, hogy 1949-ben alakították meg a Magyar Protestáns Diakonissza Anyaházak Munkaközössé-

A feloszlás előtt – valószínűleg az utolsó csoportkép az anyaház diakonisszáiról (1951)

gét, amelynek fő célja abban állt, hogy az ilyen jellegű intézmények módszereit és gyakorlatát egységesítse.

A politikai szándék azonban egészen más irányvonalat jelölt ki. Az Állami Egyházügyi Hivatal döntése értelmében 1951 nyarán Magyarországon megszűntek a diakonissza-anyaházak, illetve maga a diakonisszazomogalom is. Az átállásra az intézmények néhány hónap haladékot kaptak, november 30-ig kellett megtörténnie. A nővérek a továbbiakban egyedül a lelkési hivatalokban mint irodai dolgozók vagy mint kántorok nyerhettek alkalmazást az egyes egyházközségeknél. Ugyanakkor a szeretetintézmények Győrben, Börcsön és Sopronban egyaránt megmaradhattak, s azokban az egykori nővérek – természetesen immáron polgári foglalkoztatottként – továbbra is munkát vállalhattak.

Akinek így sem tudtak feladatot adni, annak egyéb – képzésének megfelelő – álláshelyet kellett keresnie.

Győrben összesen ötvenöt nővér jövőjéről kellett gondoskodni. Az idősebbek az államtól száznyolc forintos nyugdíjban részesültek. Az aktív korúak közül harmincnyolcan maradhettek egyházi szolgálatban. Közülük tizenketten nyertek alkalmazást az egykori anyaházhoz tartozó szeretetintézményekben, további huszonhat nővér más evangélikus gyülekezeteknél tudott elhelyezkedni. Tizenegyen világi munkáltatóknál kaptak állást, olyan területen, amely megfelelt a korábbi feladatuknak. Így – többek között – a gyermekgondozásban, az oktatásban, a kórházi ápolásban, a városi szociális munkában találták meg kenyérkereseti lehetőségüket.

Az anyaház megszűnésével annak ingó és ingatlan vagyona a Győri Evangélikus Egyházközségre szállt. A győri épületben a kerület püspöki székházát helyezték el, valamint itt működött továbbra is a belmissziói intézet, amelyet a kerület vett át Egyházkerületi Missziói Intézet néven. Börcsön, illetve Sopronban pedig öregek otthonát működtettek az elkövetkezendő évtizedekben.

A rendszerváltozást követő években magát a diakonisszaszolgálatot szerették volna újjáéleszteni Győrben, erre azonban – kellő érdeklődés hiányában – végül nem kerülhetett sor.

■ VILÁGI DÁVID

A szerző történész, levéltáros,
a győri Ráth Mátyás
Evangélikus Gyűjtemény vezetője

FOTÓK: RÁTH MÁTYÁS EVANGÉLIKUS GYŰJTEMÉNY

A diakonisszák több helyen szerveztek nyári napközi otthonot – a répcelaki otthon gyermekei a negyvenes évek végén

Egy mondat a zsarnokságról, egy mondat a szabadságról

A kiállítás, amely rólunk szól

„Magyarország 1100 éves történetének egyik legjelentősebb éve 1989” – olvasható a Magyar Nemzeti Múzeum honlapján és a kiállítás nyitó szövegében. A harmincadik évfordulón a múzeum számos rendezvénnyel emlékezett meg erről az esztendőről, amelyek között a legtöbb embert megmozgató, leglátványosabb a Közös időnk című közösségi kiállítás volt. A partnerintézmények, magángyűjtők, ismert emberek és – ami a legszebb – magánszemélyek, múzeumlátogatók által gyűjtött tárgyakból, fényképekből, dokumentumokból és történetekből a múzeumok majálisán nyílt a tárlat, amelyet az év során tovább alakítottak. Ez az anyag adta az alapját az idén februárban megnyílt időszaki kiállításnak.

Történelmi dátum, amelyre nem csak szüleink, nagyszüleink emlékeznek, nem csak az ő történeteikből, legendáikból rakhatjuk össze azt a – történelemkönyvekenél – árnyaltabb képet,

amelyre feltétlenül szükségünk volt, van a 20. század megértéséhez. A mai ötveneseknek eleven emlék 1989–90. Mindnyájan emlékszünk a forrongást előkészítő Duna-tüntetésekre, a sajtószabadságot követelő 1988. március 15-ére, a romániai falurombolás elleni hatalmas megmozdulásra – arra a szorongással teli, mégis tüdőt, lelket tágító levegőre, amely érezhetően szétáradt a vasfüggönnyel elzárt kis hazában.

Második gyermekemet vártam. Terhesgondozásra igyekeztem, keresztül a lehangoló Kőbánya-Kispest metróállomáson. Ma is beleborzongok, amikor felidézem a rikkancs hangját: „Megjelent az Esti Hírlap! Forradalom Romániában!” Tényleg úgy éreztem, álmodom.

Órákat, napokat töltöttünk a tévé előtt: Nagy Imréné rehabilitációja és újratemetése, a demokratikus szakszervezetek, majd a pártok megalakulása, a romániai események, az Ellenzéki Kerekasztal beszélgetései, a Dunagate-botrány, a köztársaság kikiáltása és természetesen az első szabad parlamenti választás (evangélikusként a Mevisz – Magyaror-

szági Evangélikus Ifjúsági Szövetség – és az Ordass Lajos Baráti Kör megalakulása, a Fasor újraindulása) azokat is foglalkoztatták, akiket a napi események korábban nem érdekeltek.

Látogató a képregényben

Személyes történetek és családi ereklyék, szamizdatok és kézzel festett transzparenszek, retró- és hippinosztalgia elevenednek meg azon a kiállításon, amelyet Gál Vilmos kurátor és Bak Andrea látványtervező hoztak létre. És bár a kuratori szövegek szépen, szabályosan teljesítik a történelmi hitelesség iránti elvárást, alátámasztják az állításokat, a tárgyak és visszaemlékezések színes világa a történelem civil, személyes olvasatát nyújtja. Ezáltal azok számára is a felismerés „ahaélményét” adja, akiknek nincsenek emlékeik a korszakról.

A kiállítás azonban nem csak a tárgyak begyűjtése szempontjából különleges. Nagyszerű lehetőség egyrészt, hogy a múzeum Magyarország történetét bemutató állandó kiállításának – az építészeti térben is – mintegy folytatásaként nyert elhelyezést. Azaz a látogató az állandó kiállítás utolsó termében már megkapja a vezérfonalat és a szereplőket a – mindnyájunk számára – közös időhöz.

És ez a másik remek ötlet: a kiállító térbe lépve hatalmas képregényben találja magát a látogató. Pillanatok alatt megismerjük a főszereplőket, az egyetemista Krisztit és a rocker Zolit: két átlagos magyar fiatal (mai ötveneseket),

A Magyar Nemzeti Múzeum Facebook-oldalán április 8-án megjelent bejegyzés. „30 évvel ezelőtt #ezenanapon tartják a választások második fordulóját. Az egyéni választókeretek túlnyomó többségében ekkor dől el a választási küzdelem. Az országgyűlési képviselők 42,5 százalékát az MDF, 23,8 százalékát az SZDSZ, 11,4 százalékát az FKGP, 8,6 százalékát az MSZP, 5,4-5,4 százalékát a Fidesz és a KDNP, 0,5 százalékát az Agrárszövetség, 1,5 százalékát független képviselők adják.”

akik aktívan élnek végig a rendszerváltás időszakát, számos izgalmas, felemelő, máskor ijesztő élményben van részük, fotóznak, utaznak Trabanttal, olvassák a *Beszélt*, tüntetnek. Kérdeznek és gondolkodnak. És szabadon választanak. Sőt – ezt a mondatot ugorják át, akik nem szeretik a spoilert – sztorink végére összeismerkednek, és egymásba is szeretnek.

1989 tétje

Az alaptörténet, a kurátori elbeszélés (narratíva) háttére szikáran ennyi: „A Kádár-rendszer diktatúrájának évek óta tartó felpuhulása – a hazai, valamint a környező szocialista országokban bekövetkező ellenzéki mozgalmaknak, illetve a Szovjetunióban zajló gorbacsovi reformoknak köszönhetően – ebben az esztendőben érte el tetőpontját, és rendkívüli politikai, társadalmi, valamint életmódbeli változásokat idézett elő.

A Kádár János pártfőtitkár nevével fémjelzett diktatúrán szocializálódott társadalom az 1989-es év folyamán ébredhetett rá valójában: megtörténhet, amit addig oly kevesen reméltek, hogy Magyarország polgárai belátható időn belül ismét szuverén, demokratikus keretek között működő országban élhetnek, sorsukról, jövőjükön 45 év után ismét saját maguk dönthetnek. Ez volt ennek az évnak a tétje, és hazánk sikerrel vette az akadályokat: vér és erőszak nélkül történt meg a diktatúra

lebontása, hogy aztán 1990-ben, hosszú idő után ismét demokratikus, szabad országgyűlési választásokon dönthessenek további életükről a választópolgárok.”

A képregény két fiataljára és családjukra, barátaikra azért van szükség, mert a személyes történelem tárgyi emlékein túl rajtuk keresztül válik elevénné, átélhetővé a politikai-történelmi folyamat. Rajtuk keresztül részesül a látogató a civil kezdeményezésekben, a szubjektív hozzáállásban, véleményformálásban és a – kiállításban csak igen szolidan jelen lévő – véleménykülönbségekben.

Személyes relikviák

A másik két – ugyanolyan súlyú – fontos szint a szikár tények és a bemutatott tárgyak szintje. A tárgyak sok-sok szállal kapcsolódnak a képregény történetéhez, hiszen ugyanannak a „magánmitológiának”, személyes legendáriumnak a részei. A múzeum saját gyűjteményéből kiegészített tárgycsoportok híven mutatják be a korszak – a maihoz képest elképzelhetetlenül szegényes – tárgykultúráját, annak olykor amatőr bájával együtt, példákat hoznak a samizdat kiadványokra (a fiataloknak van min csodálkozni), pártigazolványokra és -jelvényekre. Szinte a szemünk előtt alakul ki egy-egy szervezet grafikai arculata. Természetesen itt látjuk a családokban ereklyeként óvott '56-os emlékeket, amelyek őrizték a lángot a Kádár-érában.

A Kriszti és Zoli kalandjaihoz az elbeszélésben is hozzárendelt tárgyak a pontos, szabatos kurátori szövegekben találkoznak a történelmi háttérrel, amelyet a körbefutó időegyes is segít felrajzolni. Itt jelennek meg a politikai folyamatok, ezek kulcsszereplői – Grósz Károlytól George Bushig és a pápáig vagy Pesty Lászlótól Antall Józsefíg – és mindazok a történelmi események, amelyekről a mai középkorú és idősebb nemzedékeknek húsba vágó, személyes tapasztalata van.

A kiállítás felépítésének sorrendje természetesen innen indul, és jut el végül a megérthető és átélhető képregényig. Ám az utóbbi annyira látványos, hogy a látogató óhatatlanul ott kezd az olvasást. Ez a megfordítás nem baj, hiszen a cél minden bizonnyal megvalósul: belekerülni, beleélni, beleképzelni kényelmes mai magunkat a harminc évvel ezelőtti bőrünkbe.

A múzeum munkatársai mindent megtettek azért, hogy 1989–90 története valóban „közös időnk”-ként legyen élménnyé minden látogató, köztük a tizen-, huszonévesek vagy az akkortájt született mai harmincasok számára. Élménnyé, amely megmutatja: „Ilyen nagy dolog a Szabadság”.

■ ZÁSKALICZKY ZSUZSANNA

Közös időnk '89–90. Időszaki kiállítás és projekt a Magyar Nemzeti Múzeumban. 2020. február 28. – augusztus 30.

Öt évszázad énekeskönyvei

Valóságos gyűjtemény és virtuális kiállítás

A koronavírus-járvány miatt ezekben a hónapokban szinte minden tevékenység és program kényszerűen áttevődött az online térbe. Véletlen egybeesés, hogy éppen most készült el a Magyarországi Evangélikus Egyház Kántorképző Intézetének eleve kétféle verzióban – valóságosan is, virtuálisan is – tervezett énekeskönyv-kiállítása.

A Krisztus megváltó kereszthalálát hirdető teológiai üzenet örök érvényű, az istentiszteleti éneklés részletei viszont időről időre változhatnak. Egy keresztény közösség ünnepeit és mindennapjait nagymértékben meghatározza, hogy mikor és mit énekel. Ezért izgalmas annak tanulmányozása, hogy énekeskönyveink mely korokban milyen módon foglalták meg a hit kérdéseit: a könyörgést és a hálaadást, a gyászt és az örömet, a bűnvallást és a dicsőítést.

Gyarapodó kincsesládák

Az elmúlt években – hagyatékokból és ajándékozás útján – sok énekeskönyv került egyházunk főti kántorképző intézetének tulajdonába, a munkatársak otthoni „kincsesládáira” is egyre bővült,

így megérett a helyzet a rendszerezésre. Tavaly ősszel elkészült a katalógus, az énekeskönyvek pedig helyet kaptak egy csinos üveges szekrényben. De ezt a jelentős témát nem lehet szekrénybe zárni, így jött a kiállítás ötlete.

A másik apropó egy évforduló. 2017-ben emlékeztünk meg az ötszáz éves reformációról, de azóta is minden esztendőben találunk ehhez kapcsolódó eseményeket. Most, 2020-ban éppen Johann Walter állhat figyelmünk középpontjában: 1570-ben, négyszázötven éve hunyt el. Ő az evangélikus „őskántor”, aki Torgauban megalapította az első gyülekezeti énekkart. Luther Márton közeli munkatársa volt Wittenbergben; *Geystliche gesangk Buchleyn* című, 1524-ben megjelent énekeskönyvéhez Luther írt előszót. Az öt szövegművet kiadott gyűjtemény a reformáció első többszó-

lamú énekeskönyve (*Chorgesangbuch*); a reformációs korálkincs egy részének ez a kötet a forrása.

Szemle a tárlatból

Öt évszázad legfontosabb evangélikus énekeskönyvei Magyarországon – a kiválasztás és az ismertető szövegek írása megtisztelő feladat és komoly szakmai kihívás volt számomra. Lássunk most néhány énekeskönyvet: miért kerültek bele a válogatásba?

Huszár Gál 1560-as gyűjteménye azért, mert az első magyar nyelvű – ráadásul kottás – énekeskönyv, melyből teljes példányt ismerünk. Törzssanyaga évszázadokon át fennmaradt a hazai evangélikus és református énekeskönyvekben. Az ő nevéhez fűződik az 1574-es, szintén hangjegyes kiadvány is; ez az első nyomtatott graduál. Az evangélikus szellemű kötet a hazai protestantizmus valamennyi énekeskönyvének kiindulópontja.

Az 1593-as bártfai énekeskönyv – korábról nem ismert módon – az egyházi év „ünnepi” és „szentháromsági” féléve köré csoportosítja az énekeket.

Az 1635-ös lőcsei kolligátum első része graduál (szertartási énekek), második része gyülekezeti énekeskönyv, élén a zsoltaókkal, a harmadik pedig temetési énekgyűjtemény. E nyomtatvány által létrejött a protestáns énekeskönyveknek az a típusa, amelyet az evangélikus és a református hívek egyaránt használtak.

A *Zöngedező (Zengedező) mennyei kar* (1692–1694) a meglévő nagy protestáns gyűjtemények evangélikus todalékaként jelent meg, és kiindulópontja lett egy új, csak evangélikus befogadók számára készített énekeskönyv-sorozatnak.

Az *Új zengedező mennyei kar* (1743) „régie és újonnan szerzetetett, válogatott, isteni dicséreteket és lelki énekeket magában foglaló, szép rendbe vétetett graduál [...]”. A himnológusok szerint teológiai és költői csúcsteljesítmény; ma is forrásként szolgál az énekek közléséhez.

A pozsonyi *Új énekeskönyv* („régie dunántúli”, 1805) kompromisszum eredménye, a racionalizmus, a moralizáló tendencia és az ortodoxia egyaránt megtalálható benne. A régihez ragaszkodóknak nem felelt meg a kihagyások, átdolgozások és nem megfelelő új énekek miatt, az új irány híveinek pedig azért nem kellett, mert sok maradt benne a régiből. Ezért volt a sok küzdelem a kötet bevezetése során, és ezért keletkezett a konkurens, sokkal racionálisabb *Nagy-győri énekeskönyv* (1811), amelynek szellemiségét jól jellemzi, hogy csak a hatodik kiadásába került vissza az *Erős vár a mi Istenünk*.

A *Keresztyén énekeskönyv* (dunántúli, 1911) tartalmában és külső formában egyaránt jelentős haladás az előzőkhöz képest. A klasszikus énekek közül sok olyat felvett, amely eddig hiányzott, vagy elrontott alakban szerepelt. Ez a gyűjtemény

újra közkinccsé tette a régi értékeket, és zökkenőmentesen egységesítette az éneklést. Évszázadok óta először a dallamokat is közölték – igaz, külön füzetben.

Gyűjtemények napjainkig

Az 1940-es években Magyarországon és Európában minden felekezeten jelentkezett az igény az eredeti ritmikus dallamok éneklésére. A magyar nyelvű énekkincs gyarapításában úttörő szerepe volt az új kiadású békécsabai és szarvasi énekeskönyvnek. Zalánfy Aladár *Luther Márton vallásos költeményeinek dallamai* (1941), Schulek Tibor és Sulyok Imre *Régi magyar istenes énekek* című gyűjteménye (1945), valamint az *Énekem az Úr* (1947) és a *Cantate! Énekeljete!* (1950) mind hozzájárultak egy új énekeskönyv előkészítésének munkájához.

A bevezetést kétlépcsősre tervezték. Elsőként 1955-ben megjelent a *Keresztyén*

énekeskönyv új kiadása: a régi könyv válogatott anyagához új rész csatlakozik, mely a kilencvenegy éneket már kottával együtt közli. (Magyarországon ekkor a zenei műveltség széles néprétegek kincsévé vált, és erősödött az érdeklődés a régi századok muzsikája iránt.)

A második lépcső a most is használatban lévő *Evangélikus énekeskönyv* (1982). Ennek szerkesztői az énekanyag összeállításában korszerűsége törekedtek. Az anyagot több stílusból válogatták össze, az énekeket tömörítették. Minden ének első verséhez kottát közöltek. A dallamok egy része megmaradt a gyülekezetek által ismert formában, másik része pedig az eredeti dallamhoz közelebb álló ritmikus formát nyerte el.

A *Gyülekezeti liturgikus könyv* (2007) az *Evangélikus énekeskönyv* kiegészítő kötet. Istentiszteleti rendeket, áhítatformákat, zsoltaókat, liturgikus tételeket és strofikus énekeket gyűjt egybe, valamint magyarázatokat az egyház legfontosabb tanításairól, az istentisztelet felépítéséről, az egyes részek, tételek funkciójáról.

A virtuális kiállítást a *Kantorkepzo.lutheran.hu/85enekeskonyv* oldalon lehet megtekinteni – díszbe egy valódi, fémborítású *Tranoscius*. Az egyes énekeskönyvekhez ismertető szöveg, fotó és hivatkozás tartozik. A gyűjtemény az alapköteteken túl érdekességeket is tartalmaz, és a későbbiekben újabb kincseket is közzétesz: ezzel rendszeres böngészésre hívogat.

■ DR. ECSEDI ZSUZSA

A szerző a Magyarországi Evangélikus Egyház Kántorképző Intézetének tudományos munkatársa

FOTÓK: MAGYARI MÁRTON

Csobbantunk?

(Jel 1,4–6)

Két éve tavasszal történt, de tisztán emlékszem rá. Három napot tölthettünk el Révfülöpön a családommal, átélve a márciusi Balaton szépségeit. A révfülöpi móló bámulatos látvánnyal kecsegtetett: sötétben és világosban, csillagok nélkül, de a színek kavalkádjában, hattyúk táncával, emberek nélkül, csupán egy apa-fia horgászduót zavarva meg a koncentrációjában.

Köveket kezdünk el dobálni a Balatonba Mátéval. Egyre nagyobbakat. Végül (némi túlzással) egy félsziklányi darabot ástunk ki, és dobtunk be közvetlen a part szélén. Óriásit csobbant. Ránk is fröccsent, rögtön mondtam is Máténak, aki egy kicsit megjéjdt: „Ne aggódj, Murczi, az igazi csobbanás olyan, aminek nyoma lesz mind a vízben, mind rajtunk.” És valóban lett. Így is, úgy is lett.

A Jelenések könyvének ezen három verse óriásit csobbant, akárhányszor olvassa is az ember. Letaglóz a súlya, keménysége, tömörsége, mindent elsöprő esszenciális üzenete. Olyan, mint a szikladarabunk volt: bezuhan, lezuhan, csobbant. Megérint, felrisszít, de zavarba is hoz. Három igevers a reménység könyvéből, amely alapvetően arról az örömhírről szól irodalmi nyelven, hogy Isten nem hagyja magára a világot, hanem jön, és meggyógyítja.

Ahogy volt chicagói tanárom, a világhírű újszövetséges professzor, Barbara R. Rossing fogalmaz *The Rapture Exposed [Az elragadtatás felfedve – a szerk.]* című teológiai bestsellerében: „Isten azért jön, hogy meggyógyítsa a világot, nem pedig azért, hogy emberek millióit megölje. Isten szereti a világot, és Isten soha nem hagyja magára a világot. [...] Hiszem, hogy Isten aktív a mi világunkban.”

Valóban az. Erről a Jézusban közénk érkezett Istenről tanúskodik a Szentírás egyik legszebb hitvallása: ez a három vers. Bemutatja, hogy bizony olyan Urunk van, „*aki van, és aki volt, és aki eljövendő*”. Aki maga a lét, ahogyan Paul Tillich [*Német evangélikus teológus, filozófus, 1886–1965 – a szerk.]* fogalmaz. Isten maga a lét. Ő, aki volt. Ott volt a nulladik pillanatban, legyen szó a világról vagy a saját életünkről. Ott volt, amikor a nép elnyomott volt és szenvedett, amikor a nép kiszabadult a nyomorúság földjéről, Egyiptomból. Ő, aki volt. Aki manát és fürjet, parancsolatot és vizet, kiutat és prófétai szót adott egykoron népének, utat mutatott, és reménységet ígért az eljövendő Messiásban.

És ígéretét betartotta: a betlehemi gyermekben, a názáreti Jézusban, a feltámadott Úr Krisztusban. A jó pásztorban. Ő, aki maga a létezés, aki a csipkebokornál így mutatkozott be: „*vagyok, aki vagyok*”, vagyok, aki én vagyok. Hihetetlen evangéliumot rejt a *Jelenések könyve* és benne az üzenet: el fog jönni.

Nem marad, nem maradhat így a világ, ahogyan most van. Azt imádkozzuk – körülnézve – talán egyre hangosabban, hogy „*jönjön el a te országod*”, és hisszük és valljuk: el fog jönni. Nem

ANTHONY FALBO: AZ ÚR AZ ÉN PÁSZTOROM (2013)

lehet máshogy. A mostani világ a maga igazságtalanságaival, szenvedéseivel, érthetetlen, gyógyíthatatlan betegségeivel és halálaival szinte egy emberként kiált szabadításért.

Isten ma is válaszol. Az evangélium kétezer éve változatlan: az Örökkévaló a húsvét csodájában, a Feltámadtban ad igazi reményt. Azt üzeni ma is: ő nem hagy el. Nem hagyja magára se a beteget, se a haldoklót, se a gyászolókat, se az éhez- ző gyermekeket. Nem hagyja magára a kilátástalan holnapról félőket sem, akik elvesztették munkájukat, perspektívájukat, életcéljukat. Ő, akiről így vall a *Jelenések könyvének szerzője*: Krisztus, hű tanú, „*elszülött a halottak közül és a föld királyainak fejedelme, aki szeret minket*”. A jelenben is. A mában is. A szobánk magányában is. Elzártágunk, bezártágunk szorongásaiban is. Szeret, perspektívát ad, holnapot ad. Biztonságot ad, erős vár a mi Istenünk!

Ha csobbanás van, és közel vagyunk hozzá, vizesek leszünk. Ez által a három igevers által nagyon közel vagyunk, közel lehetünk hozzá. És ezáltal egymáshoz is. Lehet, hogy fizikailag most távolabb, mint valaha, de lélekben közelebb, mint bármikor. Őmiatta, akiben Isten volt, van és lesz. Aki tegnap, ma és mindörökké ugyanaz. Aki miatt a csobbanás vízcseppei a megtisztulás és újrakezdés jelei is lehetnek, és segíthetnek tisztán látni az életünket annak minden összetettségével, megválaszolatlan kérdésével. Segíthetnek megértetni a személyes érintettségünket a feltámadásban, a találkozásunkat vele, aki tanú, aki Úr, aki a feltámadott Krisztus. Aki jó pásztor. Aki keretet ad. A hitünknek. A kereszténységünknek. A közösségünk jövőjének, a világ jövőjének.

Merjünk vizesek lenni, érintettek lenni! Legyünk bátrak csobbantani!

■ DR. GÁNC S TAMÁS

Nélkülem semmi

Maglódon, ahol hatodéves teológiai hallgatóként a gyakorlati évetem töltöttem, nem mindennapi alkotás az evangélikus templom 1770-ben készült szószerke. Péter és Pál apostol által közrefogva mesés kép festmény látható rajta a magvető példázatáról, valamint itt találjuk egy Luther-kabátos lelkésznek a hazánkban – tudtommal – legkorábbi ábrázolását. A kép egyik felén vet a magvető, egy kancsó az égből öntözi a földet, a másik oldalán pedig az oltár előtt térdel a lelkész, és fohászkozik. A kép tetején a „Sine me nihil”, azaz „Nélkülem semmi” felirat áll.

Ha a misszióra gondolok, elsőre rendre ez a kép villan fel bennem. Miért is? A 18. században ugyan bizonyára más volt az emberek viszonya az egyházhoz és a misszióhoz, ám ebben az alkotásban mindaz benne leledzik, ami a missziót, a küldetést jelenti.

A magvető dolga, hogy szórja a magot, s tudjuk, az Úr elég „felelőtlen módon” végzi ezt: hullik a mag mindenhová,

alkalmas és alkalmatlan helyre, alkalmas és alkalmatlan időben. Sőt Jézus szavai-ból nagyon úgy tűnik számomra, hogy a huszonöt százalékos hatásfok – hiszen minden negyedik búzaszem hullik jó földbe, s hoz termést, igaz, akkor sokszorost – szándékolatlan nagyvonalú. Láttunk már sok lehetetlen helyen kinyíló virágot: szikla hasadékaiban, a betondzsungel közepén vagy a puszta sivárságában is.

A kép túlfelén a lelkész könyörög, fohászkozik a gyülekezetek Urához. Talán épp azért, hogy alkalmas magvető legyen, jó szolgája Isten testté lett Igéjének. Számomra mindig megdöbbentő a tanítványok és az apostolok kontrasztja: de hát ők ugyanazok! Igen, de valami történt velük! A tanítványok csetlet-botlottak, sőt elmenekültek, cserben hagyták mesterüket. Mégis, ezt a bukott társaságot bízza meg, küldi el az immár feltámadott Krisztus követségbe, küldetéssel a világba, a világ számára. De ehhez kellett a személyes összetörés, és kellett a feltámadás bizonyossága, amelyet

a Lélek ad, aki nélkül nincs hivatás, nincs gyülekezet, főleg nincs misszió.

Különös igazsága a misszió kérdésének (talán ezen gondolkodhatott a festmény lelkésze az oltár előtt): nem biztos, hogy ugyanaz a vető, mint az arató (Jn 4,37). Számomra is folytonos imatéma ez. Vajon mikorra érik be a munkám gyümölcse? Beérik-e egyáltalán? Lehet, hogy amit most elvégzek, majd egy utódom számára hozza el az aratást? Amit pedig elhanyagolok, lehet, hogy nem az én időmben, hanem majd az utánam következő lelkésznel bosszulja meg magát?

Jó volna látni az elvégzett munka gyümölcsét, meglátni az aratást. Áldott az a magvető, akinek ez jut osztályrészül, ám ez inkább kiváltság, amely a nagy elődöknek sem adatott meg minden esetben. Gondoljunk csak Pálra, aki így írt a korinthusi gyülekezetnek. „*Én ültettem, Apollós öntözött, de Isten adta a növekedést.*” (1Kor 3,6)

Így jutunk el a kép koronájához: „Sine me nihil”. Amikor a minden téren meghatározó maglódói évem után Bócsára és Tázlára kerültem, a Homokhátság közepére, magam sem tudtam, hogy mire számíthatok. A 127. zsoltár szavaival biztattam magamat és a két kicsiny gyülekezetet: „*Ha az Úr nem építi a házat, hiába fáradoznak az építők.*” (Zsolt 127,1) Ennek már lassan hét esztendeje; sok minden történt azóta, jó is, rossz is, ám igencsak odébb van, hogy kijelenthessük: beérett a vetés. De Isten adja a növekedést, áldása nélkül sehol nem lennénk. Nélküle valóban semmik vagyunk, semmit nem tehetünk.

Időről időre megkapom Ézsaiás próféta szavait: „*Mert ahogyan az eső és a hó lehull az égből, és nem tér oda vissza, hanem megöntözi a földet, termővé és gyümölcsözővé teszi; magot ad a magvetőnek és kenyeret az éhezőknek, ilyen lesz az én igém is, amely számból kijön: nem tér vissza hozzám üresen, hanem véghez viszi, amit akarok, eléri célját, amiért küldtem.*” (Ézs 55,10–11)

Bizalommal tölt el Isten igéje a holnap felől, a misszió, a küldetésünk felől, hogy áldással lehetünk, s áldást kaphatunk. A dolgunk végső soron valóban az, maximuman komolyan véve, ami a maglódói szószéken látható: szórni a magot, imádkozni, tudva, hogy az áldás onnan felülről jön.

■ LÁSZLÓ LAJOS

A szerző a Bócsa–Tázlári Evangélikus Egyházközség lelkésze

FOTÓ FORRÁSA: MAGLÓD, LUTHERAN.HU

Csesztve – Szent Márton-templom

Nógrádi dombok között a középkor nyomában

Templomok, várak Alsópeténytől Zabarig

„A történeti Nógrád vármegyének a ma Magyarországhoz tartozó déli része hazánk műemlékekben egyik leggazdagabb vidéke” – olvassuk a salgótarjáni Dornay Béla Múzeum közelmúltban megjelent reprezentatív kötetének bevezetőjében. A hit és a hatalom házai – Középkori templomok és várak Nógrád megyében című kiadványban ezek közül jó néhányak feltárnak a titkai.

Magyarország egyik legkisebb megyéjének, Nógrádnak a különleges építészeti hagyatékával ismerkedhetünk meg a kiadvány lapjain. A szerzők egy híján tíz várat – közöttük Drégely, Hollókő, Nógrád, Salgó, Somoskő hajdani erősségét – és húsz falusi, mezővárosi templomot mutatnak be. Többek között Alsópetény, Csesztve, Egyházasdengeleg, Mátraszőlős, Mátraverebély, Pásztó, Szente, Zabar templomába léphet be az érdeklődő olvasó.

A kötet érdekes és rendkívül informatív szövegei feltárnak az épületek történetét és művészeti értékeit. Külön is említésre méltó az album professzio-

nális fotóanyaga. Shah Timor fotográfus fényképei megmutatják, hogy az adott épület milyen épített és természeti környezetben helyezkedik el. Felfedezhetjük ugyanakkor az apró részleteket is, gyönyörködhetünk a megmaradt falképekben, ilyen módon megérintheti az olvasót a *genius loci*, a hely szelleme.

Hogy ezen a Börzsöny, a Karancs–Medves-hegyvidék és a Cserhát ölelte tájon milyen építészeti emlékek maradtak ránk, azt Feld István régész a múltba pillantva így körvonalazza: „A történeti Nógrád vármegyének a ma Magyarországhoz tartozó déli része hazánk műemlékekben

egyik leggazdagabb vidéke. [...] Az Alföld kevésbé szerencsés vidékeitől eltérően itt részben vagy egészben nagyszámú középkori épület is ránk maradt, annak ellenére, hogy a vidék a 16. század második felében a királyi Magyarország és az Oszmán Birodalom közötti, folyamatos harcok sújtotta határvidéknek számított. Itt nem csupán a várakat ostromolták, de gyakran felégették a falvak legfontosabb középületeit, a templomokat is, mely utóbbiakat azután a helyi közösségek mindenkori anyagi lehetőségeik függvényében igyekeztek rendbe hozni.”

Érdekes, hogy bár a szocializmus időszaka nem kedvezett az egyházaknak, ehhez az időszakhoz kötődik számos műemlék templom szakszerű felújítása. Ezzel kapcsolatban Valter Ilona régész így ír a kötet előszavában: „A magyar műemlékvédelem »nagy« korszakában, az 1960–80-as években Nógrád megye műemlék templomai sorra meg-

újultak. A régészeti és falkutatások a templomok 18–19. századi átépítései alól napvilágra hozták a középkori részleteket, a falkép-restaurátorok kutató- és restauráló munkája nyomán addig sohasem látott középkori falképekben gyönyörködhetünk.”

Utazzunk el tehát – legalábbis a kötet segítségével – a dimbes-dombos Nógrádba, nézzünk meg néhányat a bemutatott épített kincsekből abban a reményben, hogy eljön az idő, amikor ezeket újra megcsodálhatjuk a valóságban is.

Csesztve – Szent Márton-templom.

A megye északi részén, Balassagyarmattól délre fekvő Csesztve nevét nemcsak a mai Magyarország egyetlen Madách-emlék helyéről, hanem – evangélikus templomán túl – középkori templomáról is ismerik. „Noha a települést csak a 15. században említi írott forrás, egy, már a 18. század óta létező hagyomány szerint templomát 1212-ben építették – olvashatjuk. – Csesztve ezen első, Árpád-kori templomából a mai épület hajója őriz részleteket.” A középkorban még kerítőfallyal körülvett templom késő középkori berendezéséből egy kőből faragott keresztelőmedence még ma is a templom dísze.

Herencsény – Haraszi-pusztá temploma.

A ma Herencsény községhez tartozó Haraszi-pusztá település északnyugati részén található. Az 1300-as évek legelején épült, „kismagtár” vagy „töröktemplom” néven is ismert, keletelt épület egy téglalap alaprajzú hajóból és egy hozzá csatlakozó, ennél keskenyebb, egyenes záródású szentélyből áll. Szentélyének

keleti falában csúcsíves záródású középkori kőkeretes ablak található.

Az évszázadok nem kedveztek a településnek, már az 1500-as évek közepén pusztaként említették a környéket. A régészeti feltárások alapján a templomot először a 16–17. században építették újjá, majd egy 1724-ből származó feljegyzés arról számol be, hogy a vakolat-

Herencsény – Haraszi-pusztá temploma

lan templomot ismét felújították. Nagy változást ez sem hozott, ugyanis 1809-ben már ismét arról írnak, hogy romos az épület. „Ekkor említik elsőként azt is, hogy a romokat magtárként kívánják hasznosítani. Az épület ekként egészen 1980-ig funkcionált” – olvassuk.

Maconka – Szent István király templom.

A Zagyva völgyében fekvő, ma már Bányaterenyé városához tartozó Maconka 13. századi egyhajós templomát az idők során többször is átépítették. Román stílusú ablakai, kora gótikus boltozata mellett fő különlegességét a hetvenes években feltárt freskói adják. Ezek közül is kiemelendő a *Vir dolorum*, azaz a fájdalmak férjfiát ábrázoló alkotás az oltártérben: a keresztről levett Megváltót, az embersége szerint halott, de istensége szerint élő Krisztust jeleníti meg a szenvedés eszközeivel. „A fájdalomtól megtört édesanya és a halott Krisztus arca teljesen egymáshoz simulnak, még megrendítőbb hatást váltva ki ezáltal a nézőből.” A templom másik érdekessége, hogy 2007 óta államalapító Szent István királyunk ereklyéjét – kezének középső ujjcsontját – őrzi.

Tereske – Nagyboldogasszony-templom.

Kevéssé ismert, hogy a Cserhát vidékén fekvő kis falu központjában egy

egykori bencés apátság temploma áll. Erre az 1960-as években megindult műemléki helyreállítás derített fényt. A kutatások szerint Tereske bencés apátsága 1219-ben már biztosan működött, de alapítási dátuma és alapítójának személye jelenleg még ismeretlen. A templom építése még ennél is korábbra, a 12. század közepe tájára tehető.

A többször átépített templom belső falain több helyütt láthatók középkori falképek maradványai. A legnagyobb, több mint tíz négyzetméteres festmény a 14. századból maradt fenn, Szent László legendáját ábrázolja. Bár a templomot az évszázadok során többször bővítették, átalakították, jelenleg is őrzi letisztult formáját.

■ – GALAMBOS –

Tereske – Nagyboldogasszony-templom

FOTÓK: SHAH TIMOR

Feld István, Mag Hella, Shah Gabriella: A hit és a hatalom háza – Középkori templomok és várak Nógrád megyében. Dornay Béla Múzeum, Salgótarján, 2019. Ára 6800 forint.

Mi mit tudunk az üdvösség szerzőjéről?

Evangélikus professzor kötete a kereszténység központi kérdéséről

Örülök, hogy végre evangélikus szerző könyvét ajánlhatom. Carl E. Braaten 1929-ben született Madagaszkáron, norvég származású amerikai misszionárius családban. 1965–1991 között annak a chicagói evangélikus teológiának a rendszeres teológiai tanszékét vezette, ahol számos hazai lelkészünk is tanulhatott ösztöndíjasként. Mintegy száznegyven oldalas, Vitatott Jézus – Kicsoda Ő? címet viselő műve teológiai munkásságának tömör summája. Központi kérdése Jézus identitása, amely hitünk szíve közepe. Erre utal a könyv igei mottója: „Kinek mondanak engem az emberek? Ti kinek mondotok engem?” (Mk 8,27.29)

Carl E. Braaten: *Vitatott Jézus – Kicsoda Ő?* Hermeneutikai Kutatóközpont, Budapest, 2020 (Hermeneutikai Füzetek 39. szám). Ára 1500 forint.

Braaten apologetikus műnek tekinti a könyvét, amelyet laikusoknak szánt, akik nem részesültek teológiai képzésben. Olyan komoly teológiai kérdéseket tárgyal, mint az úgynevezett „jezuológia” klasszikus teológiai kritikája.

Hogy mi is a jezuológia, azt Fabiny Tibor professzornak, a *Hermeneutikai Füzetek* szerkesztőjének, a könyv egyik lektorának az alapos bevezetőjéből tudhatjuk meg: „A jezuológia az az irányzat, amely – szemben a krisztológiával – nem foglalkozik Jézussal mint Krisztussal. Jézus csak egy történelmi személy, aki olyan

kivételes emberi tulajdonságokkal rendelkezett, melyek révén minden embernek ideál, példakép lehet...”

Braaten professzor úgy látja, hogy fel kell venni a harcot „az egyház kétezer éves testét partizán módon támadó vírusok” ellen, és „vissza kell perelni a Bibliát”. Pannenberg nyomán vallja, hogy „az az egyház, amelyik nem veszi komolyan a Szentírást, nem tartozik többé Jézus egyházához”. Talán azt sem árt tisztáznunk, hogy mit értünk klasszikus teológián. Ez trinitárius teológia: „Vallja, hogy a Szentháromság misztériumából nem ragadható ki az egyik isteni személy sem. Ha csak Istent látjuk, akkor unitáriusok leszünk; ha csak Jézust, akkor vagy lelkes *evangelikálok* vagy racionális történetkritikusok; ha csak a Szentlelket, akkor pedig rajongó karizmatikusok.”

A keresztény hit nem nélkülözi az értelmet. A professzor ugyanakkor nem utasítja el a történelmi Jézus-kutatást, de figyelmeztet arra a veszélyre, hogy Jézust gyakran a magunk képére próbáljuk formálni. Pedig Urunk célja ennek éppen a fordítottja: „Ő szeretné a miénket az Övére formálni...” Hangsúlyozza, hogy nem akarja visszaforgatni az idő kerekét a kritikamentes bibliateológia koráig: „A hit perspektívája teljes mértékben összeegyeztethető a történelemkutatás erőteljes értelemre hagyatkozásával.” Kant nyomán vallja, hogy „hit nélkül az értelem vak, értelem nélkül pedig üres a hit...”

Ezzel együtt nélkülözhetetlen a Szentlélek munkája, hogy választ kapjunk Kierkegaard kérdésére: „Hogyan éljünk egy időben Krisztussal?” A Lélek segítségével „Jézus egy idősíkba kerül velünk”. Az emberi szóból Isten ígéje, az evangélium élő hangja lesz a Lélek által. De ez a csoda nem automatikusan történik, hanem ott és akkor, amikor ez a Léleknek úgy tetszik: „A szél fúj, amerre akar...” (Jn 3,8)

Az egyház a Lélek munkájának kontextusa. Braaten úgy látja, hogy a modern protestantizmus egyik betegsége az el-sorvadt egyháztudat, ezért fontos az egyház klasszikus hangjának újbóli megszólaltatása. Cyprianust idézi, aki szerint „ha az egyház nem anyám, akkor az Isten sem lehet Atyám”.

Kissé sarkosan fogalmaz, amikor így ír: „Mivel nincs egyház Krisztus nélkül, ezért nem lehet Jézust Krisztusként ismerni az egyházon kívül... Nem lehet személyes kapcsolatunk Jézussal a szentek közösségén kívül... A Szentlélek az önéletrajzát az egyháztörténet folyamán írja.” Ugyanakkor óv bizonyos protestáns és katolikus szélsőségektől. Ilyen lehet a fundamentalizmus, amely a Bibliát Krisztus fölé helyezi, illetve az a római katolikus szemlélet, amelyet kísért, hogy az egyházat Krisztus fölé emeli...

Egyéb izgalmas kérdések. Ízelítőül még néhány fejezet cím: *Valóban feltámadt-e Jézus a halottak közül? Valóban Ő az Egyetlen Megváltó? Miért kellett Jézusnak meghalnia a kereszten? Jézus alapította a keresztény egyházat? Mi köze Jézusnak a politikához? Az egyes témakörök hét megvitatandó kérdéssel zárulnak, ezzel lehetőséget kínálva a csoportos feldolgozásra, megbeszélésre.*

Sokat segíthet ez a könyv, hogy az előszóban idézett apostoli biztatásnak eleget tegyünk: „...*tusakodjatok azért a hitért, amely egykor a szenteknek adatott.*” (Júd 1,3)

■ GÁNC S PÉTER

Milyen a mi Istenünk?

Elég hamar el szoktunk eddig a kérdésig jutni kicsikkel-nagyokkal egyaránt. „Te, aki beszéltél róla, aki úgy viselkedsz, mintha az ismerősöd lenne, mondd már el, akkor milyen is ez az Isten!” És alaposan feladja nekem a leckét ez a kérdés. Nem könnyű a válasz. Csöppet vigasztal, hogy Jézus is rengeteg példázatban beszélt erről.

Mert milyen is? Mint egy apa, aki kitartóan szereti és hazavárja haszon-talan fiát, hogy újra bizalmába fogadja. Nos, akinek van vagy volt hasonló tapasztalata az édesapjával, az megértően bólint: „Ó, el tudom képzelni.” Más azonban felsóhajt: „Engem nem akart az apám. Soha nem találkoztam vele.” „Kisgyerek koromban megpróbált párszor megszabadulni tőlem, hogy ne kelljen tartásdíjat fizetnie utánam.” „Mindig dogozott, soha nem láttuk otthon. Csak akkor emlegettük, ha szidtuk.” „Apa? Melyik? Nekem eddig hat volt.”

Lapozgatom a Bibliámat, vannak benne férfias és nőies képek Istenről. Van, ahol olyan, mint egy fiát vigasztaló anya. De persze itt ugyanaz a baj, mint az iménti képnél. „Jó anya? Az enyém lemondott rólam.” „Miután megszült, letett a nagyszülei háza elé egy kosárban.” „Elment egy másik férfival. Ha találkozunk, nem is fogadja a köszönésünket.” „Külföldön dolgozik. Évente kétszer látom.” „Ha valaki vigasztalt, hát az én voltam. Mert ő csak sírni tudott mindig.”

Fájdalmasan sok hasonló mondat hangzik el. Egy részükben még csak keserűség sincs. Gyerekfejjel csak tényként mondják el, hogy értsem, mi a véleményük az anyákról. Zavarba jövők. Mit is mondhatnék nekik? Hiszen ugyanez a helyzet sok más, számomra fontos istenképpel. Ma már nem evidens az, hogy tudjuk, milyen egy jó pásztor, vagy hogy a sas miként tanítja röpülni a fiókáját. Ezekbe tehát nehéz kapaszkodni.

Hát milyen az Isten, akire rá lehet bízni magunkat? Aki Jézust látta, az látta Istent. Igen.

Jézus együtt örült a kánai menyegzőn az ifjú párral, és feltűnősködés nélkül segített, amikor szükségük volt rá. Nem engedte el az ötezer embert éhesen a hosszú nap végén, hanem enniük adott. Amikor fáradtan egy magányos helyre ment megpihenni, és a tömeg már a parton várta, nem küldte el őket, hanem foglalkozott velük. Mélyebbre látott a felszínnél. A hozzá vitt béna embernek először a bűneit bocsátotta meg, mert tudta, milyen bénítóan tud ránk nehezdedni életünk terhe.

És gyógyított. Mehetett hozzá hitetlenségében küszködő apa és római százados, nevet sem kapott jerikói vak, érinthetetlen leprás, vérfolyásos asszony. Nem volt neki akadály, hogy valaki férfi vagy nő, pedig ez akkoriban még nagyon is behatárolta az ember helyét a világon.

Leült beszélgetni a tűző napon Samáriában, és egy sokak által megvetett asszonytól inni kért. Sírt, amikor látta, hogy a barátai Lázárt gyászolják, pedig ő maga biztosan tudta, amit mi még ma is sokszor csak tétován remélünk. És ő maga állította meg a naini özvegy fiának temetési menetét, hogy visszaadja az anyának az egyetlen támaszát. Belesajdult a szíve az értetlen-

IL GUERCINO (GIOVANNI FRANCESCO BARBIERI): KRISZTUS ÉS A SAMÁRIAI ASSZONY A KÜTNÁL (1640-1641)

ségbe, amely körülvette, de soha nem adta fel a reményt, hogy képesek leszünk vele újat kezdeni.

Míg a kivégzőhely felé ment, bár többször összeesett, vigasztalta az őt sirató asszonyokat. A keresztről még gondoskodott szereteteiről: egymásra bízta édesanyját és legfiatalabb tanítványát. A halállal küszködve is bátorító szóval ajándékozta meg a felé forduló megfeszített gonosztevőt.

Feltámadása után türelmesen végighallgatta az emmausi tanítványokat, megmutatta a sebeit a kételkedő Tamásnak, evett a rémült tanítványsereggel. És miután negyven napig erősítette őket, képes volt tétova tanítványait vállon veregetni és rájuk bízni országának dolgait. Mindig látott bennük valami többet, mint amennyi kívülről látszott. A zárt ajtók mögött bujkáló tizenegy tanítvány láttán ki hitte volna, hogy kétezer évvel később lesz még valami ebből az egészből?

Hát igen, azt hiszem, ilyen az Isten.

És ha a szeretetét, bizalmát, jóságát, megbocsátását megmegtapasztalhatjuk itt-ott az életünkben – akár édesanyánk, édesapánk, nagyszüleiink, edzőnk vagy tanárunk, lelkészünk vagy hívő testvérünk közelében –, azért lehetünk hálásak.

Akik pedig ránk vannak bízva, azoknak Jézusra figyelő, tőle tanuló emberekként – néha talán öntudatlanul is, de készségesen törekedve a jóra – mi is mutathatjuk olykor, hogy ilyen az Isten.

■ FÜLLER TÍMEA

Segítségére szabadon

Kellemes szombat délelőtt volt, amikor a napsütés és a gyenge szellő szinte kérlelt, hogy mosás után a teraszra teregessek ki, ne bent, a lakásban. Teregetés közben egyszer csak megjelent mellettem az erkélyajtóban egy kukucskáló fej, a szomszédom. Kíváncsian nézett rám:

tos akkor intézné a telefonbeszélgetését a balkonon, míg a másik megjelenne a fűnyíróval. Valóban, Isten határozottan úgy gondolta, hogy nem jó egyedül?

Arról nem volt szó, hogy ez a kényeszerű otthoni karantén idején hogyan is néz ki. Kezdetben csak a „tarts másfél méter távolságot” volt, aztán jött a

Eltelt pár nap. Otthon voltunk mindannyian, hallottuk egymás lépteit, a tévét vagy a Skype-on intézett zongoraórát, értekezletet. Aztán egyszer megszólalt a csengő. Az egyik szomszéd hozott egy kis tálca süteményt ajándékba, és arra készült, hogy a ház többi lakóját is meglepje vele. Újabb néhány nap múltával eltűnt a faliújságon lévő üzenőfal, helyette csak ennyi volt olvasható nagy betűkkel: „Készítettem maszkot, akinek kell, legyen nyugodtan. Ha még kell, szóljatok, és csinálók!” – üzenté kórházban dolgozó szomszédom, a kiírás alatt pedig pár varrott maszk lógott. A felhívás kis idő után már alig volt olvasható a sokféle „köszönjük!”-től.

Egy napsütéses délutánon a virágokat locsolva zajra lettem figyelmes. Amikor odanézttem, az egyik szomszédom ugrott elő a bokorból, talpig virágföldesen.

– Most végre van időm rendbe tenni a kertet – mosolygott rám, amikor arról kérdeztem, mik a tervei az elkövetkezendő időszakban. A virágokról való eszmecserét csak a fiatal szomszéd fiú léptei törték meg.

– Segítenél a dézsával? – intett a fejével a fiúnak kertészkedő szomszédom.

– Persze – jött a válasz. – Úgyis itt hon vagyok, szívesen segítek.

Igen, Isten nagyon is úgy gondolta, hogy nem jó az embernek az egyedüllét. Az embereknek emberekre van szükségük. Kell a köszönés a lépcsőházban, kell a dicséret és a szép szó a faliújságon, kell a segítség a kertben. *„Ezért tehát, amíg időnk van, tegyünk jót mindenkivel, leginkább pedig azokkal, akik testvéreink a hitben”* – olvassuk a Bibliában (Gal 6,10). A mai időben különösen ne feledkezzünk meg arról, hogy mi magunk is lehetünk embere valakinek, akivel éppen jól lehet tenni.

És közben a mindenkor Istenbe vetett hitünk mellett ne adjuk fel azt a reményt se, hogy egyszer véget érnek a nehéz napok, és szebb, jobb jövő várhat bennünket.

■ TORDA ESZTER

Az írás eredetije Az együttélés megváltozott szabályai címmel április 8-án jelent meg a Kötőszó evangélikus közéleti blogon.

KÉPINK/ILLUSZTRÁCIÓ

– Szia, jól vagy? – hadarta.

Kellett egy pár másodperc, hogy megértsem, mire is vonatkozott a kérdés. Elmosolyodtam, és biccentettem:

– Persze, jól vagyok. És ti? – kérdeztem vissza, mire a válasz szintén a megnyugtató „mi is” volt.

Akkor jól vagyunk. Így együtt, közösségben. *„Nem jó az embernek egyedül lenni, alkotok hozzáillő segítőtársat”* – olvassuk az igében (1Móz 2,18). Valószínűleg akkor is „ez járhatott Isten fejében”, amikor úgy döntött, hogy az embereket arra ösztönzi, éljenek közösségben.

„Végre kiülök egy kicsit a kertbe olvasni” – néhány napja hangzott el ez a mondat egy ismerősöm szájából. Belegondoltam, hogyan is tudnám én ezt megoldani abban a tárasházban, ahol több mint egy tucat emberrel élek együtt. Amint kiülnek olvasni a kertbe, az egyik szomszéd biz-

„maradj otthon”. Társasházunkban sikerült a kettőt ötvözni. Így történt, hogy az amúgy sem túl szoros kapcsolatot a lakók „továbbfejlesztették” azzal, hogy a fontos dolgokat a faliújságon beszélték meg – egészen pontosan azt, hogy az ideai lakógyűlés elmarad –, a lépcsőfordulóban pedig inkább tovább rostokoltak öt perccel, csak ne kelljen a másik mellett elmenni. Vagy éppen apró cetlik jelentek meg a kukákon, figyelmeztetve egymást, hogy szelektíven gyűjtsük a hulladékot.

A karantén elsöre határozottan megnehezítette a társasházi életet. Időközben a lépcsőház takarítónője is úgy vélte, jobb otthon, így két hete nem láttam olyan szomszédot a házban, aki pusztá kézzel megfogta volna a kilincset. Inkább gimnasztikázott egyet könyökkel, lábbal, bárhogyan, de a rettegett kilincs továbbra is érintetlen maradt.

FOTÓ: MAGYARI MÁRTON

Digitális húsvét, digitális egyház

„Krisztusban szeretett testvéreim otthon a monitor előtt!” Bizonyára nem egy lelkes kezdte ezzel vagy hasonló megszólítással húsvéti igehirdetését az idei ünnepeken. Merthogy voltak igehirdetések. Isten igéjét sokan sokféle módon, de egy lélektől indítva hirdették és hallgatták hazánkban is. És ahogy az ország nagyon rövid idő alatt megtanulta a digitális oktatás fogalmát és mindent, ami azzal jár, úgy tanulja az egyház népe az online istentiszteleteket. Vasárnap délelőttöként egyre több lelkész jelentkezik be online igehirdetéseivel, élnek a közösségi média nyújtotta lehetőségekkel. Járatlan úton tapogatózunk; lehet, észre sem vesszük, de új műfajokat teremtünk.

Az egésznek mégis múltja van. Voltak ugyanis gyülekezetek, ahol korábban is rögzítették az igehirdetéseket, csak esetleg más céllal. Az idősebbek közül talán emlékszünk páran a rendszerváltás előtti időkre, amikor nem egy lelkész azért vette fel prédikációit, hogy utólag ne lehessen a szájába adni mást ahelyett, ami ott és akkor valóban elhangzott. Meglehet, hogy öszülő halántékú kollégák akár többszerevényi magnókazettát hagynak örökül ebből az időszakból, retorikailag fényesre csiszolt, értékes igei gondolatokkal.

A diktafonnal vagy éppen szószerke felvitt telefonnal való rögzítés már a közelmúlt; az így rögzített anyagot el lehetett vinni, küldeni a mozgásképtelen vagy ép-

pen beteg testvéreknek. Az utóbbi pár évben pedig néhány gyülekezet már élőben közvetítette istentiszteleteit az interneten, hogy minél szélesebb körben terjedjen az evangélium.

Most pedig egyszerre kitérült a világ. Magunktól – kényelemből, maradiságból? – ki tudja, mikor jelentünk volna meg ilyen impulzívan az online térben. A sokszor maradinak bélyegzett egyház idáig is megjelent itt, ha nem akart kimaradni a világ sodrából, de most szinte elképzelhetetlen lenne az élete enélkül.

Az idei húsvét digitális volt. Üres templompadok előtt prédikáltunk, kamera és mikrofon előtt, közben esetleg odaképzelve a helyükre a gyülekezeti tagjainkat. Ketten énekeltünk a kántorral, nem volt kórus, előtte nagypénteken nem volt a hittanosok által előadott vagy felolvasott passió. Elmaradt a hagyományos rokonlátogatás, locsolkodás, a wellness-szállodák sem teltek meg az idei ünnepeken.

Bizonyosan évekig, évtizedekig emlegetni fogjuk ezt a húsvétot. Azt az ünnepet, amikor épp világszerte tetőzött a járvány, és haltak meg emberek – mi mégis a halált legyőző Krisztust ünnepeltük, mégpedig magunkban. A győztes, feltámadott Krisztust, lakásainkban elbújva. Érezzük is ennek az ellentmondásosságát és feszültségét; vannak, akik – megkockáztatom – szégyenét. Jó esetben ott volt velünk a szűk családuknak. Voltak, akiknek ezt nélkülözniük kellett.

De bizonyosan mindegyikünknek volt valódi társunk az ünnepeken: ott volt velünk a győztes Krisztus, ha kerestük magunkban. A győztes Krisztus, akinek előtte meg kellett járnia a nagypéntek poklát.

Talán soha nem tudtuk jobban megérteni, mint az idei nagyhéten, hogy mit jelentett neki meghalni értünk a kereszten mindenkitől elhagyatva, egyedül. Mit jelent meghalni sok ezer embernek szerte a világban kórházak fertőzőosztályain, távol a családjuktól, szeretteiktől, egyedül. Mit jelent eltemetni őket a legszűkebb családi körben, egyedül. Mit jelent orvosoknak, nővéreknek családjuktól, gyerekeiktől elköltözve – nehogy megfertőzzék őket – hosszú hetekig nővérszállón, motelben vagy idegen lakásokban élni egyedül.

Most még nehéz elhinni, de mi is győztesek leszünk. Eljön majd a nap, amikor újra fényesség gyűl az éjben, de most még nagypéntek poklát éljük. Nagypéntek nélkül azonban, tudjuk, nincs húsvét.

Az idei húsvét éppen ezért volt nemcsak digitális, de elgondolkodtató. Magunkban, magányunkban kellett végiggondolnunk az ünnepeken, hogy minden győzelemnek ára van. A lélegeztetőgépek mellett ott vannak az orvosok, a nővérek. Hazánkban is, mint szerte a világon, esténként hangzik a taps a balkonokról, megköszönve a korábban nemegyszer elfeledett egészségügyi dolgozók erőfeszítéseit. Krisztust nem kell megtapsolnunk, de az idei ünnep talán hatványozottan ráébresztett sokakat, hogy őt is sokszor elfeledtük. Pedig ő a világ minden emberéért megfizette az árat. A győzelemnek – a húsvétunknak – ára van.

Az idei húsvét digitális volt, elgondolkodtató és kijózanító. Kicsit előre is tekintünk mostanában. Kalkulálunk. Kezdjük felmérni a várható veszteségeinket, találgatjuk, meddig tart a jelenlegi állapot, próbáljuk elképzelni, milyen új világ jön majd ezután. A biztos választ senki sem tudja. A gyülekezetek és a lelkészek nagy része valószínűleg marad az online térben is: az egyház kapuit ez a típusú digitális átállás szélesre tárta, kár lenne visszacsukni. Mégis borzasztóan hiányzik a személyes templomi jelenlét, a közös úrvacsoravétel, az egyenkénti, személyes beszélgetések.

Megmaradt azonban az imádság szava. Az idei húsvét imádságos volt. Mindenféle digitalizáció nélkül. A magány, a csendes belső szoba: lehetőség. Lehetőség, hogy mindent megbeszéljünk Istennel. Ne csak a mostani időszakban legyen így!

■ HOMOKI PÁL

Itt vagyok

Február elején, egy szép napfényes délben a könyökére esett a kisfiam. Tudtuk, hogy nagy a baj, mert nem egy síró gyerek, de most hangosan bömbölt. A karja pillanatok alatt hatalmasra dagadt, a pulóverét meg a pólóját már csak ollóval tudta levágni az orvos, aki begipszelte. Sajnos a röntgenfelvétel azt is azonnal megmutatta, hogy ennek a kéznek nem lesz elég a pihenés, műtetre van szükség. Este lett, mire átestünk a vizsgálatok során, és a központi kórházig még nyolcvan kilométert kellett levezetnem.

Nem volt könnyű nap senkinek sem. De az éjszaka – ha lehet – még nehezebbnek bizonyult. Szegény kisfiúnak

nagy fájdalmai voltak, és a gipsz állandóan felébresztette, zavarta. Az idegen helynek fertőtlenítő- és orvosságsgaza volt. A betegszobában halványkék fény derengett, nővérek jöttek-mentek, beszélgettek halkán. Mindez nagyon szokatlan volt; az utcáról a főút zaja mellett a rengeteg mentőautó szirénázó hangja is behallatszott.

Misu nem találta a helyét a nyikorgó betegágyon, fájdalmai voltak, félt is. Mellette voltam egész éjjel, és ha felnyögött, hánykolódott, egyre csak azt suttoztam a fülébe: „Itt vagyok.”

Reggel az altatóorvos jött először, aztán a kézsebész. Idegenek voltak, a

műtét szó ismeretlen, de nem túl bizalomgerjesztő, láttam, ahogy a kisfiam összerándul tőle. Aztán megszorította a kezem, és elmosolyodott.

– Itt leszel?

– Igen. Mindig melletted leszek. A műtőbe nem mehetek be, de itt foglak várni.

– És a műtőben ki lesz ott?

– A doktor bácsik meg az Úr Jézus – feleltem.

– Nem maradhatna kinn az Úr Jézus, és jöhetnél be inkább te? – alkudozott.

Hát igen, egyelőre még jobban megbízom bennem, akit lát. Néha én is ezen kapom magam. Megértettem, de bizony mégis nekem kellett kinn várakozni. És nem is keveset. Három órát töltött a műtőben a fiam. Az orvos elég fáradtan, de elégedetten jött ki. Komplikált törések voltak, de sikerült összerakni a gyerek könyökét. Már csak azon múlik minden, hogyan ébred az altatásból.

A szívem összeszorult, amikor kihozták. Olyan kis elesett, gyöngécske volt. Ültem az ágya mellett, és vártam, mikor mozdul már. Eleinte csak meg-megrándult. Aztán a torkát köszörülgette. Félig kábán felült, majd visszadőlt a párnákra. Csak nagy sokára nyitotta ki a szemét. Nagyon örültem, hogy végre tudja majd, hogy nincs egyedül, és megnyugtathatom.

– Jól vagy? – rázogattam.

– Álmos vagyok – vallotta be férfiasan.

– Minden rendben lesz. Kérsz valamit? – nyagattam újra.

– Nem kérek. Jó így most.

Pihegett az ágyon, én meg csak azt vettem észre, hogy ütemesen mondogatom neki halkán, de folyamatosan: „Itt vagyok.”

Ki tudja, mióta mondogathattam már. Mert egyszer csak megszólalt:

– Tudom. Jó, hogy itt vagy.

– Akkor ne mondjam? – szégyelltem el magam.

– De mondd. Jó hallani is. Mindig jó volt hallani. Mindig mondtad.

Még órák teltek el, mire egészen éber lett.

Ahogy ott ültem az ágya mellett halkán, vigasztalóan motyogva, rájöttem, hogy mindig, minden helyzetben ugyanezt szoktam a gyerekeimnek, a betegeknek mondogatni. „Itt vagyok.” Ezt mondogattam a csecsemőimnek, ezt a beteg, idős nagyinknak, ezt a sérült cicánknek,

Sok szép hálaadó dal van, amelyek az Úr hűségét dicsérik. Néhány kedvencemet figyelmetekbe ajánlom, láthatók a YouTube-on: Hűséged végtelen (Az Úr irgalmatlan végtelen címmel is megtalálhatjátok). Egy egészen különleges hangú fiú is énekel erről (igaz, latin nyelven): Aksel Rykkvin a neve, és Mozart Laudate Dominum kezdetű darabját hallhatjátok tőle.

ezt a lázas lányaimnak. És valahogy mindig hatott. Nem tudtam mindent megoldani – bár igyekeztem mindent megtenni, sok dolog van, ami nincs a hatalmamban. Olyankor csak annyit tehetek, hogy ott vagyok. Nem hagyom magára bajában, bújában, betegségében azt, akit szeretek.

Különös, hogy Jézus is ezt ígéri meg nekünk. „...íme, én veletek maradok minden napon a világ végezetéig.” (Mt 28,20) Nem adja a szavát, hogy könnyű utunk lesz, hogy megvéd minden veszélytől, fájdalomtól, anyagi nehézségtől. Azt viszont biztosra mondja, hogy velünk lesz mindig.

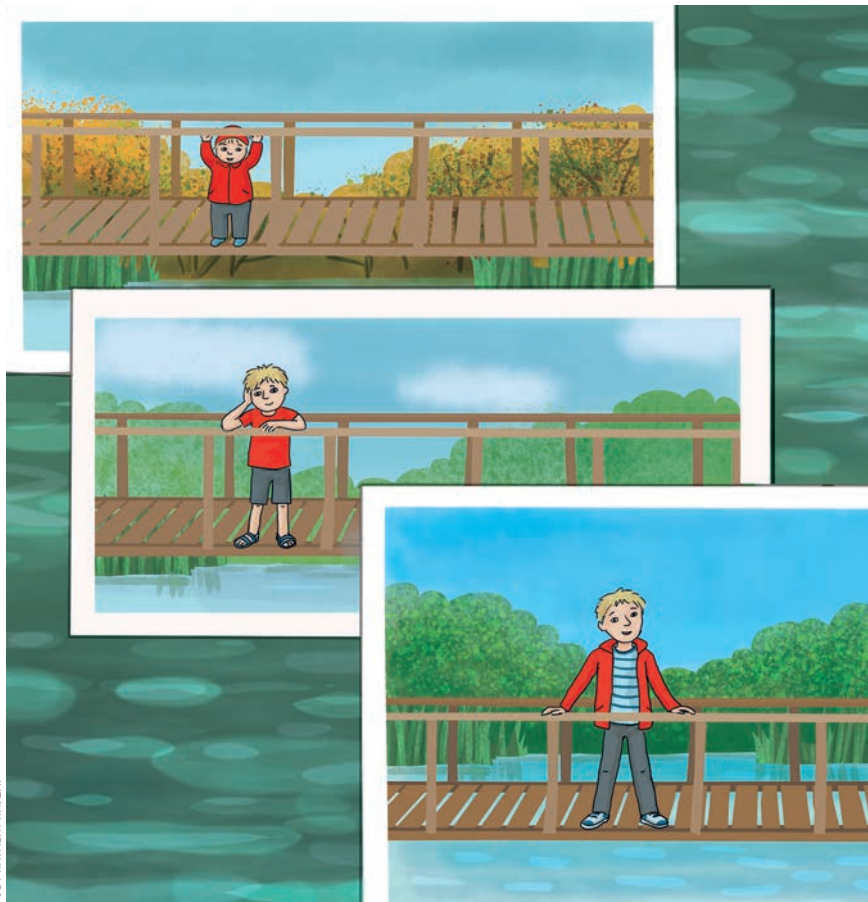
Ki tudja, miért, néha mégis elvárja tőle az ember az extrákat. Ha valaki hívó, az ne legyen beteg vagy szegény vagy bánatos. Legyen neki derű és napfény minden napja. Pedig Jézusnak sem volt olyan egyszerű és akadálymentes élete. Sokan nem vették komolyan, csak addig foglalkoztak vele, míg a csodát megnézték, aztán valahogy mégsem bízták rá magukat. Nem volt tele sikerélménnyel ő sem. És hát bizony az életünk éppen olyan göröngyös utakon vezet akkor is, ha hitben járunk. Akad benne próba és nehézség, lám, még baleset is. Vízont nagyon is sokat jelent számomra az a biztos tudat, hogy mindezekben nem leszek soha egyedül. Jézus velem lesz, nem hagy el, közel marad.

Amióta nagyobbak a gyerekeink, gyakrabban nézegetem a fényképalbumokat. Sok közös élményt örökítenek meg ezek a fotók. Nem is azért érdekesek, mert olyan különleges helyeken járunk volna, hanem mert együtt voltunk. Van egy kivételesen kedves képsorozat. Tengelic közelében sok a szép erdő, tó. Van egy olyan közöttük, ahova tényleg gyakran kijárunk. A tó vize hol egész hatalmas tükörként terül el, hol meg elvékonyodik, és egy kis fahídon át lehet kelni rajta. Az egyik ilyen hídnál készültek képek a fiamról: amikor még alig éri fel a korlátot, aztán amikor már rákönyököl, aztán amikor már épp csak a derekáig ér a korlát. Nagyon jól követhető a változás, de az állandóság is. A híd az évek során mindig ott várt bennünket.

Ha egyszer végignézem majd az életem eseményeit, tudom, hogy egyvalaki minden napon ott lesz mellettem a „képeken”. Unalmas és eseménydús, nehéz és könnyű, szomorú és vidám, kivételes és hétköznapi egyaránt. Jézus ez a valaki, aki mindig elkísért. Aki minden napomat a jelenlétével áldotta meg. ■

Keresd meg az Úr nevében elrejtett szavakat, és megtalálod az aranymondást, amely igazi, biztató jó hír

BÓDI KATALIN RAJZAI

Egyházi lelkeség-vonalak

A már működő katolikus és református telefonvonalak mellett április 11. óta hívható az új, ökumenikus egyházi lelkeség-vonal, amely a koronavírus miatt érintett egészségügyi dolgozók, betegek és hozzátartozók segítésére jött létre. A Magyarországi Baptista Egyház, a Magyarországi Evangélikus Egyház, a Konsztantinápolyi Egyetemes Patriarchátus Magyarországi Ortodox Exarchátus, a Magyarországi Metodista Egyház és a Magyar Pünkösdi Egyház együttműködésében várja a hívásokat.

Egyházi és Nemzetiségi Kapcsolatokért Felelős Államtitkárság

Ökumenikus egyházi lelkeség-vonal:

- (+36) 80-496-005; hívható mindennap 8 és 20 óra között.

Református Telefonos Lelkesgondozói Szolgálat:

(+36) 80-296-844; hívható mindennap 17 órától hajnali 1 óráig; Skype ID: lelkesgondozas1.

Katolikus segélyvonalak

- Budai Irgalmasrendi Kórház Lelkesgondozó Szolgálat: (+36) 1/438-8655; hívható mindennap 0-24 óra között.
- „Lélekerősítő” (Pécsi Egyházmegye): (+36) 72/513-030; hívható mindennap 9-12 és 15-19 óra között.
- Debreceni Egyetem Mentálhigiénés és Esélyegyenlőségi Központ (együttműködésben a Debrecen-Nyíregyházi Egyházmegyével): (+36) 1/770-7333; hívható: mindennap 0-24 óra között.

Hallhatóan evangélikus!

A Magyarországi Evangélikus Egyház félórása

KOSSUTH RÁDIO

Kéthetenként hétfőn, 13.30-kor a Kossuth rádió műsorán
Interneten: Mediaklikk.hu

INGYENESEN LETÖLTHETŐ KÖNYVEK AZ OTTHON MARADÁSHOZ

Lutherkiado.hu

Hetente bővülő választékkal!

#maradjotthon

Esterházy-könyvtárral gyarapodott az evangélikus gyűjtemény

A Magyarországi Evangélikus Egyházhoz került Esterházy Péternek és feleségének, Esterházy Gittának a könyvtára. Az ajándékozás ünnepélyes bejelentése a Kossuth-díjas író hetvenedik születésnapján, április 14-én, a könyvtárosok világnapján történt. A kollekciónak a kezelője az Evangélikus Országos Gyűjtemény – Evangélikus Országos Könyvtár lett. Hubert Gabriellával, a gyűjtemény igazgatójával, Fabiny Tamás evangélikus elnök-püspökkel és Pröhle Gergely országos felügyelővel e jelentős kultúrkinccs szellemi értékéről és az Esterházy-szövegek teológiai vonatkozásairól is beszélgettünk.

Egyházunk budapesti országos székházában, az Evangélikus Országos Gyűjteményben számos könyvritkaságot, kulturális kincset őriznek, például Luther Márton végrendeletét, a vizsolyi Biblia egy példányát, és a gyűjtemény a Podmaniczky–Degenfeld-könyvtárral is büszkélkedhet. E kulturális miliőbe kerül a kortárs magyar szépirodalom egyik meghatározó szerzőjének, Esterházy Péternek és feleségének, Gittának a közel tizenötezer kötetes könyvtára.

Négy száz folyóméter

Hogy miként került a könyvtár egyházunkhoz, arról Fabiny Tamást kérdeztük. Az első komolyabb lépés Pannonhalmához kötődik, ahol az elnök-püspök Hortobágyi T. Cirill főapát és Várszegi Asztrik emeritus főapát meghívására tavaly májusban vendégségben volt egy értelmiségi társasággal közösen.

„Az alkalom egyik szünetében Esterházy Gittával beszélgettem, aki elmondta, hogy szeretné egyben tartani Péterrel közös könyvtárát, és azon gondolkodik, hol lehetne ezt elhelyezni. »Nincsen az evangélikus egyháznak erre lehetősége?« – tettem fel a kérdést. Kapva kaptam az alkalmon, és igent mondtam, azzal, hogy a végleges döntést meg kell beszélnem elnöktársammal, Pröhle Gergellyel és egyházunk gyűjteményének vezetőjével, Hubert Gabriellával. Mindketten örömmel fogadták a megkeresést. Nagyra értékeljük, és büszkék vagyunk arra a nemes gesztusra, hogy az ajándékozás révén Esterházy Péter és Gitta könyvtárának őrzői és ápolói lehetünk.»

Az előkészítés után tavaly október 29-én írták alá a család és az evangélikus egyház közötti ajándékozási szerződést, és a tél folyamán megtörtént a mintegy négy száz könyvfolyóméternyi kötet bedobozolása. ▶

FOTÓ: MARTIN VUKOVITS

A könyvtár ideiglenesen az Északi Evangélikus Egyházkerület székházába került, ahol a feldolgozási munka is zajlani fog. A könyvtár végleges helye az evangélikus egyház székházában lesz.

Ezzel kapcsolatban Fabiny Tamás elmondta: „Amikor Esterházy Gittának megmutattuk a székházat, akkor büszkén vezettük Luther Márton szobrához, melynek talapzata előtt a reformáció indulásának ötszázadik évfordulójára készült Kálvin téri installáció egyik feliratos köve lett elhelyezve. A kilencvenöt kő közül mi azt választottuk, amelyen Luther Mártontól és Esterházy Pétertől való idézet áll: »Nincs nagyobb ellenségünk önmagunknál« – olvasható Luther Mártontól, míg Esterházy Pétertől ez az idézet van köbe vésvé: »Luther kérdése az volt: talállok-e egy irgalmas Istent. Az én kérdésem: talállok-e egy irgalmas embert.« Talán ez is kifejezi, hogy az evangélikus egyház hagyományához a lelkeség és a kultúra egyaránt hozzátartozik. Az evangélikus egyház az elmúlt ötszáz évben általában nagy felekezeti nyitottságot tanúsított, ha tudományról vagy kultúráról volt szó. Így lehet, hogy Luther és Esterházy jól megférnek egymás mellett.”

Ablaknyitás, értékmentés

Az Evangélikus Országos Gyűjtemény az elmúlt években egyre nagyobb tekintélyre tett szert – mondta Pröhle Gergely. „Mind a múzeumnak, mind a könyvtárnak és a levéltárnak jelentős a felhasználói köre, a muzeológiai találékonyosság és az alapos filológiai munka szakmai körökben nagy elismerésnek örvend. Ezzel összefüggésben van a székház építészeti megújulása is. A földszinti levéltárban Luther Márton végrendeletét őrizzük, fölötté található a könyvtár, míg a legfelső szinten van a templomunk. Az épület szimbolikájában hordozza azt az egységet, ami az evangélikus egyház lényege is: a tudományosság és a művészeti nyitottság számunkra nagyon fontos. Ugyanakkor nem egyfajta kultúrprotestantizmusba hajlunk, hanem mindezek fölött ott van a minket meghatározó lelkeség, azaz Isten ígéje.”

Az Esterházy-könyvtárral kapcsolatban Pröhle Gergely hangsúlyozta: az evangélikus tudományosság tekintélyének növekedését látja abban, hogy egy ilyen jelentős író könyvtára került hoz-

zánk. Országos felügyelőként büszke arra – tette hozzá –, hogy egyházunk művészi, irodalmi és kulturális igényességére is törekszik: „A tudománynak és a kultúrának teljesen természetes közege székházunk. Ez azonban nem újdonság, hanem a hagyományhoz való visszatérés. Ne felejtjük el, hogy valaha a kiváló történész, Mályusz Elemér is e falak között dolgozott, békebeli hivatali elődöm, Radvánszky Albert is élő kapcsolatban volt korának tudósaival, művészeivel. Amit ma csinálunk, az e nemes hagyomány 2.0-s változata, hiszen a régiségeink megóvása mellett nemcsak könyveket, hanem kortárs képzőművészeti alkotásokat is gyűjtünk” – fogalmazott.

Az Esterházy-könyvtár gyűjteménybe kerülésével kapcsolatban Hubert Gabriella irodalom- és könyvtörténész, az Evangélikus Országos Gyűjtemény igazgatója kiemelte: „Elsősorban nem a hagyományos értelemben vett kultuszt, ez esetben az Esterházy-kultuszt akarjuk építeni. Ez nem a mi feladatunk, hanem a régít, a Podmaniczky–Degenfeld-könyvtárat és az újat, Esterházy Péter és Gitta könyvtárat akarjuk összekapcsolni, belevinni tágabb értelemben a magyar, szűkebb értelemben az evangélikus kultúra vérkeringésébe. Hogy az Esterházy család ajándékaként a gyűjteménybe került a könyvtár, az egybevág stratégiai céljainkkal is, hiszen évek óta törekszünk kortárs művészeti gyűjteményünk gyarapítására is. Többek között Benczúr Emese, Karátson Gábor és Konok Tamás meghatározó alkotásaival bővült kortárs képzőművészeti gyűjteményünk. Ezek nagyon jól harmonizálnak az Esterházy-könyvtárral.”

Az evangélikus gyűjtemény azt a missziót is teljesíti, hogy az egyház ablakát a külvilág számára is kitarja – tette hozzá Hubert Gabriella. „Ezt az ablaknyitást még színesebbé teszi az, hogy egy, a gyűjteményünk egészét tekintve kevésbé képviselt területen is értékmentést végezhetünk. Esterházy Péter és Gitta könyvtára mind egyedi darabjaiban, mind egészében olyan érték, amire büszkék vagyunk, hogy mi őrizhetjük és szolgáltathatjuk.”

A jövőnek is dolgoznak

A könyvanyag jelentékeny része magyar és német irodalom. Található benne néhány, a családban öröklődő könyv is, és

természetesen rengeteg dedikált kötettel is találkozhatunk. Főleg Esterházy Gitta érdeklődési körét tükrözi a sok képzőművészeti album, és természetesen nagy számú történelmi tárgyú kötet is alkotja a gyűjteményt.

FOTÓ: ESTERHÁZY MARCELL

Fabiny Tamás elmondta, hogy az Esterházy család a könyvtár egyházunknak adományozásán túl azt is vállalta, hogy összegyűjti és a gyűjteménynek adja Esterházy Péter eddig megjelent könyveinek összes kiadását, beleértve az idegen nyelvű köteteket is. A családdal való jó együttműködést jelzi továbbá, hogy mindezt nemcsak visszamenőlegesen, hanem a jövőre vonatkozóan is vállalta a család. A tervezett könyvtárrészlegben pedig nemcsak a könyveket mutatják majd be, hanem egyes személyes tárgyakat is ki fognak állítani.

Pröhle Gergely a könyvtár dedikált példányait említve elmondta: „A hálózat kutatás szempontjából nagyon fontos, hogy milyen kézírásos ajánlással ellátott kötetek vannak Esterházy Péter és Gitta könyvei között. Egykori múzeumigazgatóként is igen lényegesnek tartom, hogy kiváló szerzőink hagyatéka Magyarországon maradjon, hiszen így válik igazán kutathatóvá, értékelhetővé a magyar anyanyelvi, irodalmi, kulturális hagyományba való illeszkedésük. Ezért is köszönöm a családnak, hogy a könyvek esetében így döntött. Ezzel a gyűjtemény a magyar közgyűjteményi hálózat elemévé válik” – tette hozzá az országos felügyelő.

Az Evangélikus Országos Gyűjtemény az Esterházy-könyvkollekciónak nemcsak a feldolgozását és digitalizálását tervezi, hanem szándékában áll ki is támogatni a kört és az olvasókhöz fordulni: „Gyűjtést indítunk, hogy ki-ké digitális formában küldje el azokat a dedikációkat, illetve az Esterházy által kézzel javított

szövegeket, amelyek a tulajdonukban vannak. Arra törekszünk, hogy minél teljesebben sikerüljön ezeket a magánkézben lévő kötetekben olvasható kézírásokat a jövő számára megörökíteni” – tette hozzá a gyűjtemény igazgatója.

Követhető feltárás

Az Evangélikus Országos Gyűjtemény munkatársai úgy tervezték, hogy ez év áprilisában kezdik meg a kollekció feldolgozását, ezt azonban a koronavírus-járvány miatt későbbi időpontra kellett halasztaniuk. Hubert Gabriella a feldolgozással kapcsolatban elmondta, hogy több lépésben kívánják bemutatni és elérhetővé tenni a könyvtárat.

„A gyűjtemény minden egységének, így a könyvtárnak is saját honlapja van. Az Evangélikus Országos Könyvtár honlapján külön alfejezetet szentelünk Esterházy Péter és Gitta könyvtárának és az ezzel kapcsolatos munkának, híreknek, eseményeknek. A honlapnak egyrészt

lesz egy népszerűsítő része, másrészt a tudományos kutatás számára is információkat közlünk majd. Itt a feldolgozás üteméről is tájékoztatunk, valamint a munkafolyamat során feltárt minden érdekesebb pillanatról is hírt fogunk adni. Így nem kell a teljes feldolgozási munka végéig várni, követhető lesz a feltárás folyamata mind a kutatók, mind az Esterházyt szerető olvasók számára” – mondta a gyűjteményi igazgató.

Az intézmény munkatársai arra is törekednek, hogy munkájukkal minél inkább bekapcsolják ezt a könyvtáregységet a tudományos és közművelődési vérkeringésbe. Mindezeket túl azt tervezik, hogy az Esterházy-könyvtárat különböző eseményeken mutatják majd be. „A gyűjtemény az egyetemek és a tudományos kutatók felé nyitottan közös projekteket is végez. Nyilvánvaló, hogy az Esterházy-könyvtár vonatkozásában is ezt fogjuk tenni” – tette hozzá a gyűjteményvezető.

2022 őszére tervezik a könyvtár méltó körülmények közötti megnyitását, ek-

korra elkészítik az anyag számítógépes feldolgozását is. Addig is a virtuális térben lesz jelen a könyvtár.

Esterházy és a teológia

Irodalmárok és szépirodalmat szerető olvasók számára mindig is csemege volt az Esterházy-szövegekben található vendégszövegek felfejtése. A könyvtár evangélikus egyházhoz kerülésével abban is bízhatunk, hogy ennek egy meghatározó szegmensének, az Esterházy Péter szinte minden szépirodalmi művében megtalálható bibliai és teológiai vendégszövegeknek a szélesebb kutatása is elkezdődik.

„A *Fuhasrok* is tele van olyan motívummal, apokaliptikával, teológiailag is minősíthető vonatkozásokkal, amelyeknek a feldolgozásához teológiai ismeret is szükséges” – mondta Fabiny Tamás. Az elnök-püspök a *Javított kiadással* kapcsolatban megjegyezte, hogy egyrészt nagyon izgalmas az ügynökkérdés, amellyel akkor már az egyházban és a társadalomban is foglalkoztak, de a könyv teológiai értelemben is kincsesbánya.

„Magam akkortájt írtam Júdásról a habilitációs dolgozatomat. Bámulatra méltó, hogy Esterházy Péter milyen igényesen dolgozott fel sok Júdással kapcsolatos anyagot. Ezeket a szövegeket édesapjának gyűjtötte, mintegy reflexióként. A szövegben valahol írja is: »Na, öreg, ennyit tudtam kihandlítani neked.« A *Javított kiadásban* nem egyszerű egyházi vagy vallási hatástörténeti értelmezéssel találkozunk, hanem szakirodalmi ismerettel. Esterházy teológiailag is mehökkentően jól értelmezett, ugyanakkor a szépirodalom igényességével dolgozta be ezeket a vendégszövegeket alkotásába.”

Az evangélikus elnök-püspök teológiailag is nagyon izgalmas munkának tartja Esterházy Péter 2013-ban megjelent, *Egyszerű történet vessző száz oldal – A Márk-változat* című könyvét is. „Esterházy Péter ennek a műnek a létrejöttéhez nagyon komoly márk teológiai szakirodalmat dolgozott fel” – mondta. Fabiny Tamás elmesélte, hogy Esterházy 2015 januárjában volt a budavári evangélikus szabadegyetem résztvevője, ahol éppen erről a kötetéről beszélgettek. „Oda nemcsak a könyvét hozta magával, hanem teológiai szakkönyvet is, hogy pontosan tudjon idézni.”

FOTÓ: BALOGH KRISZTA

Esterházy Péter-idézet a reformációi emlékkövön az országos iroda udvarán
– Fabiny Tamás Esterházy Gittával

■ GALAMBOS ÁDÁM
Forrás: Evangélikus.hu

Keresztény könnyűzenéről tudományosan

Van, aki rajong a keresztény könnyűzenei dicsőítésért, azt látja az egyetlen és üdvözítő templomi zeneszolgálatnak, más a hagyományos orgonazenével vagy harmóniummal kísért éneklés híve, és olyan gyülekezet is akad, ahol történelmi jelentőségű kiegészítés jött létre: a hagyományos énekeskönyvet is használják, és a gitáros dicsőítő énekek is helyet kapnak a liturgiában.

Povedák Kinga tavaly év végén megjelent *Gitáros apostolok – A keresztény könnyűzene vallástudományi elemzése* című monográfiája remek példa arra, hogy egy ilyen megosztó jelenségről is lehet higgadtan, tudományos alaposággal és objektív szemlélettel beszélni. Vállalkozásának komolyságát mi sem tükrözi jobban, mint az, hogy magyar nyelven elsőként igyekszik bemutatni a vallási könnyűzene kialakulásának folyamatát, a keresztény könnyűzene irányzatait, valamint e sajátos szubkultúra hazai kultúrtörténetét.

A Magyar Tudományos Akadémia és a Szegedi Tudományegyetem Vallási Kultúrakutató Csoportja *A vallási kultúrakutatók könyvei* című sorozatának 46. köteteként megjelent, bő kétszáz oldalas monográfia zeneantropológiai megközelítéssel vizsgálja a keresztény könnyűzene kultúra- és közösségformáló szerepét. Kitér a szocializmus éveinek jellegzetességeire, felhasználja a titkosrendőrségi megfigyelések dokumentumait, és bemutatja a kortárs vallási zenei tendenciákat, a „pünkösdzicalódás” folyamatát is.

„A kutatónak egy olyan hihetetlenül tarka és gazdag zenei világ rejtjeleit kellett megfejtenie és összeolvasnia, amelyben egymás mellett élnek és egymással ötvöződnek az egy szál gitárral a tábornút mellett összejöveteleken előadott énekek és a pünkösdi istentiszteleteken megszólaló professzionális liturgikus dalok, amelyek más esetben már stadionokban rendezett dicsőítő koncerten fordulnak elő – írja ajánlójában Kamarás István OJD. – Ahhoz, hogy a szerző megragadhasa a keresztény könnyűzenét mint a társadalmi változásokra adott és az egyházban zajló nyelvújítást felgyorsító választ, valamint az erre érkező világi és egyházi válaszokat, komplex vallástudományi (csak a legfontosabb elemeit említve: vallástörténeti, vallásantropológiai, művészet- és val-

lásszociológiai) kutatások eredményeire támaszkodó, több szolamban olvasható könyvet kellett írnia, egyaránt megfelelve a tudományosságnak és a »laikus« érdekfűző olvasmányigényeinek.”

A személyes indíttatásból – a szerző édesapja, Szűcs László, »Sali«, egykori »gitáros apostol« emlékére – fogant kutatás Povedák Kingának eddig egy évtizedes aprólékos munkáját jelentette. A szerző doktori kutatását is magában foglaló szöveg jól egyensúlyoz a tudományosság követelményei és a szélesebb körű befogadhatóság között. Olvashatunk a fogalmi mező pontosításáról (azaz arról, hogy mit tekinthetünk keresztény könnyűzenének, és mit nem), valamint a kutatómódszertan kijelöléséről éppen úgy, mint a katolicizmus modernizációjáról, a keresztény könnyűzene történetéről és nemzetközi megítéléséről.

A kötet talán legizgalmasabb része azonban egyértelműen a magyarországi közelmúlt világába kalauzolja el az olvasót. Az 1968 húsvétján a budapesti Má-

tyás-templomban bemutatott beatmisétől a »gitáros apostolok« révén mozgalom-má vált keresztény könnyűzene olyan történéseibe enged bepillantást, amelyekről a legtöbben még csak nem is hallottunk, vagy ha igen, akkor legfeljebb csak a beatkorszak világi eseményei kapcsán. Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában őrzött dokumentumok rosszállóan szólnak a keresztény könnyűzenéről, egy jelentés például »nacionalista és pornográf »templomdiscónak« minősíti. A helyi papság azonban ennek ellenére bátran kiállt mellette, és segítette a térnyerését. Ennek bemutatása ma is kifejezetten fontos, hiszen rávilágít a folyamatok kétoldalúságára és arra, hogy az eredmények eléréséhez nélkülözhetetlen az együttműködés.

„Első ránézésre úgy tűnik, hogy napjaink felé közeledve a keresztény könnyűzene egyre inkább könnyűvé, felszínessé és divatosabbá válik. Olyan jelenséggé, amely elvesztette egykori lényegét, alternatív lelkiségi jellegét, és sokkal inkább feloldódni látszik a világi szórakoztató kultúrában. Ha azonban mélyebben a jelenség mögé nézünk, ennél lényegesen összetettebb képet kapunk” – olvashatjuk a könyv kortárs tendenciákról szóló utolsó fejezetének elején. A szerző több oldalról és alapos vizsgálattal járja körül a kérdést. Szekularizáció, elzárkózó egyház, átalakuló ifjúsági vallásosság, funkcionális közösség- és mítoszhiány, szinkretizmus [különböző vallási, filozófiai, műveltségi irányok elemeinek elegyítése – a szerk.], felekezeti köztiség, karizmatikusság, szent és profán keveredése, posztmodern töredezettség egyaránt előkerülnek elemzésében.

Az otthoni vagy szakmai olvasmányoknak egyaránt jó szívvel ajánlható könyv epilógusának zárósorait olvashatjuk az elmúlt évek történéseinek reflexiójaként is, ám nem lehet nem észrevenni benne a reménység hangját. [...]

■ KÖRÖSVÖLGYI ZOLTÁN

Forrás: Magyar Kurír

.....
Az írás elsőként az Új Ember katolikus hetilap március 29-i számának Mértékadó című kulturális mellékletében jelent meg.

A kisebbségi egyház áldásai

Ambrosius finn metropolita gondolatai egyházunkról

A kisebbségi egyházaknak a 2000-es években jóval több lehetőségük van megvalósítani Krisztus egyházának közös feladatát, mint korábban. A hagyományos, „uralkodó egyházak” ideje lejárt.

Mindez akkor valósulhat meg, ha a kis egyház nem fordul befelé. A gettósodás veszélye folyamatosan jelen van a kis közösségek életében, különösen, ha meg vannak győződve saját kiválóságukról és igaz tanításukról. A Magyarországi Evangélikus Egyház – egy kis lélekszámú egyház – közösségi életében való részvétel gazdagító élménye szinte egész életemet végig kísérte. Enélkül aligha lennék az, aki most vagyok.

A közösségi életre jó példákat kínál az *Evangélikus Élet* néhány héttel ezelőtti száma. Az evangélikus egyház által képviselt nyitott lelkiségre és bátorságra ad példát, amelyet saját egyházamban is szívesen látnék.

A lap beszámolt a januári ökumenikus imahét országsszerte tartott közös alkalmairól. Kiderült, hogy az elnök-püspök titkára a keleti egyházhoz tartozik. Olvashattunk arról, hogy a reformáció öröksége közelebb hozza egymáshoz a katolikusokat és az evangélikusokat. Húsvét küszöbén, április elején egy budapesti sportaréna-ban bemutatják Európa legnagyobb passióját, a rendezvény szónoka Erdő Péter bíboros. *[A vészhelyzetre tekintettel a Passió 2020. április 4-re tervezett előadásai elmaradtak. – A szerk.]*

Az ökumenikus imahét végén keresztény-zsidó imaórát tartottak, de még meglepőbb volt a híradás egy

FOTÓ: ORTI.FI

holokausztúlélő zsidó színész előadásáról egy evangélikus gyülekezetben. A téma Magyarországon fájó, hiszen amikor Németország már vesztesre állt a világháborúban, a magyar zsidókat illetve koncentrációs táborba szállították, közel hatszáz ezren veszttek oda.

Ezek a példák mutatják, hogy a Magyarországi Evangélikus Egyház miként

határozza meg helyét és felelősségét keresztény egyházként. A kommunizmus idején minden egyház kompromisszumokra kényszerült az államhatalom irányában. A lelkészeknek jelenteniük kellett a titkosrendőrségnek. A nyakasabbakat bebörtönözték, elbocsátották, vagy távoli falvakba helyezték. Most megnyitkák az állami levéltárak. Csak az evangélikus egyháznak volt valódi bátorsága kutatást végezni püspökeinek és lelkészeinek e korszakbeli tevékenységével kapcsolatban. Minden egyháznak meg kellene tisztítania lelkét a történelem terheitől.

A Magyarországi Evangélikus Egyháznak ma mintegy kétszázötven ezer tagja van, ez a népesség 2,2 százaléka. Országsszerte körülbelül háromszáz gyülekezet működik a hívek önkéntes felajánlásából.

Minden egyház szolgálatához szükség van új benyomásokra. A Magyarországi Evangélikus Egyház nem strukturális átalakítással törekszik megújulásra, ehelyett a kis gyülekezetek tartalmi életére, az ökumenikus jelenlétre és a kölcsönös tanulásra koncentrál. Jó példák a mi egyházunk számára is Finnországban?

AMBROSIUS,

a Finn Ortodox Egyház metropolitája
(Fordította: Pap Kinga Marjatta)

.....
Az írás eredetije március 16-án jelent meg a Sofia.fi/ambrosius honlapon.

Karzatlépcső – új sorozat az evangélikus énekek megismertetésére

Az Evangélikus Kántorképző Intézet munkatársai Karzatlépcső címmel kisfilmsorozatot indítottak. A YouTube-csatornán megtekinthető epizódokban egy-egy gyülekezeti énekkel ismertetik meg a nézőket.

Az egyes epizódok tíz-tizenöt percesek, így lehetőség van arra, hogy az evangélikus énektanárok a távoktatásban is alkalmazhassák. A sorozat egyaránt használható a felső tagozaton és a gimnáziumi osztályokban. „Bízunk abban, hogy az iskolapadból

kiöregedett gyülekezeti tagok is szívesen megnézik a bemutatókat ismeretterjesztő és az otthoni éneklésre serkentő jellegük miatt – mondta a műsorról Bence Gábor, a kántorképző vezetője. – A sorozat egyik érdekessége az, hogy a felvételeket a mind-

össze tizenkét éves Szepesfalvy Bence készíti, ő vágja és rendezi is a filmet. Reméljük, hogy így a sorozat képi világa közel áll majd a diákkorú nézők ízléséhez.”

Az első epizód az egyik legismertebb húsvéti énekünket mutatja be: *Krisztus feltámadt* (EÉ 213). Közreműködők: Bence Gábor, Ecsedi Klára, Ecsedi Szusza, Muntag Lőrinc és Pócs Miklós.

Forrás: *Evangélikus Kántorképző Intézet*

Online János-passió Lipcséből

Nagypénteken a világvárvány ellenére felhangzott Johann Sebastian Bach János-passiója a lipcsei Tamás-templomban. Az eseményt az interneten online közvetítették.

A programot a lipcsei Bach-fesztivál igazgatója, Michael Maul kezdeményezte, aki a hónap elején kénytelen volt bejelenteni a júniusi nagyszabású rendezvény lemondását. A *János-passió* ugyanis a júniusi fesztiválnak is egyik kiemelkedő koncertje lett volna: a lipcsei piactéren ötezer ember énekelte volna együtt Bach világhírű művét. „Úgy vélem, hogy Németországban

több száz, húsvétra tervezett Bach-passiót mondtak le, világszerte pedig valószínűleg több ezret” – mondta Michael Maul.

Nagypénteken délután három órakor Bach remekművének egyfajta kamarazenei változata csendült fel a zeneszerző sírjánál. A Tamás-templomban tíz zenész muzsikált. Egy már elkészült playbackhez a világ minden részéből csatlakoztak zené-

szek, karénekesek. Egy osztott képernyőn ezt sugározták élőben a templomból, azt érzékeltetve, hogy világszerte együtt zenél a Bach-közösség. Az előadást az MDR német rádió- és televíziócsatorna honlapja és a lipcsei Bach-archívum Facebook-oldala közvetítette. A nézőknek digitális programfüzetben biztosították a korálok kottáját, így otthonról együtt énekelhettek az énekesekkel.

A felvett koncertet később a rádióban és a televízióban is leadják majd.

Forrás: Magyar Nemzet

Elhunyt Peskó Zoltán karmester

Életének 84. évében hosszas betegség után, március 31-én elhunyt Peskó Zoltán. A világhírű karmester, zeneszerző, a pécsi Pannon Filharmonikusok egykori zeneigazgatója régóta a Luganói-tó mellett, a svájci Neggióban élt, de kivételesen fényes földi pályafutását szülővárosában fejezte be.

Evangelikus egyházzeneszcsaládban született 1937-ben Budapesten. Édesapja, id. Peskó Zoltán és testvére, Peskó György orgonaművészek. Középiskolás éveit a farsori evangélikus gimnáziumban töltötte, és 1962-ben a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán szerzett zeneszerzői diplomát.

1964-ben disszidált, tanulmányait Olaszországban és Svájcban folytatta. A karmesterséget Sergiu Celibidache, Pierre Boulez és Franco Ferrara mellett tökéletesítette. Operakarmesterként tizenkét ország nyolcvanöt operaházában lépett fel szerte Európában és az Egyesült Államokban. 1965-ben debütált hangversenyen az olasz állami rádiózenekar élén. 1966–1973 között Lorin Maazel mellett dolgozott a Berliini Állami Operaház karmestereként, és tanított a város zeneművészeti főiskoláján. 1970-ben a milánói Scalában vezényelt, és elindult nemzetközi karrierje: vezényelte a Berliini Filharmonikus Zenekart, a BBC Szimfonikus Zenekarát és az amszterdami Királyi Concertgebouw Zenekart, de a világ számos városában megfordult.

Pályájának súlyponti részét az operadirigálás jelentette, noha a világ nagy szimfonikus zenekarainak élén is gyakran fellépett. Szívesen adta elő magyar szerzők – Bartók Béla, Kodály Zoltán, Veress Sándor, Ligeti György, Kurtág György,

Szóllósy András és Eötvös Péter – műveit is. Mindemellett a 20. századi olasz zene elkötelezett előadója volt.

1973-ban a bolognai Teatro Comunale vezető karmestere lett. 1976-ban és 1977-ben a velencei Teatro La Fenice,

tehetséget követel. A jelentős karmester elsősorban jelentős zenész. De lehet, hogy manuálisan olyan ügyetlen, hogy nem jön át, amit akar. Az is előfordulhat, hogy valaki nagyszerű szervező, kitűnően tud előkészíteni, és így tovább, s ez az oldala kompenzálja egyéb hiányosságait. Egy-egy nemzedékben talán négy-öt igazán nagy karmestert ismerek.”

Peskó Zoltánnal számos lemezfelvétel készült a CBS-nél, a Hungarotonnal, a So-

FOTÓ FORRÁSA: FIDELIO.HU

majd 1978-tól 1983-ig a RAI (Olasz Rádió és Televízió) milánói szimfonikus zenekarának, 1996–2000 között pedig a düsseldorf-uisburgi opera vezetője volt. 2001-től 2005-ig a lisszaboni Operaház fő-zeneigazgatójaként és a Portugál Szimfonikus Zenekar vezető karmestereként dolgozott.

A vezénylésről így nyilatkozott a *Muzsika* folyóiratban: „A dirigálás igazán sokrétű

nynál, a Supraphonnál és más kiadónál. Zeneelméleti szakíróként is ismert, írásai különböző zenei folyóiratokban jelentek meg. Lényegesek az új olasz zene témájával foglalkozó munkái. Az utóbbi két évtizedben szerepelt Magyarországon is, 2007-ben megkapta a Bartók-Pásztory-díjat. 2009-től 2011-ig a pécsi Pannon Filharmonikusok zeneigazgatója volt.

■ *Forrás: Fidelio.hu*

Mit kezdjek magammal?

Az elmúlt hetek eseményei mindannyiunknak több mint zavarba ejtők voltak. A járvány terjedése, a kijárási korlátozás lakásunk falai közé zárt minket, hirtelen megszokott elfoglaltságaink estek ki, emberi kapcsolataink szűkültek be. Sokan nem tudnak mit kezdeni az üressé lett idővel, és eluralkodik rajtuk a magatehetetlenség, a céltalanság, a félelem érzése. De mindeközben nem szabad elfejtenünk, hogy mire hívott el minket Urunk Jézus: hogy só és világosság legyünk. Ne felejtsük el azt sem, hogy ebben a helyzetben is lehetünk Jézus hordozó és képviselői.

A prófétálás nem más, mint a Jézus Krisztusról való bizonyágtétel. Ne szégyelljünk beszélni Urunkról, a benne kapott bűnbocsánatról, az örök élet reménységéről. Isten ígéje, a bizonyágtétel most sincs karanténba zárva. Igaz, most nem lehet meglátogatni a magányosokat, de telefonon fel lehet hívni őket. El lehet olvasni nekik a napi igéket. Egyre több gyülekezetnek van honlapja, és azon megtekinthetők videós istentiszteletek. Akik otthonosak az információs technikában, segíthetnek a felvételek elkészítésében és az interneten való közzétételükben. Minden gyülekezetben van

Most van időnk, vagy legalábbis lehetne időnk. Ezt a karanténból is meg tudjuk tenni, az idős ember is meg tudja tenni.

Eszembe jut nagyanyám, aki a kilencvenöt évesen gyakran panaszkodott: „Én nem tudom, miért élek még! Mit akar még velem a Jóisten? Miért nem visz már haza?” Csendesen azt válaszoltam: „Talán mert akkor nem lenne, aki értünk imádkozna.” És ő imádkozott, nemcsak értünk, nemcsak a családjáért, hanem a rádióban hallott híreket is imává formálva imádkozott az országért, a szegényekért, azokért, akik háborútól szenvedtek. Beszűkülte életkörülményeiket kitágítja az imádság.

Nagyon aktuális lett most ez a májusi havi igé. És nem kell sokat törni a fejünket, hogyan szolgálhatunk. Most nem elgondolkodni kell, hanem nekifogni és cselekedni. Úgy, ahogyan énekeskönyvünk 455. számú éneke mondja:

*Testvéreim javáért
Fáradnom, küzdenem
Adj erőt, örök Isten,
Én édes Istenem,
Hogy tövises pályámon
Ragyogjon szeretet,
Mert aki boldogít más,
Boldog csak az lehet!*

[...]

*E földön annyi a könny,
És annyi itt a seb,
Mi volna boldogítóbb,
Mi volna édesebb:
Mint a könnyet szárítani,
Habár egy cseppet is,
Mint a sebet kötözni,
Habár csak egyet is.*

*Te mint samaritánus
Szolgáltál, Jézusom,
Hogy példádát kövessem,
Szívőből imádkozom.
Hadd legyek tanítványod
A te Lelked szerint,
Akit a jötevésre
A szíve kényszerít!*

■ BALICZA IVÁN

„Ki milyen lelki ajándékot kapott, úgy szolgáljatok azzal egymásnak, mint Isten sokféle kegyelmének jó sáfárai...” (1Pt 4,10)

Erre szólít minket májusi havi igénk: lelki ajándékainkkal szolgáljunk egymásnak. Mindezt pedig azért tegyük, „hogya – amint igénk folytatódik – mindenkor Isten dicsőíttessék Jézus Krisztus által, akié a dicsőség és a hatalom örökkön örökké”.

Hitünk ugyanis nem csak magunknak szól, nem csak önmagunkat gazdagítja. Jézus feladatot adott minden hívőnek, és ehhez a Szentlélek adott lelki ajándékot, amellyel egymást, a gyülekezetet kell építenünk. Mindnyájan az Úr sáfárai – ma talán úgy mondhatnánk: vagyongazdálkodói – vagyunk. Pál apostol fel is sorolja ezeket az ajándékokat: A Római levél 12. fejezetében említi a prófétálás, szolgálat, tanítás, bátorítás, adakozás, vezetés és könyörületesség lelki ajándékait. Az Első korintusi levél 13. fejezetében pedig a legnagyobb ajándékról, a szeretetről szól. Ha meggondoljuk, mind olyan, amelyhez nem szükséges semmilyen különleges tehetség, csak készség arra, hogy használjuk ezeket.

nak, akiknek e-mail-címük is van; lehet levelezőlistát készíteni és azon keresztül küldeni áhítatokat, igehirdetéseket.

Amit a szolgálat szó fog össze, gazdag csokor. Mindig az a szolgálat, ami szeretetből fakadóan gazdagítja, segíti a másik ember életét. Már az sokat segít, ha megkérdezzük: „Hogy vagy, el vagy-e látva, szükséged lenne-e valamire?” Vannak, akik szívesen beszélgetnek, türelemmel meghallgatják a másik panaszát, tanácsot adnak, bátorító szavakkal ébresztenek reménységet a másik szívében. Szolgálat, ha el tudunk menni bevásárolni, ha kiváltjuk valakinek a gyógyszerét, ha elintézzük valamilyen adódó sürgős ügyet. Nem lehet mindent felsorolni, de aki szolgál, az meglátja, hol van szükség, mi lenne a segítség. A szolgálat szeretetből fakad – és a szeretet találékony.

Van még egy nagy szolgálat, amelyre mindenki tud végezni: az imádság. Most átélhetjük, hogy semmivé foszlik a gyakori kifogásunk, hogy nincs időnk imádkozni.

Egyházunkban teljes a bizalom az OORI felmentett főigazgatója iránt

„A Magyarországi Evangélikus Egyház Országos Presbitériuma az egyház szervezetéről és igazgatásáról szóló 2005. évi IV. törvény 128. § (5) bekezdése alapján – utalva az evangélikus kórházról szóló 1/2019. (II. 22.) zsinati határozatra – továbbra is változatlan mértékben és formában számít dr. Cserháti Péter testvérünk mentori közreműködésére annak az evangélikus kórháznak az alapítási előkészítésére, amit a Magyarországi Evangélikus

Egyház és Magyarország kormánya között aláírt megállapodás is rögzít” – írták a testület tagjai abban a határozatban, amelyet április 14-én távzavazáson fogadtak el.

„Teljes mértékben meg vagyunk győződve dr. Cserháti Péter magas szintű szakmai és emberi alkalmasságáról, hozzáértéséről, valamint elkötelezettségéről a gyógyító munkában és annak szervezésében” – hangsúlyozták az országos presbitérium tagjai. *Forrás: MEE OP*

*Az Országos Orvosi Rehabilitációs Intézet (OORI) több mint száz dolgozója állt ki spontán demonstráció formájában is az intézmény főigazgatója mellett, miután húsvétvasárnap az Ember Erőforrások Minisztériuma megszüntette a megbízatását. A szakatlanul kemény hangú minisztériumi tájékoztatás szerint a felmentés oka az volt, hogy a járványügyi veszélyhelyzetben Cserháti Péter nem teljesítette az operatív törzs által jóváhagyott, a Nemzeti Népegészségügyi Központ által a koronavírus-járvánnyal kapcsolatban kiadott utasításokat a felkészülésre. (A kórház dolgozóinak tájékoztatása szerint valójában a megkívántnál több ágyat szabadítottak fel.) Cserháti Péter fontos posztokat látott el az Orbán-kormány felkérésére: 2010-től egészségügyi helyettes államtitkár volt, majd 2013-ban miniszteri biztossá nevezték ki, a rehabilitációs szakellátás fejlesztéséért is felelt, majd 2016-ban a budapesti ellátás átszervezésével bízták meg; ez 2019 májusáig tartozott hozzá. *Forrás: Index.hu**

Evangelikus Élet

A Magyarországi Evangélikus Egyház lapja

Megjelenik kéthetente

- E-mail: evelet@lutheran.hu
- EvÉlet online: www.evangelikuselet.hu
- Hirdetésfelvétel: hirdetes@evelet.hu
- Előfizetés: kiado@lutheran.hu
- Szerkesztőség: 1085 Budapest, Üllői út 24. Tel.: 06-20/824-5519. Szerkesztőségi titkár (hirdetési ügyek referense): BALLA MÁRIA (maria.balla@lutheran.hu)
- Megbízott felelős szerkesztő: KÉZDI BEÁTA (beata.kezdi@lutheran.hu)
- Hírszerkesztő: T. PINTÉR KÁROLY (karoly.pinter@lutheran.hu)
- Olvasószerkesztő: DOBSONYI SÁNDOR (sandor.dobsonyi@lutheran.hu)
- Korrektor: MÁTÉ TÓTH ZSUZSANNA (matetot@gmail.com)
- Tervezőszerkesztő: SZABÓ DÁVID KÁROLY (david.szabo@lutheran.hu)
- Rovatvezetők: BALLA MÁRIA – Oratio oecumenica (maria.balla@lutheran.hu), SZABÓNÉ MÁTRAI MARIANNA – A vasárnap igéje (mariann.matrai@lutheran.hu),

FÜLLER TÍMEA – Gyermekeknek

(f.timea.71@gmail.com),

TAMÁSY TAMÁS – Új nap – új kegyelem

(tamytam@t-online.hu),

DR. ECSEDI ZSUZSA – Cantate

(ezsu@lutheran.hu),

MÁNYOKI JÁNOS – Thesaurus

(janos.manyoki@lutheran.hu),

STIFNER-KÓHÁTI DOROTTYA – Tallózó

(evtallozo@gmail.com)

- Kiadja a Luther Kiadó (kiado@lutheran.hu), 1085 Budapest, Üllői út 24.

Tel.: 06-1/317-5478, 06-20/824-5518

- Felelős kiadó: ANTAL BÁLINT, a Luther Kiadó igazgatója (balint.antal@lutheran.hu)
- Nyomdai előállítás: *MondAt Kft.* (2600 Vác, Nádas utca 2.) • www.mondat.hu Felelős vezető: NAGY LÁSZLÓ
- Árusítja a kiadó.
- Terjeszti a Magyar Posta Zrt. Terjesztési ügyekben reklamáció a Magyar Posta Zrt. Hírlapüzletág telefonszámán: 06-1/767-8262 és a Luther Kiadónál.
- INDEX 25 211, ISSN 0133-1302
- Előfizethető közvetlenül a kiadónál vagy postautalványon. Az előfizetési díj belföldön (illetve Románia és Szlovákia területén) negyedévre 3900 Ft, fél évre 7800 Ft, egy évre 15 600 Ft, más európai országba egy évre 52 500 Ft (167 euró), egyéb külföldi országba egy évre 61 400 Ft (195 euró). Csak a minden hónap 15-ig beérkező lemondásokat tudjuk az azt követő hónap elsejével regisztrálni, ellenkező esetben még egy hónapig jár az újság.
- Beküldött kéziratokat nem őrünk meg és nem küldünk vissza.
- Címlapfotó: MAGYARI MÁRTON

ORATIO OECUMENICA

Örökkévaló Isten, mennyei Atyánk!
Ma is szívből hálát adunk néked azért, hogy életünk során megismerhettünk téged. Hálát adunk a veled való kapcsolatunkért, annak lehetőségéért és áldásaiért, s hogy ezáltal minden földi örömnél mélyebb és teljesebb örömet ajándékozol nekünk.

Kérünk, ezekben az időkben is erősítsd közösségeinket, összetartozásunkat, a te népedet mindenütt a világon. Adj nekünk leleményességet, hogy felfedezzük ajándékaidat, lehetőségeinket az egymás iránti szeretetre. Mások iránt is indíts bennünket szeretetteljes tanúságtételre.

Áldj meg minket hivatásunkban, mindennapi feladataink közepette. Áldj meg bennünket emberi kapcsolatainkban, családjainkban. Segítsd a felelősségünket hordoznunk ránk bízott embertársainkért, gyermekeinkért, tanítványainkért, a gondoskodásunkra szorulókért.

Ezekben a nehéz időkben is légy azokkal, akik betegségtől szenvednek; azokkal is, akiknek szívét aggodalom, félelem árnyékolja be; akiket magány, egzisztenciális fenyegetettség szorongat. Áldd meg a gyógyítás szolgálatában fáradozókat, mindazokat, akik egészségünkre és biztonságunkra vigyáznak.

Könyörgünk, áldd meg közösségeink előjáróit, településünk, országunk és a világ vezetőit, hogy mindenkor akaratomat keressék, azt felismerjék, legyen erejük és bátorságuk megcselekedni.

Könyörgünk, kísérelj el minket földi zarándokutunkon, hitünk épülésének útján. Add nekünk azt a hitbéli bátorságot, hogy amikor életünket kilátástalannak érezzük, akkor is bátran, gyermeki bizalommal a te vezetésedre tudjuk bízni magunkat.

Könyörgünk, növeld hitünket. Add, hogy a fizikai távollét idején, hiányaink átélése közepette is meg tudjuk élni az igazi, benned való közösséget a mi Urunk, Jézus Krisztus által. Ámen.

Húsvét ünnepe utáni 3. vasárnap (Jubilate)

- Zsid 11,13-19

De örülök, hogy látom!

Ezt látnom kell. Mindazok számára, akiknek ép a látásuk, nyelveken, kultúrákon átívelő annak a mondásnak az örök, egyetemes igazsága, hogy „hiszem, ha látom”. Ha nem hangoztatnánk, nem találkoznánk vele úton-útfélen, akkor is hamar újratermelné magát ez a mondás, annyira magától értetődő, hogy ilyen nagy szerepet tulajdonítunk a látásnak.

Mi sem igazolhatná jobban ennek a fontosságának a mértékét, mint azoknak a látás-sérült embereknek az öröme, akik valamilyen korrekciós szemüveget vagy akár egyfajta mesterséges „szemet” kapnak, így – legalábbis valamilyen mértékben – visszanyerik a látás képességét. Internetes hírportálok, közösségi oldalak, tévéműsorok képes beszámolóiban ilyenkor azt látjuk, hogy örömben szinte mindegyikükből mélyről jövő sírás tör elő.

Önmagában tehát a látás is öröm – az eredendően látó embernek is, hiszen észlelni valamit, felfogni, majd másoknak is megmutatni, együtt elámulni, együtt nevetni, megosztani az élményt mindig boldogságot hozó pillanatokot jelent.

Akik nem látnak, mégis hisznek. Persze az ép szem még nem elég a helyes látáshoz. Mélyebb értelemben a látásnak nagyon komoly lelki dimenziója van, amely igencsak meghatározó abban a tekintetben, hogy ki mit lát valójában, hogyan értelmezi és éli meg a látottakat. A nézés semmiképp sem tévesztendő össze a látással. Sőt épp a jézusi gyógyítások világítanak rá igazán, mennyire nem is feltétlenül a szembe érkező fényingerek határozzák meg a helyes látást – gondolva főleg a jerikói vak történetére.

A *Zsidókhöz írt levél* elénk kerülő szakasza azonban arra emlékeztet, hogy a valóban helyes látás nagyon régről ered. Egészen Ábrahámgig kell visszanyúlnunk, akinek nem csupán utódai sokszorozódnak meg, hanem a benne élő reménység is. Jobban belegondolva ezt észbontóan hosszú időt át hordozták azok, akik valami egészen mást láttak megvalósulni ebben az immanens valóságban, mint amit az érzékeik, tapasztalataik megengedtek. Mivel azonban ez a reménység messze túlmutatott mindenben, amiről álmodhattak, és amire vágyhattak, így a bennük és velük élő prófécia permanens örömforrásként örökítődtől tovább.

Sőt ez a folytonosság mindmáig megvan, és a jelen igehallgatói sem nélkülözhetik ugyanezt a lelki látást. Igaz, húsvét után mégis másként tekintünk előre – merthogy előretekinünk.

Előrelátók. Mindenki, akit Isten Szentlelke által megérint Isten hívó szava, előbb-utóbb vagy talán az első bibliaolvasás, igehallgatás alkalmával találkozik a „jobb haza” ígéretével. Ez nem az általunk ismert világot értékteleníti el, hanem ezt a világot annak a fordulathoz a helyszínévé teszi, amelynek következtében Isten

PIETER VAN AELST MŰHELYÉBŐL: KRISZTUS FELTÁMADÁSA (FALIKÁRPITÉSELET, 1524-1531; Vatikáni Múzeum, Róma)

kegyelméből az általunk ismert és felfogott keretek között megtagasztatjuk az eljövendőt, és benne élhetünk az örökben. Ezért bár hiszünk, hogy Krisztusban már beteljesedett az ígéret azon fele, amelyben Ábrahám és az ő utódai sokáig csak reménykedtek, és valósággá lett a feltámadás, mégsem a múlt eseményét látjuk a húsvéti történetben, hanem azt, ami minden Krisztus-hívőre vár.

Meg fog történni – egyszer már megtörtént, és újra meg fog történni. Igen, emberi szempontok szerint van különbség a kettő közt. Ám abban, ahogyan keresztényként előretekinünk, ahogyan annak örülünk, hogy betekintést nyerhetünk Isten tervébe, és Krisztus Urunk révén részei lehetünk a „jobb haza” ígéretének, nincs lényegi különbség az előttünk járó istenfélő igazak hitéhez, előrelátásához képest.

Jubilate vasárnapjának ezt a sajátos, egyedi örömét erősíték meg Urunk biztató szavai: „...boldogok, akik nem látnak és hisznek.” (Jn 20,29)

■ PETHŐ ATTILA

Imádkozzunk! Urunk, tárd fel előttünk lelki örökségünk minden ajándékát, és láttasd meg velünk isteni fényességedet szívünk öröme. Ámen.

Új nap – új kegyelem

Vasárnap (május 3.) *Mert arra hívott el minket az Isten, hogy békességben éljünk.* 1Kor 7,15b (2Sám 2,26a–b; Jn 15,1–8; ApCsel 17,22–34; Zsolt 148) Jeruzsálem – a békesség városa. Az új Jeruzsálem a keresztyén közösség. Nekünk kellene a békesség új központjának lennünk, mert Isten erre hívott el minket. „Békesség néktek!” Jézus nem véletlenül köszönti így tanítványait feltámadása után. Mert nyugtalan a szívünk, míg meg nem nyugszik benne. Legyünk benne, és akkor – bármilyenek is a körülmények – békességünk lesz.

Hétfő (május 4.) *A szolgálta aztán jelentette: Uram, megtörtént, amit parancsoltál, de még van hely. Akkor az úr ezt mondta a szolgájának: Menj el az utakra és a kerítésekhez, és kényszeríts bejönni mindenkit, hogy megteljen a házam.* Lk 14,22–23 (Zsolt 107,3,8; 1Móz 1,6–8; 1Pt 3,13–17) Az étterem előtt állt, az volt a feladata, hogy minél többeket becsábítson. Jól csinálta. Nem erőszakosan, nem rámenősen, csupán annyit mondott: „Én is itt eszem.” De ezt úgy mondta, hogy egy percig sem kételkedtem a szavai hitelességében. A szemében csillogott, hogy ez nem munka, hanem valóban szeretné, ha részesei lennének ennek. Isten ma arra hív, hogy kényszerítsünk bejönni mindenkit az ő házába. Hogyan? Nem erőszakosan, nem rámenősen, hanem mint akik maguk is ott esznek.

Kedd (május 5.) *[Krisztus] a láthatatlan Isten képe, az elsősülött minden teremtmény előtt. Mert benne teremtett minden a mennyen és a földön, a láthatók és a láthatatlanok...* Kol 1,15–16 (Jób 9,8–9; 1Móz 1,9–13; 1Pt 3,18–22) Kicsi gyermekeim látják a láthatatlant. A gyermeki fantázia – mondjuk, de nekünk kézzelfogható dolgokra van szükségünk. Mi már felnőttek vagyunk. Isten, aki láthatatlan, láthatóvá tette magát. Ha őrá nézünk, akkor megláthatjuk Istent. „Nézzünk fel Jézusra, a hit szerzőjére és beteljesítőjére, aki az előtte levő öröm helyett – a gyalázzal nem törődve – vállalta a keresztet...” (Zsid 12,2) Nézzünk a keresztre, és megláthatjuk Istent valódi arcát!

Szerda (május 6.) *Istenünk könyörülő irgalmáért, amellyel meglátogat minket a felkelő nap a magasságból, hogy világítsa azoknak, akik sötétségben és a halál árnyékában lakoznak, hogy lábunkat a békesség útjára igazítsa.* Lk 1,78–79 (Ézs 42,16b; 1Móz 1,14–19; 1Pt 4,1–11) „Yötön yö”, azaz „éjtelen éj”, amikor a sarkkörön túl nem bukik a nap a horizont alá. Nagy ünnep ez Finnországban, ahol az év felében sötétség van. Az emberek az utcára vonulnak, és ünnepelnek. Meglátogatott minket a felkelő fény – Jézus eljött hozzánk, hogy beragyogja az életünket. Amikor

ezeket a sorokat lejegyzem, a „maradj otthon” időszakát éljük, nem lehet az utcán ünnepelni, de a hozzánk érkező fény beragyoghatja otthonainkat. „Jer, tárjunk ajtót még ma mind” (EÉ 137,1), hogy beáradhasson a felkelő nap fénye, és ráigazítsa életünket a békesség útjára.

Csütörtök (május 7.) *Ha hűtlenek vagyunk, ő hű marad, mert önmagát meg nem tagadhatja.* 2Tim 2,13 (Neh 9,17b; 1Móz 1,20–23; 1Pt 4,12–19) A szolgáltatók mindent megtesznek, hogy maguknál tartsák az ügyfeleket. Ha meghosszabbítom a hűségidőt, akkor kedvezőbb feltételek vonatkoznak rám. Isten is mindent megtett, hogy magánál tartson bennünket. Annak ellenére, hogy hűtlenek lettünk hozzá, hogy elhagytuk őt, ő utánunk jött, és felkínálta a legkedvezőbb „szolgáltatását”. Jézus az életével fizetett, nekünk éppen ezért nem kerül semmibe, csupán az elköteleződést kell újra és újra megerősíteni, hogy a legjobb csomagot kapjuk: „Légy hű mindhalálig, és neked adom az élet koronáját.” (Jel 2,10c)

Péntek (május 8.) *Simon anyósa lázasan feküdt, és azonnal szólalt felőle Jézusnak. Ő pedig odalépve megfogta a kezét, és talpra állította, úgyhogy az asszonyt elhagyta a ház... Mk 1,30–31 (Zsolt 119,77; 1Móz 1,24–31; 1Pt 5,1–7) Betegség. Hívjuk az orvost, és bízunk abban, hogy segíteni tud. Jól tesszük! Isten ezért adta az orvosokat. Az elmúlt hetekben fokozottan megtapasztalhattuk, hogy mennyire fontosak ők. De mai igénk még valakire felhívja a figyelmet. Egy asszony lázasan fekszik, „és azonnal szólalt felőle Jézusnak”. Amikor valaki megbetegszik a környezetünkben, azonnal (!) szólunk Jézusnak? Vagy csak akkor, amikor az emberi segítség kudarcot vall? Pedig Jézus ma is odalép a beteg mellé, megfogja a kezét, és talpra állítja. Jézus ma is gyógyít. Ne hagyjuk ki az orvosokat, de mindenekelőtt szóljunk Jézusnak!*

Szombat (május 9.) *Márpedig a sáfároktól elsősorban azt követelik, hogy mindegyikük hűségesebb bizonyuljon.* 1Kor 4,2 (5Móz 2,7a; 1Móz 2,1–3; 1Pt 5,8–14) A barátom kezébe adtam a fényképezőgépet. Megkértem, hogy fényképezzen velem a kezeskényesítővel. És ő fényképezett. Sok képet készített, alig győztük válogatni. Csalódott lettem volna, ha egy fénykép sem készül. De a barátomban megbízhatok. Jézus a barátainak mond bennünket: „Ti barátaim vagytok, ha azt teszitek, amit én parancsolok nektek.” (Jn 15,14) Ránk bizza ígését: „...hirdesd az igét, állj elő vele, akár alkalmas, akár alkalmatlan az idő...” (2Tim 4,2) Vajon mit teszünk? Tartjuk a kezünkben a magunk számára, vagy esetleg elkezdjük „használni”?

■ HOKKER ZSOLT

Kövessen bennünket a Facebookon is: facebook.com/evangelikus
Magyarországi Evangélikus Egyház – Életközeli vagyunk

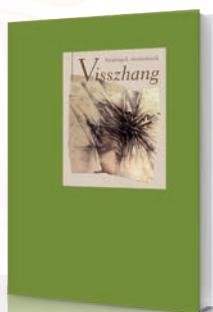
HÁZHÓZ VISSZÜK A KÖNYVET!

#maradjotthon

Ki sem kell mozdulnia, házhoz jön az olvasnivaló.
A Luther Kiadó könyveiből most **KEDVEZMÉNNYEL** vásárolhat.

Urbán Gyula: **ÚRVACSORA**
Verses imakönyv
1900 Ft helyett 1300 Ft

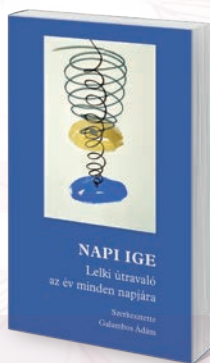
VISSZHANG
Imádságok, olvasmányok
2800 Ft helyett 2300 Ft

Kutyifa Anikó: **NAPI FELHŐ**
1850 Ft helyett 1000 Ft

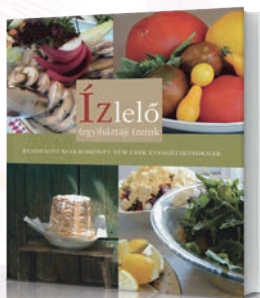
PÉLDÁZAT-TÜKÖR
Bullet Journal
1500 Ft helyett 800 Ft

NAPI IGE
Lelki útravaló az év minden napjára
2000 Ft helyett 1400 Ft

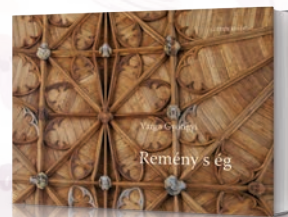
SZTEHLO-GYEREKEK VOLTUNK
Portrététel az egykori mentett és gyermekotthonos Sztehlo-gyerekekről
4990 Ft helyett 2900 Ft

ÍZLELŐ - (EGY)HÁZTÁJI ÍZEINK
Rendhagyó szakácskönyv nem csak evangélikusoknak
3990 Ft helyett 2500 Ft

Füller Tímea: **TÓCSATÜKÖRBEN**
Mesék, tárcák, novellák
1790 Ft helyett 1610 Ft

Varga Gyöngyi: **REMÉNY S ÉG**
1890 Ft helyett 1700 Ft

VÁSÁRLÁSÁVAL TÁMOGASSA AZ EVANGÉLIKUS KÖNYVKIADÁST!

BOLT.LUTHERKIADO.HU

Keress, bízz, cselekedj!
Melletted leszünk!

Lélekkel, ismerettel

Magyarországi
Evangélikus Egyház
Technikai
szám: **0035**

Minden adózó **2020. május 20-**ig juttathatja el felajánlását az adóhatósághoz.
További információk: egyszazalek2020.lutheran.hu